

EURÓPSKA ÚNIA
Európsky fond regionálneho rozvoja
OP Integrovaná infraštruktúra 2014 – 2020

MINISTERSTVO
DOPRAVY
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

MINISTERSTVO
HOSPODÁRSTVA
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Audit hodnotenia uplatňovania princípov SBAfE na Slovensku v roku 2021

Bratislava 2023

Vydavateľ: Slovak Business Agency

© SBA, Bratislava, 2023

Všetky práva vyhradené. Údaje, ktoré sú obsahom tejto publikácie, je možné použiť len s uvedením zdroja.

Neprešlo jazykovou úpravou.

Obsah

Zoznam grafov, tabuliek a skratiek.....	4
Úvod.....	6
1 Iniciatíva Small Business Act for Europe.....	7
1.1 Charakteristika princípov SBAfE a vybrané podporné iniciatívy.....	8
2 Vplyv legislatívy na uplatňovanie princípov SBAfE	18
2.1 Podnikanie.....	18
2.2 Druhá šanca.....	20
2.3 Najskôr myslieť v malom.....	21
2.4 Ústretová verejná správa.....	21
2.5 Štátna pomoc a verejné obstarávanie	23
2.6 Prístup k financovaniu	23
2.7 Jednotný trh.....	24
2.8 Zručnosti a inovácie	24
2.9 Životné prostredie	25
2.10 Internacionalizácia	25
3 Hodnotenie uplatňovania princípov SBAfE na Slovensku	27
3.1 Zdroje údajov a metodika hodnotenia.....	27
3.2 Hodnotenie uplatňovania princípu „podnikanie“ na Slovensku	30
3.3 Hodnotenie uplatňovania princípu „druhá šanca“ na Slovensku	33
3.4 Hodnotenie uplatňovania princípov „najskôr myslieť v malom“ a „ústretová správa“ na Slovensku	34
3.5 Hodnotenie uplatňovania princípu „štátna pomoc a verejné obstarávanie“ na Slovensku	37
3.6 Hodnotenie uplatňovania princípu „prístup k financiám“ na Slovensku	38
3.7 Hodnotenie uplatňovania princípu „jednotný trh“ na Slovensku.....	41
3.8 Hodnotenie uplatňovania princípu „zručnosti a inovácie“ na Slovensku	42
3.9 Hodnotenie uplatňovania princípu „životné prostredie“ na Slovensku	43
3.10 Hodnotenie uplatňovania princípu „internationalizácia“ na Slovensku	45
3.11 Hodnotenie uplatňovania princípu „digitalizácia“ na Slovensku.....	46
4 Podnikateľské prostredie v SR a zahraničí.....	48
4.1 IMD World Digital Competitiveness Ranking	48
4.2 World Competitiveness Ranking	49
4.3 Index ekonomickej slobody	51
5 Návrhy a odporúčania.....	54
Záver.....	58
Použité zdroje	59

Zoznam grafov, tabuliek a skratiek

Zoznam grafov

Graf 1 Zastúpenie hodnotených ukazovateľov v rámci jednotlivých princípov SBAfE	28
Graf 2 Postavenie SR v jednotlivých oblastiach IEF v r. 2019-2020	53

Zoznam tabuliek

Tabuľka 1 Celkový počet disponibilných ukazovateľov vstupujúcich do spracovania	28
Tabuľka 2 Počet ukazovateľov vstupujúcich do spracovania - porovnanie SR vs. EÚ	29
Tabuľka 3 Počet ukazovateľov vstupujúcich do spracovania – hodnotenie vývoja v SR	30
Tabuľka 4 Porovnanie ukazovateľov princípu "podnikanie" v SR a EÚ v r. 2014 – 2021	31
Tabuľka 5 Vývoj ukazovateľov princípu "podnikanie" v SR	32
Tabuľka 6 Porovnanie ukazovateľov princípu "druhá šanca" v SR a EÚ v r. 2014 – 2021	33
Tabuľka 7 Vývoj ukazovateľov princípu "druhá šanca" v SR	34
Tabuľka 8 Porovnanie ukazovateľov princípov "najskôr myslieť v malom" a "ústretovej správa" v SR a EÚ v r. 2014 – 2021	35
Tabuľka 9 Vývoj ukazovateľov princípov "najskôr myslieť v malom" a "ústretovej správa" v SR	36
Tabuľka 10 Porovnanie ukazovateľov princípu "štátna pomoc a verejné obstarávanie" v SR a EÚ v r. 2014 – 2021	37
Tabuľka 11 Vývoj ukazovateľov princípu "štátna pomoc a verejné obstarávanie" v SR	38
Tabuľka 12 Porovnanie ukazovateľov princípu "prístup k financiám" v SR a EÚ v r. 2014 – 2021	39
Tabuľka 13 Vývoj ukazovateľov princípu "prístup k financiám" v SR	40
Tabuľka 14 Porovnanie ukazovateľov princípu "jednotný trh" v SR a EÚ v r. 2014 – 2021	41
Tabuľka 15 Vývoj ukazovateľov princípu "jednotný trh" v SR	42
Tabuľka 16 Porovnanie ukazovateľov princípu "zručnosti a inovácie" v SR a EÚ v r. 2014 – 2021 ...	42
Tabuľka 17 Vývoj ukazovateľov princípu "zručnosti a inovácie" v SR	43
Tabuľka 18 Porovnanie ukazovateľov princípu "životné prostredie" v SR a EÚ v r. 2014 – 2021	44
Tabuľka 19 Vývoj ukazovateľov princípu "životné prostredie" v SR	44
Tabuľka 20 Porovnanie ukazovateľov princípu "internacionalizácia" v SR a EÚ v r. 2014 – 2021	45
Tabuľka 21 Vývoj ukazovateľov princípu "internacionalizácia" v SR	45
Tabuľka 22 Porovnanie ukazovateľov princípu "digitalizácia" v SR a EÚ v r. 2014 – 2021	46
Tabuľka 23 Vývoj ukazovateľov princípu "digitalizácia" v SR	47
Tabuľka 24 Postavenie vybraných krajín v rebríčku WDCR v r. 2021	48
Tabuľka 25 Celkové postavenie SR v rebríčku WDCR v r. 2016 - 2021	49
Tabuľka 26 Postavenie vybraných krajín v rebríčku WCY v r. 2021	50
Tabuľka 27 Celkové postavenie SR v rebríčku WCY v r. 2014 - 2021	51
Tabuľka 28 Postavenie a hodnotenie vybraných krajín v rebríčku IEF v r. 2021	52
Tabuľka 29 Celkové postavenie SR v rebríčku IEF v r. 2014 - 2021	52

Zoznam skratiek

ČŠ	členské štáty
DB	Doing Business
DPH	daň z pridanej hodnoty
ECB	Európska centrálna banka
EK	Európska komisia
EŠIF	Európske štrukturálne a investičné fondy
EÚ	Európska únia
FO	fyzická(é) osoba(y)
GCI	Global Competitiveness Index
GEM	Global Entrepreneurship Monitor
HDP	hrubý domáci produkt
IEF	Index of Economic Freedom
IKT	informačné a komunikačné technológie
IT	informačné technológie
JKM	jednotné kontaktné miesto/a
MSP	malé a stredné podniky
NBS	Národná banka Slovenska
OECD	Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj
PO	právnická(é) osoba(y)
SBA	Slovak Business Agency
SBAfE	Small Business Act for Europe
SB	Svetová banka
SR	Slovenská republika
SZČO	samostatne zárobkovo činná(é) osoba(y)
ŠÚ SR	Štatistický úrad Slovenskej republiky
ÚVO	Úrad pre verejné obstarávanie
VO	verejné obstarávanie
V4	Vyšehradská skupina
WB	Svetová banka
WCY	World Competitiveness Yearbook
WEF	World Economic Forum

Úvod

Analytický dokument „Audit hodnotenia uplatňovania princípov SBAfE na Slovensku“ je pravidelným výstupom Slovak Business Agency monitorujúcim aktuálny stav a vývoj uplatňovania desiatich základných princípov iniciatívy SBAfE na Slovensku. Hlavným cieľom dokumentu je zhodnotiť implementáciu odporúčaní iniciatívy SBAfE prostredníctvom vybraných ukazovateľov hodnotiacich podnikanie MSP na Slovensku a porovnať ich s inými krajinami EÚ. V záujme dosiahnutia hlavného cieľa dokumentu boli vytýčené nasledujúce parciálne ciele:

- zhodnotiť a porovnať aktuálne postavenie SR v rámci EÚ na základe uplatňovania princípov SBAfE;
- zhodnotiť dopad/vplyv prijatých iniciatív a legislatívnych opatrení na podnikanie MSP;
- na základe vybraných ukazovateľov vymedziť silné a slabé stránky uplatňovania princípov SBAfE v SR;
- porovnať podnikateľské prostredie v SR prostredníctvom vybraných medzinárodných indexov;
- navrhnúť odporúčania na lepšie uplatňovanie iniciatívy SBAfE na Slovensku.

Ako v predchádzajúcom ročníku, tak aj v tomto hodnotíme ako samostatnú oblasť aj princíp – Digitalizácia. Dôvodom, prečo sme sa rozhodli zmeniť prístup v hodnotení je najmä publikácia¹ Európskej komisie, ktorá odporúča princíp zahrnúť do koncepcie SBAfE. Konečný počet hodnotených ukazovateľov je teda 11, aj keď v niektorých kapitolách sme kvôli prehľadnosti niektoré princípy zlúčili (spoločne je vyhodnotený napr. princíp „najskôr myslieť v malom“ a „ústretová správa“).

Prvá kapitola dokumentu je zameraná na základné vymedzenie iniciatívy SBAfE, identifikáciu a charakteristiku jedenástich základných princípov hlavnej iniciatívy a ďalších legislatívnych a nelegislatívnych opatrení zabezpečujúcich implementáciu a podporu MSP vo vymedzených oblastiach. Druhá kapitola obsahuje prehľad legislatívnych opatrení a zmien, ktoré mali na slovenských podnikateľov nielen pozitívny, ale aj negatívny dopad. Tretia kapitola obsahuje hodnotenie jednotlivých princípov SBAfE na základe vybraných ukazovateľov - a to ako z pohľadu aktuálneho stavu, tak aj vývoja. Súčasťou hodnotenia je aj porovnanie s priemerom EÚ. Štvrtá kapitola je zameraná na komparáciu podnikateľského prostredia SR s ostatnými krajinami sveta prostredníctvom vybraných medzinárodne uznávaných indexov hodnotiacich podnikateľské prostredie. Piata kapitola obsahuje návrh odporúčaní na podporu malého a stredného podnikania v SR s ohľadom na odporúčania vyplývajúce z iniciatívy SBAfE.

¹ Monitoring SMEs' performance in Europe, Methodological assessment of the SME Scoreboard 2020

1 Iniciatíva Small Business Act for Europe

Iniciatíva Small Business Act, resp. Zákon o malých podnikoch (ďalej len „iniciatíva SBAfE“) sa považuje za najkomplexnejšiu iniciatívu na podporu MSP zo strany Komisie. „Symbolický názov iniciatívy ako aktu je vyjadrením politickej vôle uznať centrálnu úlohu MSP v ekonomike EÚ a po prvýkrát ustanoviť komplexný politický rámec pre EÚ a jej členské štáty prostredníctvom súboru desiatich zásad, ktoré majú uľahčiť pochopenie a implementáciu politik na úrovni EÚ a členských štátov.“²

Cieľom iniciatívy SBAfE je vytvorenie primeraných podmienok v Európe pre MSP, so zameraním sa na ich odlišné potreby v porovnaní s veľkými podnikmi, pričom výsledkom má byť vytvorenie čo najvhodnejšieho podnikateľského prostredia pre rast a rozvoj MSP. Európska iniciatíva SBAfE pritom kladie dôraz na spoločenské uznanie MSP. Prostredníctvom rôznych nástrojov chce presvedčiť jednotlivcov, aby zvážili cestu podnikania pred zamestnaním sa. Založenie podniku so sebou prináša viacero výhod, napr. výrazne prispieva k rastu zamestnanosti, k ekonomickej prosperite a rozvoju regiónov. Iniciatíva SBAfE „prezentuje opatrenia, na realizácii ktorých sa má podieľať Európska komisia i opatrenia, ktoré majú byť v kompetencii národných štátov. To odlišuje SBAfE od predchádzajúcich iniciatív.“³

V roku 2008 Európska komisia prvýkrát predstavila návrh Zákona o malých a stredných podnikoch, ktorým malo dôjsť k zjednoteniu všetkých doterajších realizovaných iniciatív do jedného legislatívneho dokumentu. V rovnakom roku bol tento dokument schválený a prijatý Európskou radou a v roku 2011 prešiel prvou revíziou. V priebehu uplynulých jedenástich rokov Komisia navrhla rôzne právne akty, ktoré boli prijaté Európskym parlamentom a Radou a zároveň mali uviesť do aplikačnej praxe ciele vyjadrené v iniciatíve SBAfE a podporiť tak MSP v ich podnikaní:

- Smernica európskeho parlamentu a Rady 2006/123/ES o službách na vnútornom trhu – prispela k odstráneniu zbytočnej byrokracie, prispôsobeniu verejnej správy potrebám MSP;
- Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2011/7/EÚ o boji proti oneskoreným platbám v obchodných transakciách – od orgánov verejnej správy požaduje, aby zaplatili záväzky voči MSP najneskôr do 30 dní;
- Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2013/34/EÚ o ročných účtovných závierkach, konsolidovaných účtovných závierkach a súvisiacich správach určitých druhov podnikov, ktorou sa mení smernica Európskeho parlamentu a Rady 2006/43/ES a zrušujú smernice Rady 78/660/EHS a 83/349/EHS – prispela k zníženiu administratívnej záťaže pre MSP pri verejnom obstarávaní, modernizácii verejného obstarávania;
- Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2014/55/EÚ o elektronickej fakturácii vo verejnom obstarávaní – zabezpečila to, že elektronické faktúry a papierové faktúry sa stali rovnocennými;
- Nariadenie Komisie (EÚ) č. 651/2014 zo 17. júna 2014 o vyhlásení určitých kategórií pomoci za zlučiteľné s vnútorným trhom podľa článkov 107 a 108 zmluvy Text

² Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a výboru regiónov „Najskôr myslieť v malom“ Iniciatíva „Small Business Act“ pre Európu, Brusel, 25.6.2008, KOM(2008) 394, s. 4. Dostupné na: <<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:52008DC0394&from=SK>>

³ Správa o stave implementácie iniciatívy SBA pre rozvoj sektora MSP na Slovensku, s. 1. Dostupné na: <<https://www.economy.gov.sk/uploads/files/vLbgwWq.pdf>>

s významom pre EHP – napomohla k zvýšeniu flexibility pre členské štáty pri poskytovaní štátnej pomoci MSP;

- Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1287/2013, ktorým sa zriaďuje program pre konkurencieschopnosť podnikov a malé a stredné podniky (COSME) (2014 – 2020) a ktorým sa zrušuje rozhodnutie č. 1639/2006/ES – vytýčené viaceré ciele napr. zlepšenie prístupu MSP k financovaniu, zlepšenie podmienok vstupu MSP na trhy v rámci EÚ a iné.

1.1 Charakteristika princípov SBAfE a vybrané podporné iniciatívy

Zákon o malých podnikoch pozostáva z desiatich princípov (zásad), ktoré majú napomôcť k implementácii politik na úrovni EÚ a členských štátov. Na podporu princípov v rámci SBAfE boli na úrovni EÚ prijaté alebo predstavené **iniciatívy** prevažne zo strany EK, ktoré môžu mať legislatívnu alebo nelegislatívnu podobu.

Princíp č. 1 „Podnikanie“

Vytvoriť prostredie, v ktorom môžu podnikatelia a rodinné podniky rásť a byť odmeňovaní za svoje podnikateľské úsilie.

Podstatou prvého princípu je podpora motivácie osôb vstúpiť do podnikateľského sektora prostredníctvom vytvárania vhodných podmienok. Podnikanie by malo byť uprednostňované pred pozíciou zamestnanca. Zdrojom nových pracovných miest je vznik nových pracovných miest v MSP. Atraktívnu príležitosť ponúka priestor sociálnej ekonomiky. Podporenie **zakladania sociálnych podnikov** prispeje k vytvoreniu udržateľných pracovných miest. Rozvoj záujmu o podnikanie je možné uplatniť na **znevýhodnené skupiny obyvateľov**, za ktoré sa považujú mladí ľudia, absolventi, ženy, seniori, cudzinci, telesne znevýhodnené osoby.

Do popredia v poslednom čase vstupujú najmä rodinné podniky. Tie v prípade Slovenska môžeme zaradiť, až na výnimky, do segmentu mikro, malých a stredných podnikov. Práve MSP sú citlivé na legislatívne zmeny, pričom nové regulačné zaťaženie sa do nákladov premieta dramatickejšie ako v prípade veľkých firiem. Rodinné podnikanie je jednou zo zásadných tém Slovak Business Agency, preto aj v rámci tohto auditu upozorňujeme na to, že legislatívne zmeny je nevyhnutné prijímať tak, aby bol braný dostatočný ohľad pri tvorbe legislatívy na MSP a špeciálne na rodinné firmy. Rôzne deformácie trhu v zmysle ďalších regulačných povinností zasahujú jednotlivé podniky rôzne, a kým veľké firmy majú celý aparát na to, aby ich zvládli absorbovať, v MSP je bežné, že jeden človek vykonáva množstvo činností súvisiacich s chodom firmy.

Stále aktuálnou témou je aj podnikateľské vzdelávanie a podpora zakladania podnikov mladými ľuďmi - absolventmi stredných a vysokých škôl. Do školských programov by bolo vhodné zaradiť kurzy venujúce sa zakladaniu a rozvoju podnikania. Cieľom dlhoročnej pravidelnej edukatívnej činnosti je **poskytnúť mladým ľuďom** už počas ich štúdia čo možno **najviac informácií a návodov na podnikanie**. Vo všeobecnosti platí, že investície do vzdelávania patria medzi investície s najvyššou mierou návratnosti.

Druhým krokom pri uplatňovaní prvého princípu je **efektívne zlepšenie podmienok podnikania** MSP. Je potrebné dosiahnuť taký stupeň podpory podnikateľov, aby v prípade vzniku krízovej situácie, podnikateľ nezačal uvažovať nad ukončením podnikania a tým nad zmenou svojej pozície z podnikateľa na zamestnanca. Z hľadiska výziev ostáva veľkou témou aj starnutie populácie a vťahnutie nielen mladých ľudí do podnikania. Na druhej strane stojí

generácia, ktorá je síce v dôchodkovom veku, no i v tomto veku by vedela, prípadne mala chuť aspoň čiastočne byť užitočná pre spoločnosť a podnikat'.

Vybrané iniciatívy v roku 2021

Oznámenie o dlhodobej vízii pre vidiecke oblasti je nelegislatívna iniciatíva prijatá komisiou, ktorá je zameraná na podporu a rozvoj vidieckych oblastí. Jedným z cieľov iniciatívy je aj vytváranie príležitostí pre vidiecke mikropodniky a MSP.

Princíp č. 2 „Druhá šanca“

Zabezpečiť, aby čestní podnikatelia, ktorí zbankrotovali, mohli rýchlo dostať druhú šancu na nový začiatok v podnikaní.

Súčasťou každého podnikania je určitá miera rizika, ktorú musí podnikateľ znášať. Časť podnikateľov nie je schopná presadiť sa na trhu, naproti tomu sa časť podnikateľov dostane do problémov z dôvodu nezvládnutia podnikateľského rizika. No veľká časť podnikateľov sa do problémov dostáva nie z dôvodov vlastnej neschopnosti, či nesprávneho rozhodnutia, ale práve z dôvodu krachu, či platobnej neschopnosti iného podnikateľa. Tá je najčastejšie spôsobená tzv. druhotnou platobnou neschopnosťou. Podstata princípu „Druhá šanca“ spočíva v poskytnutí možnosti a podpory podnikateľom, ktorým prvý pokus nevyšiel možnosť pustiť sa do podnikania ešte raz. Existuje množstvo podnikateľov, ktorí sa zo svojej chyby dokážu poučiť a v budúcnosti túto chybu nezopakujú. Preto ich podnikanie môže byť v budúcnosti úspešné a pomôže tvoriť hodnoty pre celú spoločnosť.

V období pandémie prišlo do účinnosti opatrenie, ktoré zaviedlo inštitút dočasnej ochrany podnikateľov, kedy sa na podnikateľov vzťahuje ochrana pred účinkami konkurzov, exekúcií, výkonu záložného práva a zákaz ukončenia zmlúv. Napriek tomu je však inštitút druhej šance dôležitým, pretože jeho snahou je prijímanie takých opatrení, ktoré by dokázali vytvoriť podmienky konkurzného konania, ktoré by podnikateľov neodradili v ich motivácii znova začať podnikat', ale ktoré by zároveň zamedzili špekulatívnym podnikateľom využívať systém konkurzného konania.

Na druhej strane je potrebné nastaviť podmienky tak, **aby skutočne poctiví podnikatelia mohli rýchlo a efektívne ukončiť neúspešné podnikanie, vyrovnať finančné záväzky a rozbehnúť svoje nové podnikanie.** Negatívnym dopadom je aj dlžnícka minulosť takýchto podnikateľov, ktorá im v novom podnikaní sťažuje prístup k financiám. Všetky tieto spomenuté problémy sú ťažiskom zlepšenia podmienok aj v normálnych časoch. Avšak v roku 2020 je riešenie týchto záležitostí potrebné vnímať aj v kontexte celosvetovej pandémie COVID – 19. Zlepšenie podnikateľských podmienok, poskytnutie poradenstva začínajúcim podnikateľom, zlepšenie prístupu k financiám MSP - to všetko sú preventívne opatrenia vedúce k zamedzeniu, resp. zmierneniu vzniku prípadov zbankrotovania podnikov. Z hľadiska pandémie je to najmä zlepšenie prístupu k rýchlej a efektívnej štátnej pomoci (financiám) na preklopenie kritického obdobia. Hlavnými oblasťami, kde je priestor na prijatie nových opatrení, je zlepšenie legislatívnych a administratívnych podmienok, a práve už v zmysle pandémie aj rýchlosti poskytnutej pomoci. Pozitívne môže byť aj poskytnutie poradenstva už zbankrotovaným podnikateľom, ktorí majú záujem skúsiť podnikanie ešte raz.

Vybrané iniciatívy v roku 2021

Pre tento princíp neboli v roku 2021 predstavené významnejšie iniciatívy.

Princíp č. 3 „Najskôr myslieť v malom“

Vytvárať pravidlá podľa zásady najskôr myslieť v malom.

Princíp presadzujúci zásadu najskôr myslieť v malom „Think Small First“ spočíva v tom, **aby pri tvorbe nových právnych predpisov a materiálov nelegislatívnej povahy (ako sú napríklad strategické dokumenty alebo administratívne iniciatívy a pod.) boli zohľadňované potreby MSP, tak aby sa posilnila ich konkurencieschopnosť voči veľkým podnikom.** Princíp je dôležité uplatňovať na legislatívu EÚ a rovnako tak aj na národnej úrovni. V porovnaní s veľkými podnikmi sú **MSP vo väčšej miere citlivé na legislatívne zmeny**, konkrétne na ich frekvenciu prijímania, náročnosť a vznik administratívnych povinností.

Posudzovanie dopadov regulácií so zreteľom na MSP sa vykonáva prostredníctvom tzv. **testu MSP**. Zákon č. 290/2016 Z. z. o podpore malého a stredného podnikania a o zmene a doplnení zákona č. 71/2013 Z. z. o poskytovaní dotácií v pôsobnosti Ministerstva hospodárstva Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov v ustanovení § 10 upravuje, čo sa pod testom vplyvov rozumie. Test vplyvov na MSP je *„súhrn činností, ktorých obsahom je posudzovanie a kvantifikácia vplyvov navrhovaných právnych predpisov a materiálov nelegislatívnej povahy na mikropodniky, malé podniky a stredné podniky; identifikácia alternatívnych riešení obsahu právnych predpisov a materiálov nelegislatívnej povahy, ktorých cieľom je znižovanie regulačnej záťaže mikropodnikov, malých podnikov a stredných podnikov; konzultácie so zástupcami mikropodnikov, malých podnikov a stredných podnikov.“*

Spolu s uplatňovaním tohto princípu v kontexte ex ante kontroly regulácií úzko súvisí aj tzv. **gold plating**, pod ktorým sa rozumie rozširovanie požiadaviek kladených európskou legislatívou, najmä smerníc, v procese transpozície do vnútroštátnych právnych poriadkov členských štátov EÚ.

Hlavným cieľom princípu najskôr myslieť v malom je prijímať nové zákony tak, aby zohľadňovali potreby MSP čo možno s najmenšou mierou regulačného a administratívneho zaťaženia.

Vybrané iniciatívy v roku 2021

Členské štáty môžu niektorým používateľom náročným na spotrebu elektriny poskytnúť kompenzáciu za časť vyšších nákladov na elektrickú energiu, ktoré sú dôsledkom existencie systému EÚ na obchodovanie s emisiami. Od 1.1. nadobudla účinnosť **Revízia usmernení k niektorým opatreniam štátnej pomoci v súvislosti so systémom obchodovania s emisnými kvótami skleníkových plynov po roku 2020**, ktorej cieľom je revidovať existujúce pravidlá umožňujúce kompenzáciu, aby sa zabezpečilo ich prispôbenie novému systému obchodovania s emisnými kvótami na obdobie rokov 2021 – 2030. V usmerneniach sa zároveň zohľadňujú špecifiká malých a stredných podnikov (MSP) v súlade so stratégiou pre MSP pre udržateľnú a digitálnu Európu.

V roku 2021 prijala Európska komisia **Revíziu usmernení o regionálnej pomoci**, ktorej cieľom je podporiť hospodársky rozvoj znevýhodnených oblastí. Táto iniciatíva zahŕňa aj zvýšenie intenzity pomoci pre MSP.

Princíp č. 4 „Ústretová správa“

Zariadiť, aby orgány verejnej správy reagovali na potreby MSP.

Podstata princípu spočíva vo vytvorení podmienok a sfunkčnení procesov orgánmi verejnej správy vedúce k prispôbaniu sa potrebám MSP. Princíp „Ústretová správa“ významne nadväzuje na Princíp 3 „Najskôr myslí v malom“. Zo strany podnikateľov sa najčastejšie od orgánov verejnej správy vyžaduje **odstránenie zbytočnej byrokracie**, flexibilita a **elektronizácia**. Podnikatelia v mnohých prípadoch chcú využívať elektronickú formu komunikácie s orgánmi verejnej správy.

Zo strany verejnej správy by nastavenie procesov malo viesť k naplneniu vytýčených cieľov **zefektívniť fungovanie verejnej správy tak, aby sa čo najlepšie prispôbila potrebám MSP**. Priestor na zlepšenie sa nachádza v oblasti tvorby a funkčnosti webových stránok orgánov verejnej správy spôsobom, aby boli prehľadné s aktualizovanými informáciami, a taktiež aby dochádzalo k menej častým odstavkam, resp. ich výpadkom. Zlepšenie vzájomného odovzdávania informácií medzi orgánmi verejnej správy spočívajúcim v elektronickom prepojení informácií v systémoch orgánov verejnej správy môže napomôcť k zníženiu potreby predkladania množstva požadovaných dokladov zo strany MSP. Priestor na zlepšenie podmienok podnikania sa nachádza aj v skrátení niektorých lehôt na vybavenie žiadosti. Zrýchlenie súdnych procesov a zlepšenie vymožitelnosti práva taktiež napomôže k lepšiemu aplikovaniu tohto princípu.

Zástupcovia MSP opakovane poukazujú na **časté legislatívne zmeny** a to najmä z dôvodu, že nestíhajú sledovať **novelizácie účtovných a daňových zákonov**. Ďalej MSP poukazujú na nejednoznačnosť a komplikovanosť prijatých právnych aktov. V rámci častých legislatívnych zmien by bolo možné zlepšiť **podporu informovanosti podnikateľov**, prípadne ustanoviť časové obdobia účinnosti nových zákonov.

Vybrané iniciatívy v roku 2021

Cieľom iniciatívy **Oznámenie o lepšej právnej regulácii** je zlepšiť spôsob, akým EÚ prijíma právne predpisy, a zabezpečiť, aby právne predpisy EÚ lepšie slúžili občanom a podnikom. Vďaka tejto iniciatíve by sa mal legislatívny proces EÚ stať transparentnejším, otvoreným voči podnetom zainteresovaných strán a ľahšie by sa mal dať sledovať. Pomocou neho sa bude môcť posúdiť aj vplyv právnych predpisov EÚ na malé a stredné podniky, miestne výrobné odvetvia a bežných občanov. Zavedie sa ním nová dohoda medzi inštitúciami EÚ zameraná na zefektívnenie a presnejšie vymedzenie ich vzájomnej spolupráce. Zavedením prístupu založeného na „zásade rovnováhy záťaž“, ktorý je prispôbený tvorbe politiky v EÚ sa posilňuje pozornosť tvorcov politik, pokiaľ ide o dôsledky a náklady spojené s uplatňovaním právnych predpisov, najmä pre malé a stredné podniky.

Princíp č. 5 „Štátna pomoc a verejné obstarávanie“

Prispôbiť nástroje verejnej politiky potrebám MSP – uľahčiť MSP účasť na verejnom obstarávaní a lepšie využiť prostriedky štátnej pomoci pre MSP.

Podstata piateho princípu pozostáva z dvoch oblastí, pričom jednou je uľahčiť MSP účasť na verejnom obstarávaní a druhou je lepšie využiť prostriedky štátnej pomoci určenej pre MSP. Podľa štatistických údajov Úradu pre verejné obstarávanie v roku 2021 bolo vo verejnom obstarávaní úspešných 1 761 hospodárskych subjektov zo Slovenskej republiky a zahraničia.

Z celkového počtu hospodárskych subjektov bolo 1 624 (predstavuje 92,22 %) mikropodnikov, malých a stredných podnikov s hodnotou zákaziek 2 701 mil. eur a 137 (predstavuje 7,78 %) veľkých podnikov s hodnotou zákaziek 1 578 mil. eur.⁴ Z vyššie uvedených čísel vyplýva, že MSP sa podarilo získať zákazky s vyšším objemom.

Z pohľadu podnikateľov by MSP uvítali zlepšenie procesu verejného obstarávania tak, aby bolo viac transparentné, čím by sa zvýšila aj jeho dôveryhodnosť. Niektorí podnikatelia uvádzajú, že proces verejného obstarávania je pre nich veľmi časovo a administratívne náročný, a preto sa do procesu verejného obstarávania nezapájajú. Ďalším dôvodom nezapájania sa MSP do procesu verejného obstarávania spočíva v tom, že niektoré MSP pravidelne nesledujú vestník verejného obstarávania a uverejnenia v Úradnom vestníku EÚ a z toho dôvodu sa nedozvedia včas o podmienkach verejného obstarávania. Podnikatelia dlhodobo poukazujú na kritérium najnižšej ceny, ktorá nekorešponduje s kvalitou ponúkaných produktov a služieb.

Druhou oblasťou patriacou pod tento princíp je štátna pomoc a jej poskytnutie MSP. Štátnu pomoc môžeme definovať ako určitú výhodu, poskytnutú v akejkoľvek forme vybraným podnikateľom orgánmi verejnej moci, resp. z verejných zdrojov.

Najčastejším problémom nevyužívania štátnej pomoci určenej pre MSP je **nedostatok informácií. Zdlhavosť celého procesu schválenia pridelenia štátnej pomoci a administratívna náročnosť** sú ďalšími negatívnymi dôsledkami nevyužívania podpory poskytnutej zo strany štátu. Tento proces bol ešte umocnený problémami ohľadom nejednoznačnosti niektorých druhov pandemickej podpory, zdlhavej prípravy opatrení a nemožnosti niektorých subjektov získať pandemicкую podporu. Možno aj práve z týchto dôvodov dochádza k obmedzenému čerpaniu štátnej pomoci MSP.

Vybrané iniciatívy v roku 2021

Európska komisia legislatívnou iniciatívou **Verejné obstarávanie** nadväzuje na *Bielu knihu o zahraničných subvenciách* v otázkach riešenia regulačnej medzery v oblasti zahraničných subvencií. EK uvádza potrebu zaoberať sa problematikou zahraničných subvencií, nakoľko tieto môžu ohroziť rovnaké podmienky na vnútornom trhu EÚ. Biela kniha slúži aj na identifikovanie postupov verejného obstarávania. Pri uplatňovaní postupov berie EK do úvahy aj rôzne faktory, ako je výška dotácie v absolútnom vyjadrení alebo vo vzťahu k veľkosti trhu, či veľkosť zahraničnej firmy.

Revízia všeobecného nariadenia o skupinových výnimkách pre štátnu pomoc z hľadiska zelenej dohody má zabezpečiť aby sa pravidlá pravidelne aktualizovali, a aby odrážali regulačné, technologické a trhové zmeny a súbežne sprevádzali zelenú a digitálnu transformáciu hospodárstva. Pozitívom pre MSP je doplnenie článku nariadenia o skupinových výnimkách týkajúceho sa investičnej pomoci na opatrenia energetickej efektívnosti o investície týkajúce sa digitalizácie budov.

Súčasťou **Hodnotenia pravidiel štátnej pomoci pre zavádzanie širokopásmovej infraštruktúry** bola aj verejná konzultácia, ako jeden zo spôsobov získania názorov verejnosti na vyhodnotenie účinnosti, efektívnosti, relevantnosti a pridanej hodnoty EÚ v prípade pravidiel štátnej pomoci v oblasti zavádzania širokopásmovej infraštruktúry. Tieto pravidlá sú zamerané na zavádzanie širokopásmových sietí podporujúcich hospodársku súťaž, čím sa zabezpečuje, že verejné prostriedky sú smerované do oblastí, ktoré to najviac potrebujú - hlavne vidiecke oblasti a v nich pôsobiace MSP

⁴ Informácia o celkovom štatistickom vyhodnotení procesu verejného obstarávania za rok 2019, Úrad pre verejné obstarávanie. Dostupné na: <https://www.uvo.gov.sk/otvorena-komunikacia/spravy-o-cinnosti-uradu/statistika-procesu-verejneho-obstaravania/rok-2021-6ea.html>

Princíp č. 6 „Prístup k financiám“

Uľahčiť MSP prístup k financiám a vytvoriť právne a podnikateľské prostredie, ktoré bude podporovať včasné úhrady obchodných transakcií.

Pri činnosti každého podniku sú nevyhnutné financie. Väčšina podnikateľov podniká s cieľom dosiahnutia zisku. Možnosť ako financovať rozvoj podniku je však viacero. V súčasnosti v Európe, najmä na Slovensku, prevláda tradičné čerpanie úverov prostredníctvom bánk. Samostatnou kapitolou sú začínajúci podnikatelia, ktorí majú len podnikateľský nápad, avšak nemajú dostatok finančných prostriedkov na rozbehnutie biznisu. Oproti tradičným podnikateľom sú takíto podnikatelia v nevýhode, najmä z dôvodu prísnejšieho posudzovania zo strany bánk, preto ich prístup k úverovému financovaniu môže byť, aj napriek uvoľnenej monetárnej politike centrálnej banky, značne obmedzený. Preto sú častejšie takíto podnikatelia nútení nachádzať alternatívne formy financovania podnikateľského zámeru. Ide o zdroje, ktoré je možné získať napríklad prostredníctvom crowdfundingu, či prostredníctvom získania podpory od tzv. biznis anjelov. Ide o dôležitú súčasť podnikateľského prostredia, ktorá znamená, že takíto podporovatelia poskytnú nielen prvú, ale neraz i ďalšiu tranžu na rozvojové projekty daného projektu. Podnikateľskí anjeli, ale častokrát i rôzne crowdfundingové platformy, plnia pre začínajúcich podnikateľov rolu mentora alebo poskytujú sieť svojich kontaktov na podporu rozvoja financovania daného podniku.

Práve v súvislosti s prístupom k financovaniu zohrávajú odberateľsko-dodávateľské vzťahy pre MSP významnú rolu. Oneskorená úhrada platieb za poskytnuté tovary a služby môže pre niektoré MSP predstavovať vážne zhoršenie podmienok podnikania, pričom v niektorých prípadoch môže viesť až k druhotnej platobnej neschopnosti. V rámci podpory včasnej úhrady obchodných transakcií je potrebné prijať také opatrenia, ktoré by viedli k skráteniu doby splatnosti faktúr. Pre porovnanie, priemerná doba splatnosti faktúr na Slovensku bola 38 dní v roku 2016, 36 dní⁵ v rokoch 2017 a 2018 a v roku 2019 35 dní⁶. Vplyvom pandémie v roku 2020 stúpili oneskorené platby o 113 %.⁷ V roku 2021 bola priemerná doba splatnosti 54 dní (B2B).⁸

Snahou iniciatívy je poskytnúť startupom a MSP prístup k alternatívnym zdrojom kapitálu v súlade s inými iniciatívami, ktoré sa usilovali uľahčiť prístup k financovaniu pre tieto subjekty, a to tým, že sa platformám umožní rozšíriť ich činnosť na európskom trhu.

Vybrané iniciatívy v roku 2021

Rámec pre ochranu a uľahčenie investícií je legislatívna iniciatíva Európskej komisie, ktorá rieši nerovnomernú úroveň ochrany investícií v závislosti od členských štátov a obavy týkajúce sa presadzovania práv. Podporuje prehĺbenie kapitálových trhov aj v oblasti uľahčenia investícií.

Zavedenie normy EÚ pre zelené dlhopisy má za cieľ nasmerovanie finančných a kapitálových tokov do zelených investícií. Investori, ktorí nakupujú dlhopisy tak budú môcť vidieť, že ich investície sú udržateľné, čím sa znižuje riziko greenwashingu.

⁵ Podľa štúdie European Payment Practices z roku 2019

⁶ Dostupné na: <<https://index.sme.sk/c/22242014/priemerna-splatnost-faktur-na-slovensku-je-35-dni.html>>

⁷ Dostupné na: <<https://www.trend.sk/biznis/bez-penazi-krk-dlhoch-firmam-pribudaju-zalohy-faktury-splatnosti>>

⁸ Podľa štúdie European Payment Report z roku 2021

Princíp č. 7 „Jednotný trh“

Nabádať MSP na lepšie využívanie príležitostí, ktoré ponúka jednotný trh.

Jedným zo základných cieľov EÚ je umožniť občanom nielen žiť, študovať, ale i nakupovať, pracovať a stráviť dôchodok v ktorejkoľvek krajine EÚ. Preto EÚ má za cieľ zabezpečiť voľný pohyb tovaru, služieb, kapitálu a osôb na jednom vnútornom trhu. V rámci zlepšenia uplatňovania princípu č. 7 je potrebné neustále pokračovať v odstraňovaní prekážok jednotného trhu, s ktorými sa MSP stretávajú. Podstata princípu spočíva vo zvýšení aktivít v informovanosti MSP o konkrétnych príležitostiach, ktoré im ponúka jednotný trh. Cezhraničné podnikanie na jednej strane predstavuje rozšírenie spotrebiteľskej základne podniku, avšak na druhej strane predstavuje vyššiu konkurenciu.

Ako sme už upozornili aj v predchádzajúcich rokoch v rámci tohto dokumentu, v prípade MSP existuje priestor v oveľa väčšej miere poskytnúť poradenstvo v tejto problematike cez klastre, cechy a obchodné združenia, v ktorých sa slovenskí podnikatelia združujú. Poskytovať informácie prostredníctvom odovzdania bezprostredných skúseností s identifikovaním výhod, ktoré jednotný trh ponúka priamo vzájomne medzi podnikateľmi, môže presvedčiť ďalšie MSP, aby skúsili takúto cestu rozvoja podnikania za hranicami SR. Značný počet podnikateľov, najmä MSP, nevyužíva možnosti stáží v zahraničí. Takáto skúsenosť môže poskytnúť možnosť nielen spoznať nový trh, ale i získať nové skúsenosti. Kľúčovým je v tomto smere program Erasmus, ktorý je prioritne zameraný na študentov, no môže byť dobrým nástrojom aj pre podnikateľov, tzv. podnikateľský Erasmus.

S vnútorným trhom silne súvisí aj ochrana práv duševného vlastníctva. V tejto oblasti existuje slabšia vedomosť o jednotlivých procesoch, a to významne medzi MSP. Aj MSP sú tvorcami diel, inovácií, zlepšovacích procesov a preto má význam, aby si svoje výtvary ochránili prostredníctvom patentov a ochranných známk ešte predtým ako uvedú svoj nový nápad na trh.

Vybrané iniciatívy v roku 2021

Cieľom legislatívnej iniciatívy **Dôveryhodná a bezpečná európska elektronická identifikácia** je zjednodušiť a zvýšiť bezpečnosť elektronických služieb v Európe (napr. zápis na zahraničnú univerzitu, otvorenie bankového účtu, prístup k verejným službám), ako aj poskytnúť občanom väčšiu mieru kontroly nad osobnými údajmi a súkromím pri súčasnom rešpektovaní anonymity používateľa. MSP budú tiež profitovať z tejto iniciatívy nakoľko môžu ponúkať širokú škálu nových služieb prostredníctvom bezpečných a dôveryhodných identifikačných služieb.

Princíp č. 8 „Zručnosti a inovácie“

Podporovať zvyšovanie zručností v MSP a všetky formy inovácií.

Princíp „Zručnosti a inovácie“ je zameraný na inovovanie procesov v podnikaní, rozvoj produktov a služieb. Podpora inovačnej výkonnosti MSP je dôležitou aj vzhľadom na ich ďalší rast.

S uplatňovaním princípu „Zručnosti a inovácie“ súvisí podpora prepájania podnikov a inovačných a vedecko – výskumných centier. Neoddeliteľnou a dôležitou súčasťou je tiež ochrana práv duševného vlastníctva, zvyšovanie kvality a efektivity výrobných a technologických procesov spolu s podporou inovatívnych výrobkov a služieb na trhu. Pod spôsob uplatňovania princípu osem v praxi patrí aj zvyšovanie kvality a efektivity výrobných a technologických procesov spolu s podporou zavádzania inovatívnych výrobkov a služieb na trhu. Dôležitý rozvoj je aj v oblasti propagácie inovatívnych produktov, účasť na prezentačných podujatiach a prezentácia na zahraničných trhoch.

Aplikovaním obsahu tohto princípu môže sekundárne dôjsť k podpore ďalších princípov, a to: k zlepšeniu podpory podnikania, zlepšeniu prístupu k financiám, zlepšeniu prístupu na zahraničné trhy, zlepšeniu životného prostredia a v neposlednom rade princíp veľmi úzko súvisí s novo – vyhodnocovaným princípom Digitalizácia.

Vybrané iniciatívy v roku 2021

Revidovaný rámec pre štátnu pomoc, výskum, vývoj a inovácie stanovuje pravidlá, podľa ktorých členské štáty môžu poskytovať štátnu pomoc spoločnostiam na činnosti v oblasti inovácii, výskumu a vývoja. Revidovaný rámec zahŕňa niekoľko úprav, ktorých cieľom je zohľadniť regulačný, technologický a hospodársky vývoj a zjednodušiť vybrané pravidlá s cieľom uľahčiť praktické uplatňovanie rámca.

Nelegislatívna iniciatíva **Oznámenie o globálnom prístupe k výskumu, inovácii, vzdelávaniu a mládeži** má vplyv na nastavenie stratégií/politik v uvedených oblastiach aj na národnej úrovni.

Princíp č. 9 „Životné prostredie“

Umožniť MSP premieňať environmentálne výzvy na príležitosti.

Rovnako ako veľké podniky aj MSP sa svojou produkciou podieľajú na znečisťovaní životného prostredia. Podniky spracovávajú materiály, spotrebovávajú energiu a vodu, produkujú odpady, vypúšťajú odpadovú vodu. Aj vzhľadom na ciele uhlíkovej neutrality do roku 2050 sa tento princíp tlačí čoraz viac do popredia. Všetky uvedené aktivity majú nemalý vplyv na životné prostredie. Preto je nevyhnutné zvýšiť energetickú efektívnosť aj MSP.

Aplikovanie princípu č. 9 je možné prostredníctvom šírenia relevantných informácií, odborných poznatkov a finančných stimulov určených pre MSP, ktoré by viedli k zvýšeniu energetickej efektívnosti aj malého podnikania. Podnik presadeniu princípu môže pomôcť napríklad úsporou energie, **separovaním a minimalizovaním odpadu, taktiež recyklovaním, pričom sa tieto procesy môžu odraziť aj v ekonomickej sfére podniku šetrením nákladov.** Viaceré spoločnosti sa v súčasnosti prezentujú ako **zero waste**. Uplatnenie zero waste v podniku nemá len pozitívny vplyv na životné prostredie, pre viaceré firmy ide o vhodnú a účelnú formu marketingovej komunikácie.

Podpora MSP vo vyvíjaní **nových produktov vyrobených z recyklovateľných materiálov, optimalizácia výrobných procesov či zlepšenie logistiky** - to všetko môže viesť k stimulovaniu technických inovácií.

Vybrané iniciatívy v roku 2021

Na priority vyhlásené v Európskej zelenej dohode reaguje **Revízia smernice 94/62/ES o obaloch a odpadoch z obalov s cieľom sprísniť základné požiadavky na obaly, ktoré budú uvádzané na trh EÚ**. Cieľom je zabezpečiť opätovné použitie obalov a odpadov z obalov, ich recykláciu a využívanie recyklovaného obsahu. Iniciatíva takisto predpokladá opatrenia na boj proti nadbytočným obalom a zníženie odpadu z obalov. Vyžaduje si spoluprácu rôznych odvetví, keďže revíziou budú dotknuté aj podnikateľské subjekty (napr. MSP), ktoré uvádzajú obaly na trh. Z pohľadu životného prostredia má ísť o výrazný krok k prechodu na obehové hospodárstvo s podporou opätovného používania obalov, využívaním recyklácie a znížením vzniku odpadov z obalov.

Princíp č. 10 „Internacionalizácia“

Povzbudzovať a podporovať MSP tak, aby mohli ťažiť z rastúcich trhov.

Podpora internacionalizácie je dôležitým princípom, a to aj v dnešnej dobe v čase už dvojročného boja proti pandémie COVID – 19. Kým v princípe „Jednotný trh“ sme sa zameriavali najmä na iniciatívy dovnútra Európskej únie a integrácie v rámci EÚ, v rámci integrácie smerom von je dôležité umožniť podnikom ťažiť aj z rastúcich trhov na celom svete. Pod internacionalizáciou môžeme okrem exportu a importu zaradiť aj ďalšie aktivity ako sú: **zahraničné investície, medzinárodná spolupráca, zapojenie sa do medzinárodného reťazca dodávateľov alebo odberateľov**. Internacionalizácia podniku so sebou prináša množstvo výhod ako napríklad **silnejšie konkurenčné postavenie** v porovnaní s domácim podnikom, možnosť získania nových informácií o technológiách a know-how, zvýšenie efektívnosti výroby, zvýšenie odbornej kvalifikácie, využívanie pokrokovej technológie, vyšší záujem a dopyt zákazníkov o predmetné produkty a služby. V súvislosti s vyššie uvedenými výhodami, internacionalizácia podniku v konečnom dôsledku prinesie vyšší zisk týmto podnikom, ktorí sa rozhodnú pre internacionalizáciu svojho podniku v porovnaní s domácim podnikom.

Najčastejšími prekážkami z pohľadu MSP sú **nedostatok informácií o zahraničnom trhu**, vhodnej lokalite, či identifikácii zahraničných podnikateľských príležitostí; **nedostatok informácií o profile a kúpyschopnosti zahraničných zákazníkov**; **nedostatok zamestnancov**, resp. nedostatok kvalifikovaných zamestnancov; ťažkosti so zabezpečením kvalitného zahraničného obchodného zástupcu; **nedostatok manažérskeho času a nedostatok financií na vývoz tovaru**.

V rámci princípu je zrejmé, že podniky ocenia poradenskú činnosť, mentoring, ktorý im umožňuje jednoduchší vstup na zahraničné trhy. Finančná podpora sa môže dotýkať preplácania workshopov, seminárov a vzdelávacích podujatí v zahraničí. V krajinách EÚ fungujú aj podporné agentúry (podobne ako na Slovensku je to napríklad SARIO, ktoré poskytujú podporu MSP).

Vybrané iniciatívy v roku 2021

Nariadenie európskeho parlamentu a rady, ktorým sa stanovuje režim Únie na kontrolu vývozov, transferu, sprostredkovania, technickej pomoci a tranzitu položiek s **dvojakým použitím** sa týka nastavenia účinného systému kontroly medzinárodného obchodu s položkami s dvojím použitím (zbrane). Cieľom iniciatívy je znížiť administratívnu záťaž

podnikov, najmä MSP, a príslušných orgánov a zabezpečiť pritom náležitú úroveň kontroly. Cieľom tohto nariadenia je tiež posilniť usmernenia týkajúce sa zodpovedných postupov, ktoré sa majú poskytnúť vývozcom - najmä malým a stredným podnikom.

Princíp č. 11 „Digitalizácia“

Povzbudzovať a podporovať MSP tak, aby mohli ťažiť z rastúcich trhov.

V minulých ročníkoch sme sa nevenovali samostatne princípu digitalizácia. Čiastočne bol tento princíp zachytený v princípoch inovácií. Pandémia COVID – 19 však natoľko prehĺbila procesy v digitálnej gramotnosti obyvateľstva ako i podnikaní samotnom, že sme zaradili vyhodnotenie princípu digitalizácia aj do Auditu hodnotenia uplatňovania princípov SBAfE 2020. Podobný prístup odporúča aj Európska komisia v materiáli Monitoring SMEs performance in Europe. Európska komisia v danom materiáli priamo menuje ukazovatele, ktoré by mali byť v rámci princípu digitalizácie hodnotené, preto sa tohto hodnotenia pridriavame v celom Audite hodnotenia uplatňovania princípov SBAfE 2021.

Vybrané iniciatívy v roku 2021

Prostredníctvom nelegislatívnej iniciatívy **Európska digitálna dekáda: digitálne ciele do roku 2030** chce Európska komisia napomôcť úspešnej digitálnej transformácii Európy. Komisia navrhla *Digitálny kompas*, ktorý obsahuje konkrétne a špecifické ciele, pričom jedným z nich je, aby do roku 2030 viac ako 90 % MSP dosiahlo aspoň základnú úroveň digitálnej intenzity (základná úroveň zahŕňa používanie najmenej 4 z 12 vybraných digitálnych technológií).

2 Vplyv legislatívy na uplatňovanie princípov SBAfE

Nižšie uvedené právne predpisy sme sa snažili roztriediť do skupín, predstavujúcich uplatnenie desiatich princípov iniciatívy SBAfE. Pri spracovaní obsahu tejto kapitoly sme vychádzali z prijatých a účinných právnych predpisov v roku 2021, ktoré svojou povahou predstavovali vznik alebo zánik povinností pre MSP. Nižšie uvedené právne predpisy nie sú kompletným zoznamom všetkých legislatívnych zmien prijatých v skúmanom období, nakoľko právne predpisy bez zásadnejšieho vplyvu na podnikanie MSP sme v spracovaní neuvádzali.

Opatrenia v roku 2021 čiastočne súviseli s reakciou na pandémie COVID – 19 a do značnej miery mali riešiť nelichotivú finančnú situáciu podnikov. V mnohom však došlo k zlepšeniu podnikateľského prostredia a zaznamenávame aj snahu o systematické reformy podnikateľského prostredia. Problémom a nedostatkom je naďalej absencia zásadnejších zmien, napríklad komplexná daňovo – odvodová reforma, či odvážnejšie reformy Zákonníka práce. Napriek tomu však prijaté zmeny vcelku pomáhali zlepšovať podnikateľské prostredie. Avšak, medzi množstvom pozitívnych zmien sa nájde aj veľká časť zmien, ktoré pridávajú administratívnu záťaž podnikateľom.

2.1 Podnikanie

V oblasti podnikania nedošlo k výrazným zmenám v zdaňovaní, napriek tomu, že v roku 2021 boli deklarované výrazné plány zo strany vlády. V daňovo odvodovej záťaži zamestnávateľov je preto výraznou zmenou najmä riešenie problematiky zamestnaneckého stravovania.

Zavedenie možnosti výberu medzi gastrolístkom a finančným príspevkom na stravu pre zamestnancov

Právny predpis: *Zákon č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce v znení neskorších predpisov*

Novelizácia: *Zákon č. 76/2021 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony*

Došlo k zavedeniu možnosti zamestnanca zvoliť si medzi gastrolístkom a finančným príspevkom na stravovanie. Zamestnávateľ je povinný poskytnúť zamestnancovi finančný príspevok na stravovanie ak podmienky výkonu práce na pracovisku vylučujú možnosť zabezpečiť zamestnancom stravovanie alebo zamestnávateľ nemôže zabezpečiť stravovanie, či zamestnanec zo zdravotných dôvodov nemôže využiť žiaden zo spôsobov stravovania zabezpečených zamestnávateľom. Finančný príspevok zabezpečuje zamestnávateľ tiež v prípade, ak ide o zamestnanca vykonávajúceho domácku prácu alebo teleprácu a zamestnávateľ mu nezabezpečil stravovanie vo vlastnom stravovacom zariadení alebo v stravovacom zariadení iného zamestnávateľa. Finančný príspevok na stravovanie je oslobodený do výšky gastrolístka od dane a odvodov. Pre podnikateľov sa na jednej strane mohla zvýšiť administratíva, na druhej strane, voľba finančného príspevku znamená zníženie nákladov na nákup gastrolístkov.

Zvýšenie sumy minimálnej mzdy

Právny predpis: *Zákon č. 663/2007 Z. z. o minimálnej mzde*

Novelizácia: *Zákon č. 294/2020 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 663/2007 Z. z. o minimálnej mzde v znení neskorších predpisov a ktorým sa mení*

a dopĺňa zákon č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce v znení neskorších predpisov

Vláda SR ustanovila sumu minimálnej mzdy na rok 2021 vo výške 623,00 eur (nárast o 43 eur) za mesiac pre zamestnanca odmeňovaného mesačnou mzdou a 3,580 eura za každú hodinu odpracovanú zamestnancom. Oproti predchádzajúcemu roku došlo k zmierneniu mechanizmu zvyšovania minimálnej mzdy, ktorá je po novom 57 % (pôvodne 60 %) z priemernej mesačnej nominálnej mzdy zamestnanca za kalendárny rok (v prípade nedohody sociálnych partnerov), ktorý dva roky predchádza kalendárnemu roku, na ktorý sa určuje suma mesačnej minimálnej mzdy. Mierne sa zmenil aj vzorec na výpočet minimálneho mzdového nároku, a to v prospech zamestnávateľov, keďže sa zvýšil len o sumu minimálnej mzdy.

Zavedenie maximálneho ročného vymeriavacieho základu pre platenie odvodov

Právny predpis: *Zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov*

Novelizácia: *Zákon č. 317/2018 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony*

Došlo k opätovnému zavedeniu maximálneho ročného vymeriavacieho základu pre platenie odvodov do Sociálnej poisťovne pre zamestnávateľa, zamestnanca ako i SZČO.

Jedna sadzba dane na motorový benzín a jedna sadzba dane na motorovú naftu

Právny predpis: *Zákon č. 98/2004 Z. z. o spotrebnej dani z minerálneho oleja v znení neskorších predpisov*

Novelizácia: *Zákon č. 387/2020 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 98/2004 Z. z. o spotrebnej dani z minerálneho oleja v znení neskorších predpisov a ktorým sa mení zákon č. 218/2013 Z. z. o núdzových zásobách ropy a ropných výrobkov a o riešení stavu ropnej núdze a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 235/2019 Z. z.*

Navrhlo sa stanoviť jednu sadzbu dane na motorový benzín a jednu sadzbu dane na motorovú naftu na úrovni terajšej zvýhodnenej sadzby dane uplatňovanej v prípade pridania biogénnej látky (bioetanol alebo iné pokročilé biopalivo). Taktiež sa ustanovuje jedna sadzba dane na skvapalnené plynné uhlíkovodíky (ďalej len „LPG“) bez ohľadu na účel ich použitia. Zároveň sa ustanovuje daňovo zvýhodnená sadzba dane vo výške 0 eur/1 000 kg ak je tento minerálny olej použitý ako palivo na výrobu tepla. Rušia sa ustanovenia upravujúce povinnosť označovať pohonné látky (motorový benzín a motorovú naftu) identifikačnou látkou pred ich uvedením do daňového voľného obehu na daňovom území. Zavádza sa povinnosť osoby, ktorá chce odoberať a používať daňovo zvýhodnený minerálny olej, požiadať colný úrad o vydanie povolenia na použitie daňovo zvýhodneného minerálneho oleja a o vydanie odberného poukazu. Papierové (tlačené) trojdielne sprievodné dokumenty pri preprave minerálneho oleja v daňovom voľnom obehu na podnikateľské účely sa nahrádzajú elektronickým systémom vyhotovovania zjednodušeného sprievodného administratívneho dokumentu, jeho zasielania colnému úradu, pridelenia jedinečného zjednodušeného administratívneho referenčného kódu colným úradom, informovania colného úradu odosielateľa, ako i colného úradu príjemcu o preprave minerálneho oleja v daňovom voľnom obehu.

Zavedenie povinnosti oznámiť čísla bankových účtov a zavedenie indexu daňovej spoľahlivosti

Právny predpis: *Zákon č. 563/2009 Z. z. o správe daní (daňový poriadok) a o zmene a doplnení niektorých zákonov*

Novelizácia: *Zákon č. 408/2021 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 563/2009 Z. z. o správe daní (daňový poriadok) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony*

Podnikanie skomplikovala povinnosť oznámiť finančnému riaditeľstvu čísla všetkých vlastných bankových účtov určených na podnikanie. Došlo k zavedeniu indexu daňovej spoľahlivosti, pričom subjekty, ktoré si plnia zodpovedne daňové povinnosti majú byť odmenené. Došlo k zavedeniu diskvalifikácie fyzických osôb - vylúčenie fyzických osôb, ktoré sú štatutármi daňových subjektov, ktoré si neplnia zákonné povinnosti. Týmto rozhodnutím bude fyzická osoba vylúčená z možnosti byť najmä štatutárnym orgánom alebo jeho členom, členom dozorného orgánu alebo prokuristom vo všetkých obchodných spoločnostiach a družstvách, a to na tri roky.

Pozitívom je zníženie sumy úhrady za poskytnutie záväzných stanovísk. V zmysle doterajšej právnej úpravy je poplatok za vydanie záväzného stanoviska Finančného riaditeľstva pre daňový subjekt v minimálnej výške od 2 000 € - 3 000 € v závislosti od počtu uplatnených daňových predpisov a sumy predpokladaného obchodného prípadu. Navrhuje sa znížiť daný poplatok na fixnú výšku 1 000 €, pričom ak sa jedná o vysoko spoľahlivý daňový subjekt, suma sa znižuje na polovicu. Cieľom opatrení je motivovať podnikateľov k zodpovednejšiemu prístupu, a tým znížiť množstvo daňových podvodov.

Došlo tiež k zrušeniu povinnosti správcu dane zasielať daňovým subjektom osvedčenie o registrácii, tzv. „kartičky“, ktoré je potrebné vrátiť po skončení podnikania a priniesť správcovi dane vždy za účelom vyznačenia zmien.

Zníženie hranice 15 % dane z príjmov pre podnikateľov

Právny predpis: *Zákon č. 593/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony*

Novelizácia: *Zákon č. 416/2020 Z. z.*

Od prvého januára 2021 sa ponechala 15 % sadzba dane z príjmov pre právnické osoby, ktorých príjmy nepresahujú za zdaňovacie obdobie sumu 49 790 eur, čím sa táto hranica znížila z pôvodne zadanej hranice 100 000 eur.

2.2 Druhá šanca

V princípe druhej šance došlo k legislatívnej zmene, ktorou sa zaviedol inštitút dočasnej ochrany a zaviedol sa tzv. malý konkurz.

Zavedenie tzv. druhej šance, zrušenie niektorých oznamovacích povinností a zavedenie povinnosti uvádzať identifikačné číslo poisťovného vzťahu pri komunikácii so Sociálnou poisťovňou

Právny predpis: *Zákon č. 421/2020 o dočasnej ochrane podnikateľov vo finančných ťažkostiach*

Novelizácia: *Zákon č. 198/2020 Z. z., ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony v súvislosti so zlepšovaním podnikateľského prostredia zasiahnutým opatreniami na zamedzenie šírenia nebezpečnej nákazlivej ľudskej choroby COVID 19*

Predmetným zákonom bola od 1. januára zavedená tzv. druhá šanca pre fyzické a právnické osoby, ktoré si v lehote nesplnili povinnosti voči Sociálnej poisťovni, a to v lehotách, ktoré sú stanovené jednotlivými ustanoveniami zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov. Takéto fyzické a právnické osoby majú dodatočných 7 dní na splnenie svojich povinností, pričom ak si povinnosti dodatočne splnia v tejto lehote, nebudú pokutované zo strany Sociálnej poisťovne. Zákon č. 198/2020, ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony v súvislosti so zlepšovaním podnikateľského prostredia zasiahnutým opatreniami na zamedzenie šírenia nebezpečnej nákazlivej ľudskej choroby COVID-19 priniesol vo vzťahu k zamestnávateľom tiež zrušenie týchto povinností: • odhlásiť sa z registra zamestnávateľov, vedeného Sociálnou poisťovňou, do ôsmich dní odo dňa, v ktorom už nezamestnáva žiadneho zamestnanca. Sociálna poisťovňa v tomto prípade automaticky ukončí registráciu zamestnávateľa v registri zamestnávateľov na základe odhlásenia posledného zamestnanca z registra poistencov a sporiteľov starobného dôchodkového sporenia, • oznamovať Sociálnej poisťovni niektoré zmeny v údajoch jeho zamestnanca, ako aj začiatok a skončenie čerpania materskej dovolenky alebo rodičovskej dovolenky.

Zavádza sa aj inštitút dočasnej ochrany s trvalým charakterom na poskytnutie dostatočného časového rámca podnikateľom vo finančných ťažkostiach na účely pokračovania v prevádzkovaní podniku podľa vzoru dočasnej ochrany. Došlo k zadefinovaniu oprávneného žiadateľa dočasnej ochrany a podmienok jej poskytovania a zaviedol sa upravil sa tzv. malý konkurz, ktorého účelom je rýchlá likvidácia majetku.

2.3 Najskôr myslieť v malom

Viacero legislatívnych zmien je možné zaradiť aj k iným princípom, predovšetkým pod prvý princíp. Pozitívne hodnotíme niektoré administratívne zjednodušenia, ktoré v značnej miere majú vplyv práve na malé a stredne veľké firmy a spomenuli sme ich už vyššie, v princípe podnikanie.

2.4 Ústretová verejná správa

Väčšina z nižšie uvedených legislatívnych zmien bola prijatá skôr ako opatrenie na zmiernenie negatívnych dopadov pandémie, pričom prevažne šlo o zmeny v daňovej oblasti. Tieto zmeny, aj napriek prvotnému zámeru znížili do istej miery administratívnu záťaž pre podnikateľov.

Zníženie administratívnej záťaže zrušením povinnosti predkladania viacerých potvrdení

Právny predpis: *Zákon č. 177/2018 Z. z., o niektorých opatreniach na znižovanie administratívnej záťaže využívaním informačných systémov verejnej správy (zákon proti byrokracii)*

Novelizácia: *Zákon č. 221/2019 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 177/2018 Z. z. o niektorých opatreniach na znižovanie administratívnej záťaže využívaním informačných systémov verejnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon proti byrokracii) a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony*

Došlo k rozsiahlej novelizácii, ktorá oslobodila fyzické a právnické osoby od povinnosti predkladať potvrdenia a výpisy v listinnej podobe (napríklad kópia rodného listu, kópia sobášneho listu, kópia úmrtného listu, potvrdenie o neporušení zákazu nelegálneho zamestnávania, potvrdenie o pobyte, potvrdenie o pridelení IČO, výpis z centrálneho registra hospodárskych zvierat, potvrdenie, že hospodársky subjekt nie je v konkurze, ani na neho nie je vyhlásený konkurz a potvrdenie, že hospodársky subjekt nie je v likvidácii).

Zavedenie nového formátu žiadosti o registráciu výrobcu elektrozariadení a splnomocneného zástupcu

Právny predpis: *Vyhláška č. 373/2015 Z. z. Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky o rozšírenej zodpovednosti výrobcov vyhradených výrobkov a o nakladaní s vyhradenými prúdmi odpadov*

Novelizácia: *Vyhláška č. 266/2020 Z. z. Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky, ktorou sa mení a dopĺňa vyhláška Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 373/2015 Z. z. o rozšírenej zodpovednosti výrobcov vyhradených výrobkov a o nakladaní s vyhradenými prúdmi odpadov v znení neskorších predpisov*

Zavádza sa nový formát žiadosti o registráciu výrobcu elektrozariadení a splnomocneného zástupcu, vrátane aktualizácie jednotlivých príloh žiadostí o zápis do registra výrobcov vyhradených výrobkov (obalové a neobalové výrobky, batérie a akumulátory, vozidlá a pneumatiky) súvisiaci s prechodom na výlučne elektronické podávanie žiadostí od 1. januára 2021 prostredníctvom Informačného systému odpadového hospodárstva, čo bude mať za následok zníženie administratívnych nákladov v porovnaní s papierovou formou. Návrhom vyhlášky sa zároveň zosúlaďuje požiadavka na obsah žiadosti o udelenie autorizácie na výkon činnosti organizácie zodpovednosti výrobcov pre obaly tak, aby zodpovedala zneniu zákona o odpadoch. Materiál má pozitívne vplyvy na podnikateľské prostredie prostredníctvom zníženia administratívnych nákladov spojených s prechodom na výlučne elektronické podávanie žiadostí do registra výrobcov vyhradených výrobkov.

Centrálne podávané stanoviská inšpektorátom a znižovanie administratívnej záťaž, pridanie kompetencií NIP

Právny predpis: *Zákon č. 125/2006 Z. z., o inšpekcii práce a o zmene a doplnení zákona č. 82/2005 Z. z. o nelegálnej práci a nelegálnom zamestnávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov a zákon č. 124/2006 Z. z., o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci a o zmene a doplnení niektorých zákonov (BOZP)*

Novelizácia: *Zákon č. 73/2021 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 125/2006 Z. z. o inšpekcii práce a o zmene a doplnení zákona č. 82/2005 Z. z. o nelegálnej práci a nelegálnom zamestnávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 124/2006 Z. z. o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov*

Došlo k doplneniu kompetencií NIP - odborné usmerňovanie bezplatného poradenstva inšpektorátmi práce. Upravili sa úlohy a kompetencie inšpektorátu práce alebo inšpektora práce v zákone, tým sa uľahčí výkon inšpekcie práce a vytvorí sa tak priestor na poskytovanie poradenstva a na propagáciu prevencie u zamestnávateľov. Inšpektorátom práce sa tiež odoberá kompetencia vydávať preukazy a osvedčenia fyzickým osobám na vykonávanie

činnosti podľa § 16 ods. 1 písm. a) zákona č. 124/2006 Z. z. o BOZP (zjednoduší sa proces vydávania osvedčení a preukazov). Znížila sa dolná hranica sadzby pokuty za pracovné úrazy, ktorými bola spôsobená ťažká ujma na 20 000 eur (z 33 000 eur).

2.5 Štátna pomoc a verejné obstarávanie

V analyzovanom princípe štátnej pomoci a verejného obstarávania sme v roku 2021 neidentifikovali zásadné zmeny, ktoré by zlepšili situáciu vo verejnom obstarávaní, a ktorá by znamenala vznik alebo odbremenenie podnikateľov od nových povinností. Rozsiahla novelizácia zákona o verejnom obstarávaní nadobudla účinnosť v roku 2022.

2.6 Prístup k financovaniu

Podpora financovaniu zo strany štátu sa v období roka 2021 niesla v znamení podpory v kríze COVID – 19.

Podpora regionálnej investičnej pomoci

Právny predpis: *Zákon č. 57/2018 Z. z. o regionálnej investičnej pomoci a o zmene a doplnení niektorých zákonov*

Novelizácia: *Zákon č. 420/2020 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 57/2018 Z. z. o regionálnej investičnej pomoci a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa dopĺňa zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov*

Zákon reflektuje na spôsobenú situáciu vyššou mocou (pandémiou COVID-19) a pre prijímateľov investičnej pomoci zmiernuje niektoré relevantné podmienky a povinnosti súvisiace s investičnou pomocou. Návrh zákona zároveň dočasne zmiernuje niektoré podmienky aj pre nové investície, ktoré sa budú môcť potenciálne uchádzať o investičnú pomoc. Prechodné ustanovenia obsiahnuté v novele zákona sa aplikujú na konkrétne podmienky a povinnosti ak tieto nebol prijímateľ investičnej pomoci povinný splniť do 12. marca 2020, a to konkrétne:

- a) Podmienka krytia oprávnených nákladov vlastným imanom sa považuje za splnenú.
- b) Podmienka dosiahnutia minimálneho percentuálneho podielu nových strojov, prístrojov a zariadení sa znižuje o 10%.
- c) Podmienky minimálneho podielu vysokoškolsky vzdelaných zamestnancov sa považuje za splnenú.
- d) Povinnosť začatia obstarávania dlhodobého hmotného a dlhodobého nehmotného majetku sa predlžuje na 24 mesiacov.
- e) Povinnosť ukončenia prác na investičnom zámere najneskôr v maximálnej ustanovenej lehote podľa § 22 ods. 13 zákona č. 57/2018 Z. z. sa predlžuje na 5 rokov, pri veľkých investičných projektoch na 7 rokov.
- f) Povinnosť začať vykonávať podnikateľskú činnosť uvedenú v investičnom zámere sa predlžuje na 5 rokov, a pri veľkých investičných projektoch na 7 rokov.
- g) Povinnosť dosiahnutia percentuálneho nárastu výroby alebo služieb v prípade investičnej pomoci poskytnutej na rozšírenie kapacity existujúcej prevádzkarne sa znižuje na 5 %.
- h) Za tzv. neoprávnenú, či nedovolenú zmenu investičného zámeru bude považované vynaloženie oprávnených nákladov investičného zámeru v hodnote nižšej ako 70 %

oprávnených nákladov uvedených v rozhodnutí o poskytnutí investičnej pomoci (predtým 85 %).

- i) Za nedovolenú zmenu investičného zámeru bude považované dosiahnutie nižšieho čistého nárastu pracovných miest ako je 80 % čistého nárastu uvedeného v rozhodnutí o poskytnutí investičnej pomoci (predtým 90 %).

Podobné prechodné ustanovenie sa týkajú taktiež konaní o schválení investičnej pomoci, ktoré budú začaté v kalendárnom roku 2021. Ide o dočasné zmeny, ktorými sa počas obmedzenej doby znížia nároky na prijímateľov investičnej pomoci, a to najmä s ohľadom na komplikovanosť plánovania v pokrízovom období.

2.7 Jednotný trh

V rámci uplatnenia predmetného princípu bola zaradená len jedna nižšie uvedená legislatívna zmena, ktorá sa týkala harmonizácie elektronických mýtnych systémov v rámci členských štátov EÚ. Podstatnou zmenou je tiež harmonizácia predpisov v oblasti nakladania s jednorazovým plastovým odpadom, o tej sme však už písali v časti venovanej princípu Životné prostredie.

Výber mýta a užívanie vymedzených úsekov pozemných komunikácií

Právny predpis: *Zákon č. 474/2013 Z. z., o výbere mýta za užívanie vymedzených úsekov pozemných komunikácií a o zmene a doplnení niektorých zákonov*

Novelizácia: *Zákon č. 404/2021 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 474/2013 Z. z. o výbere mýta za užívanie vymedzených úsekov pozemných komunikácií a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony*

Ide o zavedenie cezhraničnej výmeny údajov v prípade neuhradených cestných poplatkov v inom členskom štáte EÚ, predovšetkým uľahčenie vymáhania neuhradených poplatkov (cestné poplatky, mýto a pod.).

2.8 Zručnosti a inovácie

Zvýšenie kybernetickej bezpečnosti

Z hľadiska uplatňovania inštitútu Zručností a inovácií došlo k novelizácii zákona o kybernetickej bezpečnosti.

Právny predpis: *Zákon č. 69/2018 Z. z. Zákon o kybernetickej bezpečnosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov*

Novelizácia: *Zákon č. 287/2021 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 69/2018 Z. z. o kybernetickej bezpečnosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony*

Zaviedol sa inštitút blokovania (ochrana používateľov podvodných služieb, zmiernenie alebo zamedzenie škodlivých následkov blokovaním domén a IP adries so škodlivým obsahom či phishingom, zastavenie šírenia škodlivého obsahu), zriadilo sa Národné centrum kybernetickej bezpečnosti, povinnosť prevádzkovateľa služby oznámiť prekročenie identifikačných kritérií a špecifických sektorových kritérií do 30 dní odo dňa ich prekročenia, nie odo dňa zistenia prekročenia, upravilo sa postavenie certifikovaného audítora kybernetickej

bezpečnosti, či sa zaviedol inštitút odňatia certifikátu kybernetickej bezpečnosti v prípade porušenia zákonom stanovených povinností.

2.9 Životné prostredie

V rámci komponentu životného prostredia sa podnikateľov dotkla výrazne najmä zmena v oblasti narábania s jednorazovými plastami a odpadmi.

Zákaz jednorazových plastov

Právny predpis: *Zákon č. 79/2015 Z. z. o odpadoch v znení neskorších predpisov*

Novelizácia: *Zákon č. 460/2019 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 79/2015 Z. z. o odpadoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony*

Novelizácia zakázala uvádzať na trh plastové tanieri, príbory, miešadlá na nápoje, slamky a pod. Okrem iného zvýhodnila výrobcov recyklovateľných výrobkov. Výrobca ľahšie recyklovateľného výrobku bude niesť nižšie náklady ako výrobca, ktorého výrobok je ťažšie recyklovateľný. V oblasti odpadovej legislatívy sa pre podnikateľov, ktorí produkujú aj vedľajšie produkty (ako napríklad piliny, hobliny a pod.) nebudú musieť žiadať o potvrdenie, že sa nejedná o odpad, čím sa znižuje ich byrokratická záťaž. Pri žiadostiach o rozšírenie autorizácie o spracovanie nových druhov odpadov sa zjednodušila poplatková politika.

Na druhej strane, zvýšili sa náklady podnikateľským subjektom v oblasti stavebníctva, ktoré budú vykonávať demolačné práce a zaviedla sa im povinnosť selektívnej demolácie.

Zavedenie výnimiek zo systému zálohovania niektorých jednorazových plastových obalov na nápoje

Právny predpis: *Zákon č. 302/2019 Z. z. o zálohovaní jednorazových obalov na nápoje a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a Zákon č. 79/2015 Z. z. o odpadoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov*

Novelizácia: *Zákon č. 518/2021 Z. z.*

Došlo k úprave fungovania zálohového systému, pričom sa zálohovanie jednorazových plastových obalov na nápoje nemá vzťahovať na určité obaly, pri ktorých je zálohovanie nelogické, zbytočné, logisticky náročné, či nemožné. Ide napríklad o obaly na nápoje poskytované prevádzkovateľom cestnej, leteckej, vodnej alebo železničnej dopravy na medzinárodných trasách, o obaly, ktoré sú dodávané s tovarom oslobodeným od DPH alebo od spotrebnej dane a určeným na predaj v tranzitnom priestore medzinárodných letísk a prístavov (v tzv. bezcolnej zóne) alebo na zásobenie lietadiel či lodí, ktoré bezprostredne opustia územie EÚ. Ďalej sú to tiež obaly, ktoré sú prepustené do colného režimu vývoz a prepravené z colného územia EÚ, ktoré je nemožné odobrať štandardným spôsobom zo strany správcu, či sú poskytované v rámci predaja na trhovách miestach v súhrnnom množstve menej ako 100 kg za rok.

2.10 Internacionalizácia

Pre tento princíp nebola v skúmanom období zaznamenaná žiadna výrazná legislatívna zmena, ktorá by mala vplyv na internacionalizáciu a zároveň by pre podnikateľov predstavovala vznik alebo odbremenenie povinností.

2.11 Digitalizácia

V princípe digitalizácia sme neidentifikovali výraznú legislatívnu zmenu, ktorú by sme nespomenuli v predchádzajúcich princípoch. Výraznou zmenou je napríklad zvýšenie kybernetickej bezpečnosti, ktoré sme zaradili pod princíp 8.

3 Hodnotenie uplatňovania princípov SBAfE na Slovensku

Cieľom tretej kapitoly je zhodnotiť vplyv prijatých opatrení, iniciatív a legislatívnych zmien na uplatňovanie princípov SBAfE na Slovensku pomocou viacerých ukazovateľov, ktoré sú dostupné prevažne zo zahraničných zdrojov. Vzhľadom na výraznú nekonzistentnosť a odlišnú časovú disponibilitu údajov však nebolo možné v každom roku sledovaného obdobia plnohodnotne analyzovať vplyv všetkých ukazovateľov na uplatňovanie princípov SBAfE.

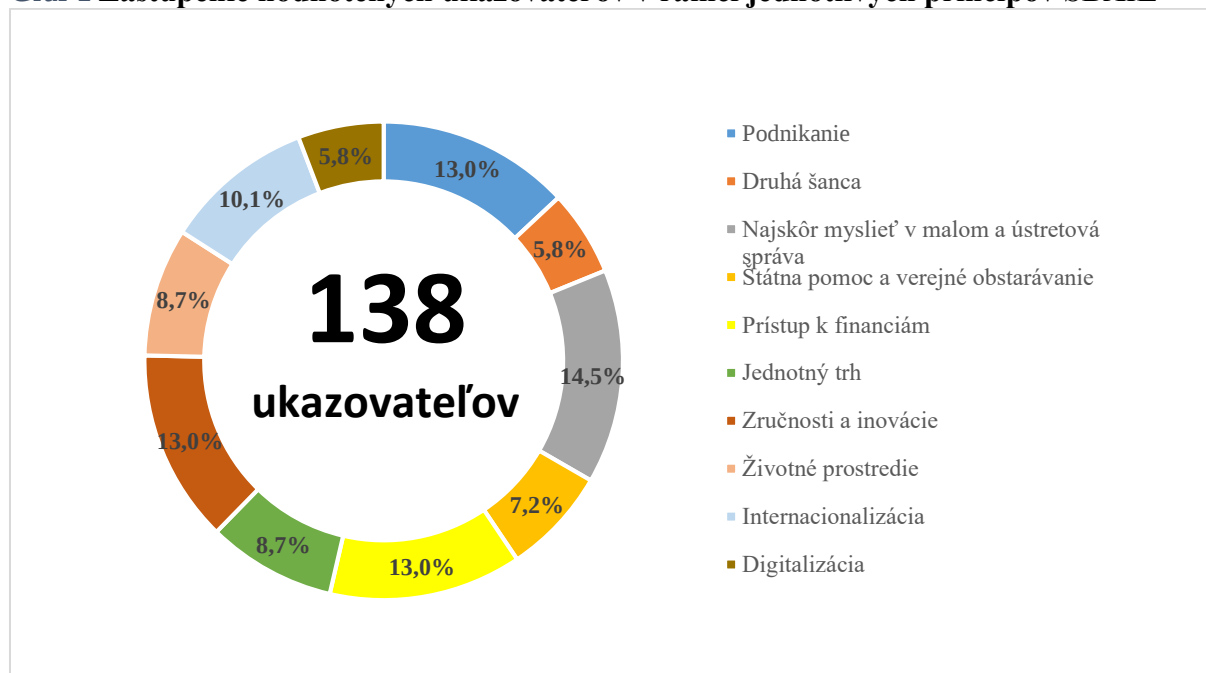
3.1 Zdroje údajov a metodika hodnotenia

Na hodnotenie uplatňovania princípov SBAfE na Slovensku 2014 - 2021 bolo použitých celkom 138 ukazovateľov, ktoré boli kvalifikované na základe dát čerpaných z viacerých zdrojov. Väčšina údajov pochádza zo zdrojov Európskej komisie (DG GROW, Flash Eurobarometer, Survey on the Access to Finance of Enterprises, Single Market Scoreboard), Svetovej banky (Doing Business), GEM-u (Adult Population Survey, National Experts Survey), OECD a Eurostatu, ktoré dopĺňajú údaje Intrum-u Justitia, World Economic Forum, NBS, ŠÚ SR, Slovak Credit Bureau či Slovak Business Agency. Vyhodnocovanie roka 2020 a 2021 bolo navyše komplikovanejšie z dôvodu vyhodnocovania dát Svetovej banky (Doing Business). Tie boli v roku 2020 spochybnené a rebríček Doing Business pozastavený. Preto sme sa rozhodli pre rok 2020 a 2021 nepoužívať dáta Svetovej banky, minulé dáta sme však v hodnotení ponechali. To spôsobilo problémy pri hodnotení niektorých princípov, najmä však princípu 3 a 4. Z tohto dôvodu sme pre roky 2020 a 2021 zvolili ukazovatele z iných medzinárodných rebríčkov, ktoré tieto ukazovatele nahrádzajú. Do hodnotených princípov sa v roku 2020 pridal princíp „Digitalizácia“. Tento princíp je prioritne hodnotený prostredníctvom Eurostat-u. Tieto faktory, teda najmä pridanie nahrádzajúcich ukazovateľov a zaradenie nového princípu, spôsobili nárast počtu celkovo hodnotených ukazovateľov v rokoch 2014 až 2021 o osem oproti predchádzajúcemu obdobiu.

Ďalším faktorom, ktorý ovplyvnil hodnotenie je zmena metodiky GEM NES-u. Od roku 2021 (a to aj spätne) sa zmenila škála hodnotenia z 1 – 5 na 1 - 10. Všetky dostupné ukazovatele NES-u sme teda aj my aktualizovali spätne.

Z celkového počtu 138 ukazovateľov mal najvyššie zastúpenie hodnotených ukazovateľov princíp „najskôr myslieť v malom a ústretová správa“ s počtom 20 ukazovateľov (14,5 %) nasledovaný princípmi „podnikanie“, „prístup k financovaniu“ a „zručnosti a inovácie“ s 18 hodnotenými ukazovateľmi (13,0 %). Najnižší počet ukazovateľov hodnotenia uplatňovania princípov SBAfE bol obsiahnutý v princípoch „druhá šanca“ a „digitalizácia“ – v počte 8 ukazovateľov (5,8 %).

Graf 1 Zastúpenie hodnotených ukazovateľov v rámci jednotlivých princípov SBAfE

Zdroj: Vlastné spracovanie.

Vzhľadom na rôznu periodicitu a disponibilitu dát vstupujúcich do hodnotených ukazovateľov sa celkový počet ukazovateľov vstupujúcich do spracovania v jednotlivých rokoch hodnotenia odlišoval. Z celkového počtu 138 hodnotených ukazovateľov bolo za rok 2021, najmä vplyvom abstrahovania od rebríčka „Doing Business“, k dispozícii 67 ukazovateľov na úrovni SR a 47 ukazovateľov na úrovni priemeru krajín EÚ. Celkový počet disponibilných ukazovateľov v jednotlivých rokoch sledovaného obdobia je uvedený v nasledujúcej tabuľke.

Tabuľka 1 Celkový počet disponibilných ukazovateľov vstupujúcich do spracovania

Číslo princípu	Názov princípu	2014		2015		2016		2017		2018		2019		2020		2021	
		SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ
1	Podnikanie	18	16	18	16	18	16	18	16	18	16	16	14	13	11	13	11
2	Druhá šanca	7	4	7	4	8	5	8	5	8	5	8	5	4	1	4	1
3-4	Najskôr myslieť v malom a ústretová správa	16	15	19	18	18	17	20	19	18	17	20	17	6	5	5	4
5	Štátna pomoc a verejné obstarávanie	2	2	5	5	5	4	6	5	7	6	8	7	6	5	4	3
6	Prístup k financiám	15	13	17	15	17	15	18	16	17	15	15	12	11	7	12	8
7	Jednotný trh	9	7	11	8	10	8	10	8	8	6	9	7	7	5	5	3
8	Zručnosti a inovácie	17	14	11	9	17	14	10	8	10	8	7	5	7	5	5	3
9	Životné prostredie	5	3	12	8	7	3	12	8	7	3	6	2	3	1	8	6
10	Internacionalizácia	6	4	14	11	7	5	12	10	3	1	10	8	3	1	3	1
11	Digitalizácia	3	3	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	3	3	8	7
Počet ukazovateľov vstupujúcich do spracovania		98	81	118	98	111	91	118	99	100	81	103	81	63	44	67	47

Zdroj: Vlastné spracovanie

Uplatňovanie princípov SBAfE na Slovensku v roku 2021 bolo hodnotené z hľadiska dvoch dimenzií:

- a) hodnotenie ukazovateľov v priestore – pozostáva zo vzájomnej komparácie ukazovateľov porovnateľných na medzinárodnej úrovni. Výsledkom je identifikácia pozície SR v rámci krajín Európskej Únie za pomoci kvantifikácie priemeru dostupných krajín EÚ. Počet ukazovateľov vstupujúcich do spracovania za účelom komparácie dosiahnutých výsledkov SR s priemerom EÚ je uvedený v nasledujúcej tabuľke.

Tabuľka 2 Počet ukazovateľov vstupujúcich do spracovania - porovnanie SR vs. EÚ

Číslo princípu	Názov princípu	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
1	Podnikanie	16	16	16	16	16	14	11	11
2	Druhá šanca	4	4	5	5	5	5	1	1
3–4	Najskôr myslieť v malom a ústretová správa	15	18	17	19	17	17	5	4
5	Štátna pomoc a verejné obstarávanie	2	5	4	5	6	7	5	3
6	Prístup k financiam	13	15	15	16	15	12	7	8
7	Jednotný trh	7	8	8	8	6	7	5	3
8	Zručnosti a inovácie	14	9	14	8	8	5	5	3
9	Životné prostredie	3	8	3	8	3	2	1	6
10	Internacionalizácia	4	11	5	10	1	8	1	1
11	Digitalizácia	3	4	4	4	4	4	3	7
Počet ukazovateľov vstupujúcich do spracovania		81	98	91	99	81	81	44	47

Zdroj: Vlastné spracovanie

- b) hodnotenie ukazovateľov v čase – sa zameriava na hodnotenie vývoja analyzovaných ukazovateľov na Slovensku počas určitého časového obdobia. Pre potreby auditu sme sa zamerali na hodnotenie z pohľadu medziročnej zmeny a strednodobého trendu. Medziročná zmena predstavuje rozdiel medzi posledným a predposledným dostupným rokom. Strednodobý trend predstavuje rozdiel medzi posledným a prvým dostupným rokom v priebehu rokov 2014 – 2021. strednodobý trend tak zohľadňuje vývoj uplatňovania princípov SBAfE v dlhšom časovom horizonte ako medziročná zmena. Počet ukazovateľov vstupujúcich do spracovania za účelom hodnotenia vývoja uplatňovania princípov SBAfE v SR je uvedený v nasledujúcej tabuľke.

Tabuľka 3 Počet ukazovateľov vstupujúcich do spracovania – hodnotenie vývoja v SR

Číslo princípu	Názov princípu	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
1	Podnikanie	18	18	18	18	18	16	13	13
2	Druhá šanca	7	7	8	8	8	8	4	4
3–4	Najskôr myslieť v malom a ústretová správa	16	19	18	20	18	20	6	5
5	Štátna pomoc a verejné obstarávanie	2	5	5	6	7	8	6	4
6	Prístup k financiam	15	17	17	18	17	15	11	12
7	Jednotný trh	9	11	10	10	8	9	7	5
8	Zručnosti a inovácie	17	11	17	10	10	7	7	5
9	Životné prostredie	5	12	7	12	7	6	3	8
10	Internacionalizácia	6	14	7	12	3	10	3	3
11	Digitalizácia	3	4	4	4	4	4	3	8
Počet ukazovateľov vstupujúcich do spracovania		98	118	111	118	100	103	63	67

Zdroj: Vlastné spracovanie

Do auditu hodnotenia uplatňovania princípov SBAfE podľa Slovak Business Agency vstupovalo celkom 138 ukazovateľov. Z nich do hodnotenia porovnania Slovensko a EÚ bolo v roku 2021 zaradených 47 a do hodnotenia vývoja v SR 67 ukazovateľov. Negatívom je pokles počtu niektorých hodnotených ukazovateľov, a to či už z dôvodu vyradenia ukazovateľov Svetovej banky alebo z dôvodu nedostupnosti, či nepravideľnej periodicity zverejnenia viacerých z nich. Práve nedostupnosť niektorých ukazovateľov je dôvodom nižšieho podielu ukazovateľov vstupujúcich do hodnotenia podľa hodnotených dimenzií. Napriek tomuto faktoru sa podarilo vyhodnotiť všetky princípy SBAfE.

3.2 Hodnotenie uplatňovania princípu „podnikanie“ na Slovensku

V roku 2021 nedosiahlo Slovensko lepšie hodnotenie ako priemer (dostupných) krajín EÚ ani v jednom z jedenástich ukazovateľov. Hoci sa Slovensko počas predchádzajúcich rokov vyznačovalo vyššou podnikateľskou aktivitou v počiatočnom štádiu ako bol európsky priemer, v roku 2021 po prvýkrát dosiahlo nižšiu hodnotu tohto ukazovateľa ako bol európsky priemer. Slovensko sa taktiež zhoršilo aj vo zvyšných 4 ukazovateľoch, ktoré v roku 2020 dosahovali vyššie hodnotenie ako priemer krajín EÚ. Medzi tieto ukazovatele patrí „zámer podnikat“, „príležitosť na začiatok podnikania vo svojom regióne“, „vnímanie vlastných schopností na začiatok podnikania“ a „miera vysokej očakávanej tvorby pracovných miest“.

Podľa výsledkov prieskumu GEM Slováci veria svojim schopnostiam na začiatok podnikania menej ako obyvatelia iných krajín EÚ. Negatívne možno vnímať aj nižšiu hodnotu ukazovateľa miery očakávanej tvorby pracovných miest. Jednou z kľúčových priorít Small Business Act, v ktorej Slovensko však dlhodobo zaostáva za ostatnými krajinami EÚ je podnikateľské vzdelávanie. Podnikateľské vzdelávanie na základných školách a post-sekundárnej úrovni stále nedosiahlo ani priemer EÚ a medziročne došlo dokonca k zhoršeniu hodnotených ukazovateľov.

V porovnaní so zvyškom EÚ je na Slovensku nižší podiel ľudí, pre ktorých je podnikanie žiaducou kariérnou voľbou. Uvedené potvrdzujú aj prieskumy Slovak Business Agency, ktoré uvádzajú, že väčšina ľudí chce byť zamestnaná ako podnikateľ. Opäť však môžeme medziročne

vnímať dynamický nárast ukazovateľa, z hodnoty 49,3 v roku 2020 na 52,38 v roku 2021. Dalo by sa teda povedať, že viacero ľudí sa čoraz viac zamýšľa aj nad možnosťami podnikat'. Napriek tomu, že sa Slováci vyznačujú väčšou mierou sebavedomia v podnikaní, miera zavedeného vlastného podnikania na Slovensku je dlhodobo pod priemerom EÚ.

Tabuľka 4 Porovnanie ukazovateľov princípu "podnikanie" v SR a EÚ v r. 2014 – 2021

Ukazovateľ	M. j.	2014		2015		2016		2017		2018		2019		2020		2021	
		SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ
Podnikateľská aktivita v počiatočnom štádiu	%	10,90	7,80	9,60	7,80	9,45	7,80	11,80	8,28	12,12	7,64	13,30	9,60	13,80	8,09	6,39	8,42
Podnikateľská aktivita ženskej populácie v počiatočnom štádiu (v pomere k ekvivalentnému % mužov)	%	0,52	0,54	0,50	0,54	0,67	0,59	0,71	0,62	0,59	0,60	0,63	0,68	0,50	0,63	0,64	0,71
Miera zavedeného vlastného podnikania	%	7,80	6,70	5,70	6,70	6,10	6,70	10,00	7,09	4,58	6,86	5,90	8,14	6,50	7,31	6,48	7,15
Príležitostne orientovaná podnikateľská aktivita	%	51,83	47,90	51,30	47,90	41,80	47,90	47,46	50,27	49,55	48,46	-	-	-	-	-	-
Zámer podnikat'	%	15,14	12,08	15,70	12,92	8,04	11,89	9,04	11,20	13,70	11,17	13,60	13,03	13,80	11,37	5,29	11,68
Podnikanie ako žiadúca kariérna voľba	%	45,42	56,90	50,80	56,90	50,60	56,90	47,55	58,58	46,89	59,81	42,40	58,20	49,30	59,60	52,38	57,09
Úspešné podnikanie spojené s vysokým spoločenským statusom	%	58,05	66,62	64,20	66,37	60,10	66,60	59,99	67,04	60,36	69,17	58,43	63,10	62,10	69,40	55,58	66,8
Mediálna pozornosť venovaná podnikaniu	%	52,57	53,30	54,00	53,30	60,90	53,30	59,03	55,63	53,92	56,85	-	-	-	-	-	-
Príležitosti na začiatok podnikania vo svojom regióne	%	23,50	34,79	26,44	34,83	23,03	36,72	25,82	42,60	37,41	44,24	36,04	52,11	40,90	39,61	33,39	49,83
Vnímanie vlastných schopností na začiatok podnikania	%	54,40	42,29	52,38	43,07	44,03	43,71	48,45	43,95	53,29	44,43	53,05	52,71	56,40	55,13	41,76	51
Podnikateľské vzdelávanie na základnej škole	bod	3,7	3,5	3,3	3,5	3,4	3,2	3,3	3,4	2,8	3,1	3,2	3,6	3,4	3,7	2,8	3,3
Podnikateľské vzdelávanie na post-sekundárnej úrovni	bod	5,0	4,7	4,1	4,6	4,6	4,6	4,6	4,7	3,9	4,8	4,5	4,7	4,6	4,7	4,5	4,6
Miera vysokej očakávanej tvorby pracovných miest	%	31,20	21,92	28,50	20,93	22,20	22,00	22,90	18,58	27,14	18,70	26,20	22,94	28,80	19,19	6,17	18,79
Podiel rýchlo rastúcich firiem	%	11,50	9,15	12,23	9,85	12,82	10,75	13,00	11,49	12,98	11,85	11,69	11,30	8,63	9,42	-	-
Miera vzniku	%	19,79	10,73	12,07	10,07	10,96	10,38	13,67	10,51	12,60	10,65	12,14	10,55	10,37	9,74	-	-
Miera podnikateľskej aktivity	%	15,44	10,23	15,67	10,23	16,16	10,53	17,11	10,45	17,96	10,65	18,67	10,82	19,11	11,04	-	-

Zdroj: Vypracované SBA na základe údajov GEM a Eurostatu

Slovensko implementovalo v sledovanom období na podporu podnikania množstvo opatrení. Za najvýznamnejšie možno považovať zriadenie jednotného miesta „one-time-shop“

s názvom „Národné podnikateľské centrum“ pod záštitou SBA. Podpora podnikania pod záštitou Slovak Business Agency sa zameriavala na podporu úspešnej podnikateľskej praxe a podporu internetovej ekonomiky – t. j. poskytovanie podporných služieb zameraných na využívanie nástrojov e-commerce a rozvoj elektronických služieb. Medzi ďalšie významné iniciatívy možno zaradiť „Schému na podporu rodinného podnikania“ či „Schému na podporu start-upov“ (2017-2020). Ďalšie dve významné iniciatívy – na podporu sociálnych podnikov a zvládnutie generačnej výmeny v rodinných podnikoch – boli prijaté v roku 2018. V roku 2019 došlo v oblasti sociálneho podnikania tiež k schváleniu novely, ktorej cieľom bolo doplniť legislatívnu úpravu sektora sociálnej ekonomiky, vytvoriť vhodné podmienky na jej rozvoj a zvýšiť zamestnanosť. V roku 2020 navyše došlo k predstaveniu spoločného Plánu obnovy, v rámci ktorého boli prezentované jeho kľúčové oblasti, ktoré sa dotýkajú aj zlepšenia podnikateľského prostredia.

Ukazovatele hodnotiace uplatňovanie princípu „podnikanie“ dosahovali v sledovanom období (2014 - 2021) prevažne negatívny trend vývoja. V strednodobom horizonte došlo na Slovensku k zvýšeniu % populácie, ktoré vníma podnikanie ako žiaducu kariérnu voľbu a k zvýšeniu príležitostí na podnikanie vo svojom regióne. Oproti roku 2014 sa v roku 2021 zvýšil počet vzniknutých, a taktiež počet aktívnych MSP. Pri medziročnom porovnaní došlo k zhoršeniu až ôsmich ukazovateľov. Najvýraznejší pokles hodnôt bol zaznamenaný pri ukazovateli „miera vysokej očakávanej tvorby pracovných miest“ a pri ukazovateli „vnímanie vlastných schopností na začiatok podnikania“.

Tabuľka 5 Vývoj ukazovateľov princípu "podnikanie" v SR

Ukazovateľ	M. j.	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Medziročná zmena*		Strednodobý trend**	
										Abs.	Vývoj	Abs.	Vývoj
Podnikateľská aktivita v počiatočnom štádiu	%	10,9	9,6	9,5	11,8	12,1	13,3	13,8	6,4	-7,4	↓	-4,5	↓
Podnikateľská aktivita ženskej populácie v počiatočnom štádiu (v pomere k ekvivalentnému % mužov)	%	0,5	0,5	0,7	0,7	0,6	0,6	0,5	0,6	0,1	↑	0,1	↗
Miera zavedeného vlastného podnikania	%	7,8	5,7	6,1	10,0	4,6	5,9	6,5	6,5	0,0	=	-1,3	↓
Príležitostne orientovaná podnikateľská aktivita	%	51,8	51,3	41,8	47,5	49,6	-	-	-	0,0	=	-2,3	↓
Zámer podnikať	%	15,1	15,7	8,0	9,0	13,7	13,6	13,8	5,3	-8,5	↓	-9,9	↓
Podnikanie ako žiaduca kariérna voľba	%	45,4	50,8	50,6	47,6	46,9	42,4	49,3	52,4	3,1	↑	7,0	↗
Úspešné podnikanie spojené s vysokým spoločenským statusom	%	58,1	64,2	60,1	60,0	60,4	58,4	62,1	55,6	-6,5	↓	-2,5	↓
Mediálna pozornosť venovaná podnikaniu	%	52,6	54,0	60,9	59,0	53,9	-	-	-	0,0	=	1,4	↗
Príležitosti na začiatok podnikania vo svojom regióne	%	23,5	26,4	23,0	25,8	37,4	36,0	40,9	33,4	-7,5	↓	9,9	↗
Vnímanie vlastných schopností na začiatok podnikania	%	54,4	52,4	44,0	48,5	53,3	53,1	56,4	41,8	-14,6	↓	-12,6	↓
Podnikateľské vzdelávanie na základnej škole	bod	3,7	3,3	3,4	3,3	2,8	3,2	3,4	2,8	-0,7	↓	-0,9	↓
Podnikateľské vzdelávanie na post-sekundárnej úrovni	bod	5,0	4,1	4,6	4,6	3,9	4,5	4,6	4,5	-0,1	↓	-0,5	↓

Miera vysokej očakávanej tvorby pracovných miest	%	31,2	28,5	22,2	22,9	27,1	26,2	28,8	6,2	-22,6	↓	-25,0	↘
Podiel rýchlo rastúcich firiem	%	11,5	12,2	12,8	13,0	13,0	11,7	8,63	-	-3,1	↓	-2,9	↘
Miera vzniku	%	19,8	12,1	11,0	13,7	12,6	12,1	10,37	-	-1,8	↓	-9,4	↘
Miera podnikateľskej aktivity	%	15,44	15,67	16,16	17,11	17,96	18,67	19,11	-	0,4	↑	3,7	↗
Počet vzniknutých MSP	abs.	59 017	52 646	58 838	65 404	78 075	84 883,0	83 174,0	92 538,0	9 364,0	↑	33 521,0	↗
Počet aktívnych MSP	abs.	565 241	531 063	557 122	567 131	559 841	595 371,0	597 171,0	634 309,0	37 138,0	↑	69 068,0	↗

Zdroj: Vypracované SBA na základe údajov GEM a Eurostatu a SBA

Na základe dosiahnutých hodnôt ukazovateľov uplatňovania princípu „podnikanie“ možno Slovensko zaradiť pod priemer EÚ. Negatívne hodnotíme zanedbávanie podnikateľského vzdelávania, či už na základných alebo stredných školách. Pozitívne možno vnímať medziročné zlepšenie v podnikateľskej aktivite žien.

3.3 Hodnotenie uplatňovania princípu „druhá šanca“ na Slovensku

Hodnotenie ukazovateľa druhá šanca bolo výrazne zasiahnuté a ovplyvnené metodologickými problémami ohľadom dát súvisiacich s rebríčkom Doing Business. Preto je od roku 2020 možné uplatňovanie princípu vyhodnotiť len čiastočne, a nie je možné robiť komplexné závery. Napriek tomu sme ukazovatele „Čas na vyriešenie platobnej neschopnosti“, „Náklady na vyhodnotenie platobnej neschopnosti a „Index platobnej neschopnosti“ v rebríčku ponechali, pričom sme pre roky 2020 a 2021 tieto dáta nevyhodnocovali. V zásade tak v medzinárodnom porovnaní bolo možné vyhodnotiť len údaje z prieskumu GEM „Strach zo zlyhania“. V tomto roku sa nepotvrdil stúpajúci trend z predchádzajúcich 2 rokov, nakoľko strach zo zlyhania poklesol o 2,7 p. b. Avšak v prípade európskeho hodnotenia krajín EÚ došlo k zvýšeniu ukazovateľa o jeden bod. Pre zvýšenie porovnateľnosti Slovenska a EÚ, ako i z dôvodu väčšej vyváženosti jednotlivých ukazovateľov sme od roku 2020 presunuli hodnotenie „miera zániku“ do ukazovateľa druhá šanca.

Tabuľka 6 Porovnanie ukazovateľov princípu "druhá šanca" v SR a EÚ v r. 2014 –2021

Ukazovateľ	M. j.	2014		2015		2016		2017		2018		2019		2020		2021	
		SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ
Čas na vyriešenie platobnej neschopnosti	rok	4,0	2,0	4,0	2,0	4,0	2,0	4,0	2,0	4,0	2,0	4,0	2,0	-	-	-	-
Náklady na vyriešenie platobnej neschopnosti (N na vymáhanie dlhu v % z konkurznej podstaty dlžníka)	%	18,0	10,3	18,0	10,3	18,0	10,3	18,0	10,3	18,0	10,3	18,0	10,4	-	-	-	-
Strach zo zlyhania	%	36,0	40,7	33,7	40,7	39,7	40,7	32,8	38,0	29,4	38,4	43,7	41,0	48,7	43,1	46,04	44,2
Index platobnej neschopnosti	bod	-	-	-	-	13,0	11,8	13,0	11,9	13,0	11,8	13,0	11,7	-	-	-	-
Miera zániku	%	10,37	8,53	9,21	8,08	8,83	8,68	8,73	8,80	9,68	9,50	10,65	9,24	8,34	8,51	-	-

Zdroj: Vypracované SBA na základe údajov Svetovej banky (Doing Business) a GEM

V roku 2014 stanovilo MS SR na základe iniciatívy „Nový prístup k neúspechu v podnikaní a platobná neschopnosť“ minimálne normy v oblasti predkonkurzných konaní a druhej šance pre čestných podnikateľov. Zdá sa však, že tieto normy v súčasnosti nedostatočne zohľadňujú potreby podnikateľov a neprispievajú ani k zlepšeniu vybraných ukazovateľov – čas aj náklady na vyriešenie platobnej neschopnosti boli na Slovensku podľa údajov Svetovej banky v období rokov 2014 – 2019 nemenné. Pre roky 2020 a 2021 nebol ukazovateľ hodnotený. Hoci sa strach zo zlyhania u slovenských podnikateľov medziročne znížil, v strednodobom horizonte došlo k zvýšeniu a po tretí raz v sledovanom období prevýšil európsky priemer. Medzi ukazovateľmi,

ktoré medziročne a aj v strednodobom horizonte zaznamenali zlepšenie je miera zániku a podiel konkurzov MSP na celkovom počte zánikov.

Tabuľka 7 Vývoj ukazovateľov princípu "druhá šanca" v SR

Ukazovateľ	M. j.	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Medziročná zmena*		Strednodobý trend**	
										Abs.	Vývoj	Abs.	Vývoj
Čas na vyriešenie platobnej neschopnosti	rok	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	-	-	0,0	=	0,0	=
Náklady na vyriešenie platobnej neschopnosti (N na vymáhanie dlhu v % z konkurznej podstaty dlžníka)	%	18,0	18,0	18,0	18,0	18,0	18,0	-	-	0,0	=	0,0	=
Strach zo zlyhania	%	36,0	33,7	39,7	32,8	29,4	43,7	48,7	46,0	-2,7	↓	10,1	↗
Index platobnej neschopnosti	bod	-	-	13,0	13,0	13,0	13,0	-	-	0,0	=	0,0	=
Podiel konkurzov na celkovom počte zánikov podnikateľských subjektov	%	1,22	1,77	1,54	0,76	0,50	0,43	0,37	0,52	0,15	↑	-0,70	↘
Podiel povolených reštrukturalizácií na celkovom počte zánikov podnikateľských subjektov	%	0,2	0,17	0,11	0,06	0,02	0,02	0,04	0,03	-0,01	↓	-0,14	↘
Miera zániku	%	10,4	9,2	8,8	8,7	9,7	10,7	8,34	-	-2,3	↓	-2,0	↘
Počet zaniknutých podnikateľov	abs.	55 906	42 938	53 878	52 599	52 168	56 097,0	47 648,0	51 724,0	4 076,0	↑	-4 182,0	↘

Zdroj: Vypracované SBA na základe údajov Svetovej banky (Doing Business), GEM, ŠÚ SR a Slovak Credit Bureau.

V princípe druhá šanca okrem „miera zániku“ od roku 2020 hodnotíme aj ukazovateľ počet zaniknutých podnikateľov. V minulých hodnoteniach bol tento ukazovateľ označený ako počet zaniknutých MSP“. Na základe hodnôt ukazovateľa vidíme, že hoci medziročne ide o zhoršenie a v strednodobom horizonte evidujeme pokles počtu zaniknutých podnikateľov. Okrem spomenutej iniciatívy neboli na Slovensku v sledovanom období prijaté zásadnejšie systémové nástroje s priamym dopadom na uľahčenie opätovného podnikania. Tieto nástroje, ak už boli prijaté, tak najmä v súvislosti s koronakrízou. Negatívne možno vnímať absenciu mechanizmu včasného varovania, ktorý by zabránil potenciálnemu bankrotu podniku. Uplatňovanie princípu „druhá šanca“ na Slovensku už dlhodobo nie je uspokojivé, čo potvrdzujú aj výsledky EK, ktoré zaradujú SR v danom princípe pod priemer EÚ.

3.4 Hodnotenie uplatňovania princípov „najskôr myslieť v malom“ a „ústretová správa“ na Slovensku

Nemožnosť využiť dáta indexu Doing Business sa najvýraznejšie prejavila na ukazovateli „ústretová správa“ a „najskôr myslieť v malom“. Kým v minulosti sme hodnotili podľa tohto indexu napríklad zložitost' začatia podnikania, či čas potrebný na začatie podnikania, pre rok 2020 a 2021 nebolo možné tieto ukazovatele vyhodnotiť. Napriek tomu sme však do hodnotenia využili niekoľko ďalších ukazovateľov, ktoré aspoň čiastočne nahrádzajú nepoužité dáta z databáz Svetovej banky.

Nové ukazovatele, ktoré sme od roku 2020 zaradili do hodnotenia ukazujú tiež niektoré trendy v porovnaní s vyspelými krajinami EÚ. Ukazovateľ „protekcionizmus“ prevzatý z dát inštitútu IMD vyjadruje, názor respondentov, či protekcionizmus vlády narušuje výkon podnikania. Môžeme vidieť zhoršujúcu sa tendenciu Slovenska, pričom od roku 2015 sa dlhodobo nachádza pod priemerom krajín EÚ.

Daňové úniky sú ďalším z ukazovateľov, ktoré sme použili z databázy inštitútu IMD a opäť môžeme vidieť zhoršujúcu sa náladu investorov, ktorí reportujú, že daňové úniky sa čoraz viac stávajú hrozbou pre národnú ekonomiku.

Rovnosť šancí vyjadruje rovnosť príležitostí rozvíjať podnikateľské prostredie. Aj v prípade tohto ukazovateľa môžeme vidieť, že hodnotenie slovenského podnikateľského prostredia v princípe „ústretová správa“ zaostáva v porovnaní s vyspelými krajinami EÚ.

Tabuľka 8 Porovnanie ukazovateľov princípov "najsôr mysliť v malom" a "ústretová správa" v SR a EÚ v r. 2014 – 2021

Ukazovateľ	M. j.	2014		2015		2016		2017		2018		2019		2020		2021	
		SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ
Náklady na začatie podnikania	Eur	249,0	312,9	249,0	315,7	225,0	360,0	225,0	311,0	150,0	270,9	-	-	-	-	-	-
Čas potrebný na začatie podnikania (World Bank)	deň	26,5	13,3	26,5	12,4	26,5	11,9	26,5	11,9	26,5	12,9	21,5	11,9	-	-	-	-
Náklady na začatie podnikania - % príjmu / obyvateľa (World Bank)	%	1,5	4,1	1,5	3,7	1,1	3,7	1,1	3,4	1,0	3,3	1,0	3,1	-	-	-	-
Počet procedúr na začatie podnikania	abs.	-	-	-	-	6,0	4,9	6,0	5,3	7,0	5,4	7,0	5,3	-	-	-	-
Minimálny kapitál (% z príjmu ekonomiky / obyvateľa)	%	19,2	10,4	19,2	11,3	18,5	10,7	17,8	10,9	17,2	10,1	15,4	8,1	-	-	-	-
Čas potrebný na prevod majetku	deň	16,5	27,7	16,5	25,6	16,5	23,0	16,5	23,8	16,5	24,5	16,5	27,1	-	-	-	-
Náklady na prevod majetku (% z hodnoty majetku)	%	0,0	4,7	0,0	4,5	0,0	4,5	0,0	4,8	0,0	4,8	0,0	4,8	-	-	-	-
Počet daňových platieb za rok	abs.	20,0	12,5	20,0	11,7	10,0	10,9	8,0	11,3	8,0	11,5	8,0	10,3	-	-	-	-
Čas potrebný na zaplatenie daní	hod./rok	207,0	192,6	207,0	189,2	188,0	185,6	192,0	175,6	192,0	171,4	192,0	171,6	-	-	-	-
Náklady na vymáhanie zmlúv (% z nároku/pohľ.)	%	30,0	21,5	30,0	21,5	30,0	21,9	30,0	22,0	30,6	21,3	20,5	21,2	-	-	-	-
% respondentov, ktorí považujú rýchlo meniacu sa legislatívu za problém	%	-	-	76,0	64,0	-	-	70,0	61,0	-	-	77,0	63,0	-	-	-	-
% respondentov, ktorí považujú zložitosť administratívnych procesov za problém	%	-	-	82,0	62,0	-	-	72,0	60,0	-	-	74,0	62,0	-	-	-	-
Regulačné bremeno (1 = zaťažujúce, 7 = nezaťažujúce)	1 – 7	2,4	3,2	2,4	3,2	2,3	3,3	2,4	3,3	2,5	3,4	2,4	3,4	-	-	-	-
Kompetencie a efektívnosť vládnych zamestnancov pri podpore nových a rastúcich firiem	1 – 10	2,3	2,9	2,3	2,7	2,1	2,7	2,0	2,8	2,1	2,9	2,4	2,9	2,6	3,0	-	-
Dane a byrokracia	1 – 10	3,6	4,06	3,47	3,96	3,2	3,98	2,3	4,03	2,98	4,07	3,32	4,22	3,65	4,13	3,36	4,86
Protekcionizmus (0 - negatívne, 10 - pozitívne)	(0-10)	6,49	6,06	5,37	6,17	4,42	6,18	3,70	6,11	4,84	6,38	2,65	6,15	2,06	6,22	3,63	6,276
Daňové úniky (0 - negatívne, 10 - pozitívne)	(0-10)	2,04	4,20	3,27	4,26	5,40	4,35	2,30	4,25	1,78	4,46	2,50	4,61	1,94	4,82	4,21	5,134
Rovnosť šancí (0 - negatívne, 10 - pozitívne)	(0-10)	5,25	5,96	4,92	5,94	4,90	5,98	4,07	6,05	3,32	6,08	3,85	6,13	3,97	6,29	4,45	6,35

Zdroj: Vypracované SBA na základe údajov Svetovej banky (Doing Business), EK (Flash Eurobarometer), WEF (Global Competitiveness Report) a GEM

V roku 2021 boli prijaté a účinné viaceré dôležité právne predpisy, ktoré reagovali na riešenie mimoriadnej situácie súvisiacej s pandémiou COVID-19 s dôrazom na MSP. Právne predpisy boli zamerané predovšetkým na zníženie a minimalizáciu negatívnych dopadov pandémie. MHSR zaviedlo aj systémový nástroj na znižovanie regulačnej záťaže – princíp one

in – one out. Zjednodušené tento princíp znamená, že ak ministerstvo alebo úrad zvýši zmenou predpisov náklady podnikateľom, tak je povinné navrhnúť aj ich zníženie. Proti neprimeranej regulácii a byrokracii bojuje Centrum lepšej regulácie SBA, ktoré sa v rámci svojich aktivít pravidelne zameriava na posudzovanie vplyvu legislatívnych a administratívnych zmien na MSP prostredníctvom testov MSP. Významnú úlohu v znižovaní regulačnej záťaže zohráva taktiež Stratégia lepšej regulácie RIA 2020, ktorá sa zameriava na uľahčovanie podnikania odbúraním neopodstatnených regulačných bariér a byrokracie, ktoré spôsobujú dodatočné finančné náklady či časové zaťaženie.

Antibyrokratickým balíčkom z roku 2020 nová vláda SR nadviazala na úsilie predchádzajúcich vlád o znižovanie byrokracie. Aj napriek tomu, že posledné dva roky nebol hodnotený ukazovateľ % respondentov, ktorí považujú rýchlo sa meniacu legislatívu za problém, dá sa očakávať opätovný nárast v budúcnosti. Problémom boli v uplynulom období najmä rýchlo sa meniace vyhlášky a zákony z dôvodu boja proti koronavírusu. Už v minulom hodnotení sme konštatovali, že všetky tieto zmeny vedú k postupnému zlepšovaniu. To sa prejavuje na zlepšovaní strednodobých trendov vo viacerých ukazovateľoch. Všetky nové ukazovatele, ktoré sa pridali minulý rok mali pozitívnu medziročnú zmenu. V strednodobom horizonte iba rovnosť šancí a protekcionizmus vykazovali negatívny vývoj.

Tabuľka 9 Vývoj ukazovateľov princípov "najskôr myslieť v malom" a "ústretovej správa" v SR

Ukazovateľ	M. j.	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Medziročná zmena*		Strednodobý trend**	
										Abs.	Vývoj	Abs.	Vývoj
Náklady na začatie podnikania	Eur	249,00	249,00	225,00	225,00	150,00	-	-	-	-75,0	↓	-99,0	↘
Čas potrebný na začatie podnikania (World Bank)	deň	26,50	26,50	26,50	26,50	26,50	21,50	-	-	-5,0	↓	-5,0	↘
Náklady na začatie podnikania - % príjmu/1 obyvateľa (World Bank)	%	1,50	1,50	1,10	1,10	1,00	1,00	-	-	0,0	=	-0,5	↘
Počet procedúr na začatie podnikania	abs.	-	-	6,00	6,00	7,00	7,00	-	-	0,0	=	1,0	↗
Minimálny kapitál (% z príjmu ekonomiky / obyvateľa)	%	19,20	19,20	18,50	17,80	17,20	15,40	-	-	-1,8	↓	-3,8	↘
Čas potrebný na prevod majetku	deň	16,50	16,50	16,50	16,50	16,50	16,50	-	-	0,0	=	0,0	=
Náklady na prevod majetku (% z hodnoty majetku)	%	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	-	-	0,0	=	0,0	=
Počet daňových platieb za rok	abs.	20,00	20,00	10,00	8,00	8,00	8,00	-	-	0,0	=	-12,0	↘
Čas potrebný na zaplatenie daní	hod./rok	207,00	207,00	188,00	192,00	192,00	192,00	-	-	0,0	=	-15,0	↘
Náklady na vymáhanie zmlúv (% z nároku/pohľ.)	%	30,00	30,00	30,00	30,00	30,60	20,50	-	-	-10,1	↓	-9,5	↘
% respondentov, ktorí považujú rýchlo meniacu sa legislatívu za problém	%	-	76,00	-	70,00	-	77,00	-	-	7,0	↑	1,0	↗
% respondentov, ktorí považujú zložitosť administratívnych procesov za problém	%	-	82,00	-	72,00	-	74,00	-	-	2,0	↑	-8,0	↘
Regulačné bremeno (1 = zaťažujúce, 7 = nezaťažujúce)	1 – 7	2,40	2,39	2,33	2,37	2,45	2,40	-	-	-0,1	↓	0,0	=
Kompetencie a efektívnosť vládnych zamestnancov pri podpore nových a rastúcich firiem	1 – 5	2,26	2,25	2,06	1,99	2,06	2,35	2,57	-	0,2	↑	0,3	↗
Dane a byrokracia (1 - najhoršie, 5 najlepšie)	1 – 10	3,6	3,47	3,2	2,3	2,98	3,32	3,65	3,36	-0,3	↓	-0,2	↘
Protekcionizmus (0 - negatívne, 10 - pozitívne)	(0-10)	6,49	5,37	4,42	3,70	4,84	2,65	2,06	3,63	1,6	↑	-2,9	↘

Daňové úniky (0 - negatívne, 10 - pozitívne)	(0-10)	2,04	3,27	5,40	2,30	1,78	2,50	1,94	4,21	2,3	↑	2,2	↗
Rovnosť šanci (0 - negatívne, 10 - pozitívne)	(0-10)	5,25	4,92	4,90	4,07	3,32	3,85	3,97	4,45	0,5	↑	-0,8	↘
Daňová záťaž	%	80,20	80,80	80,10	79,70	78,90	78,60	78,50	78,4	-1,8	↓	-1,8	↘

Zdroj: Vypracované SBA na základe údajov Svetovej banky (Doing Business), EK (Flash Eurobarometer), WEF (Global Competitiveness Report), GEM a MV SR.

V súvislosti s prijatím viacerých právnych úprav a iniciatív zameraných na zníženie regulácie, administratívnej záťaže a zjednodušenie podmienok pre začatie podnikania v roku 2021 možno v budúcnosti očakávať zlepšenie v hodnotených ukazovateľoch.

3.5 Hodnotenie uplatňovania princípu „štátna pomoc a verejné obstarávanie“ na Slovensku

Aj hodnotenie uplatňovania princípu „štátna pomoc a verejné obstarávanie“ negatívne ovplyvnila dostupnosť údajov. Za rok 2021 boli dostupné údaje iba k dvom hodnoteným ukazovateľom – priemerné oneskorenie platieb verejných orgánov a hodnotenie vládnych podporných programov pre MSP (kvalita a stav). Pri obidvoch indikátoroch dosahovalo Slovensko za rok 2021 mierne horšie výsledky ako bol priemer krajín EÚ.

Tabuľka 10 Porovnanie ukazovateľov princípu "štátna pomoc a verejné obstarávanie" v SR a EÚ v r. 2014 – 2021

Ukazovateľ	M. j.	2014		2015		2016		2017		2018		2019		2020		2021	
		SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ
Podiel pod. subjektov zúčastňujúcich sa na verejných tendroch	%	-	-	37,0	37,0	-	-	31,0	32,0	-	-	39,0	30,0	-	-	-	-
Podiel MSP na celkovej hodnote udelených verejných zákaziek	%	-	-	-	-	-	-	26,6	51,4	-	-	-	-	-	-	-	-
% výziev na predloženie ponúk, ktoré boli rozdelené do častí	%	-	-	-	-	-	-	-	-	29,9	29,9	31,0	29,6	33,0	29,8	-	-
Podiel ponúk MSP	%	-	-	-	-	-	-	-	-	78,8	72,5	74,0	71,4	76,0	70,8	-	-
Podiel výhier MSP v tendroch	%	-	-	-	-	-	-	-	-	77,0	57,3	75,0	58,0	75,0	63,4	-	-
Priemerné oneskorenie platieb verejných orgánov	deň	25,0	27,9	5,0	12,6	13,0	10,7	3,0	9,3	4,0	8,1	3,0	9,0	-	-	10,0	10,8
Hodnotenie vládnych podporných programov pre MSP (kvalita a stav)	bod	3,77	4,725	3,75	4,468	3,43	4,515	3,32	4,585	3,43	4,721	3,92	4,78	4,3	4,9	3,9	5,1

Zdroj: Vypracované SBA na základe údajov EK (Flash Eurobarometer, Single Market Scoreboard), GEM, Intrum Justitia.

V období rokov 2014 – 2020 prijalo Slovensko niekoľko iniciatív a legislatívnych úprav zameraných na podporu poskytovania štátnej pomoci a vyššiu účasť podnikov na verejnom obstarávaní. V roku 2014 došlo na základe Všeobecného nariadenia o skupinových výnimkách k modernizácii štátnej pomoci, ktorej výsledkom bolo spresnenie všeobecných kritérií zlučiteľnosti s cieľom zefektívniť výdavky a zjednodušiť administratívu. Osobitná pozornosť bola venovaná sektoru poľnohospodárstva, v ktorom došlo k revízii a zjednodušeniu pravidiel o štátnej pomoci. Vplyvom zavedenia týchto opatrení sa mierne zvýšil záujem o verejnú podporu – z 5 % podnikateľských subjektov v roku 2015 na 6,3 % v roku 2016. K výraznej podpore uplatňovania princípu došlo v roku 2018, kedy bol rozšírený okruh subjektov investičnej pomoci za účelom minimalizácie regionálnych rozdielov z PO aj na FO – podnikateľov a tiež došlo k zlepšeniu prístupu sociálnych podnikov do procesu verejného

obstarávania. V roku 2019 došlo k novelizácii zákona o verejnom obstarávaní⁹, ktorou sa zvýšil finančný limit pre civilné podlimitné zákazky, predĺžila sa lehota uchovávanía dokumentácie súvisiacej s verejným obstarávaním (z 5 na 10 rokov) a zmenila sa definícia elektronického trhoviska. V dôsledku elektronizácie verejného obstarávania došlo k zrušeniu tzv. dvojobáľkového systému a zmene dynamického nákupného systému. V roku 2020 aj 2021 bola poskytnutá štátna podpora zameraná najmä na zmiernenie následkov koronakrízy.

V prípade ukazovateľov v rámci princípu „štátna pomoc a verejné obstarávanie“, ktoré boli v roku 2021 dostupné, došlo k zhoršeniu. Priemerné oneskorenie platieb verejných orgánov sa predĺžilo o 7 dní. Hodnotenie vládnych programov podporných programov pre MSP kleslo o 0,4 bodu. Avšak strednodobý trend pri týchto ukazovateľoch zostáva aj naďalej pozitívny. Pozitívnu medziročnú zmenu a aj strednodobý trend vykazuje indikátor podielu MSP na verejnom obstarávaní.

Tabuľka 11 Vývoj ukazovateľov princípu "štátna pomoc a verejné obstarávanie" v SR

Ukazovateľ	M. j.	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Medziročná zmena*		Strednodobý trend**	
										Abs.	Vývoj	Abs.	Vývoj
Podiel pod. subjektov zúčastňujúcich sa na verejných tendroch	%	-	37,0	-	31,0	-	39,0	-	-	8,0	↑	2,0	↗
% výziev na predloženie ponúk, ktoré boli rozdelené do častí	%	-	-	-	-	29,9	31,0	33,0	-	2,0	↑	3,1	↗
Podiel ponúk MSP	%	-	-	-	-	78,8	74,0	76,0	-	2,0	↑	-2,8	↘
Podiel výhier MSP v tendroch	%	-	-	-	-	77,0	75,0	75,0	-	0,0	=	-2,0	↘
Priemerné oneskorenie platieb verejných orgánov	deň	25,0	5,0	13,0	3,0	4,0	3,0	-	10,0	7,0	↑	-15,0	↘
Hodnotenie vládnych podporných programov pre MSP (kvalita a stav)	bod	3,77	3,75	3,43	3,32	3,43	3,92	4,3	3,9	-0,4	↓	0,2	↗
Podiel MSP na VO	%	-	-	70,7	88,9	94,3	91,6	86,6	92,2	5,6	↑	21,5	↗

Zdroj: Vypracované SBA na základe údajov EK (Flash Eurobarometer, Single Market Scoreboard), GEM, Intrum Justitia, ÚVO

Napriek tomu, že nastali zlepšenia v oblasti verejného obstarávania, zaznamenala väčšina ukazovateľov horšie parametre ako priemer EÚ.

3.6 Hodnotenie uplatňovania princípu „prístup k financiám“ na Slovensku

Tohtoročné výsledky Auditu potvrdili minuloročné trendy aj v hodnotenej oblasti „prístup k financiám“. Opäť hodnoty, ktoré sú namerané a porovnateľné v rámci jednotlivých EÚ krajín sú veľmi blízke nameraných hodnôt v prípade Slovenska. Dlhodobo sa znižuje úroková miera úverov pre malých a stredných podnikateľov. Mierne vyššia je úroveň zamietnutých žiadostí o bankový úver, či prístup k verejnej finančnej podpore. Slovenské MSP stále uprednostňujú tradičné zdroje financovania pred alternatívnymi formami. Tento prístup sa síce pomaly mení, avšak stále ostáva pod úrovňou európskeho priemeru. Podiel bankových úverov však stále ostáva vysoký v porovnaní s priemerom dostupných krajín EÚ. Ochota bánk poskytnúť úver je

⁹ Zákon č. 345/2018 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 343/2015 Z. z. o verejnom obstarávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

zároveň vyššia ako v ostatnej časti EÚ. Ukazovateľ ktorý hovorí, že podnikatelia na Slovensku považujú granty a zvýhodnené úvery za relevantný zdroj financovania oproti minulosti mierne poklesol. Zároveň oproti minulému roku poklesol počet podnikateľov, ktorí využili granty alebo zvýhodnené úvery v posledných šiestich mesiacoch.

Tabuľka 12 Porovnanie ukazovateľov princípu "prístup k financiám" v SR a EÚ v r. 2014 – 2021

Ukazovateľ	M. j.	2014		2015		2016		2017		2018		2019		2020		2021	
		SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ
Index sily zákonných práv	bod	8,00	6,82	7,00	5,75	7,00	5,75	7,00	5,75	7,00	5,64	7,00	5,60	-	-	-	-
Celkový čas potrebný na získanie platby	deň	42,00	49,60	19,33	34,96	26,00	37,08	23,00	35,14	23,33	33,36	19,00	35,00	-	-	50,00	49,61
Straty z nedobytých pohľadávok (% z celkového obratu)	%	4,00	4,02	5,20	3,76	1,50	2,32	1,60	2,23	0,99	1,72	0,70	2,10	-	-	-	-
Náklady na požičiavanie pri malých úveroch v porovnaní s veľkými	%	43,65	25,01	42,32	25,22	37,00	28,78	35,89	29,86	28,36	29,21	-	-	-	-	-	-
Ochota bánk poskytnúť úver (% respondentov, ktorí indikovali zhoršenie)	%	10,67	21,17	4,29	13,01	4,42	11,96	4,55	9,66	11,12	9,68	3,50	9,60	10,22	14,84	10,3	11,4
Zamietnuté žiadosti o úver a neakceptovateľné ponuky úveru	%	17,46	16,66	15,52	9,64	8,15	8,57	16,15	5,93	13,36	6,51	11,50	8,10	8,84	7,54	26,3	8,2
Prístup k verejnej finančnej podpore vrátane záruk (% respondentov, ktorí indikovali zhoršenie)	%	11,21	21,36	10,66	13,76	11,71	14,16	11,29	10,18	19,21	14,90	12,50	10,90	15,62	14,05	14,5	11,3
Investície rizikového kapitálu (% HDP)	%	-	-	-	-	-	-	0,00	0,03	-	-	0,00	0,10	0,02	0,1	-	-
Kapitálové financovanie nových a rastúcich firiem	bod	-	-	2,54	2,73	3,00	2,77	3,00	2,78	3,06	2,95	-	-	-	-	-	-
Financovanie nových a rastúcich firiem prostredníctvom podnikateľských anjelov	bod	-	-	3,20	2,67	3,11	2,78	3,06	2,80	3,06	2,89	-	-	-	-	-	-
Dostupnosť finančných zdrojov	bod	5,93	4,231	3,72	4,041	3,28	4,253	3,9	4,296	3,28	4,068	5	4,605	4,72	4,711	4,52	4,803
MSP, ktoré považujú granty a zvýhodnené úvery za relevantný zdroj financovania	%	19,00	32,00	25,00	34,00	13,90	32,00	15,40	31,00	16,10	32,00	15,70	30,89	17,67	44,37	16,33	42,65
MSP, ktoré využili granty alebo zvýhodnené úvery v predchádzajúcich 6M	%	3,00	9,00	3,00	8,00	1,30	7,00	2,30	7,00	3,20	8,00	2,58	7,50	5,10	24,22	3,10	16,24
Podiel bankových úverov MSP na celkovom objeme podnikateľských bankových úverov	%	80,22	51,70	81,70	51,70	79,81	51,60	80,46	52,10	79,81	50,80	80,03	51,40	80,66	50,80	79,35	50,60
Zlyhané úvery MSP	%	10,30	17,65	9,00	16,72	8,10	13,62	6,65	10,30	5,68	8,74	4,54	-	4,60	-	3,86	-
Úroková miera bankových úverov MSP	%	3,80	3,80	3,40	3,30	3,10	3,00	3,00	2,80	3,00	2,85	2,89	2,89	2,60	-	2,44	-

Zdroj: Vypracované SBA na základe údajov Svetovej banky (Doing Business), EK (SAFE), Eurostatu, GEM, ECB a OECD

V období 2014 – 2021 došlo k posunu v uplatňovaní prístupu „prístup k financiám“. V strednodobom trende až 10 zo 17 hodnotených ukazovateľov zaznamenalo zlepšenie. Zlepšil sa prístup k úverom, keďže sa znížil podiel respondentov, ktorí indikovali zhoršenie ochoty bánk poskytovať úvery. V strednodobom horizonte sa tiež zvyšuje podiel MSP, ktoré využili granty alebo zvýhodnené úvery v predchádzajúcich šiestich mesiacoch. Taktiež stále rastie objem poskytnutých úverov MSP, a mierne rastie i podiel MSP, ktoré využívajú bankové úvery.

Medziročne a aj zo strednodobého hľadiska sa zvýšil čas potrebný na získanie platby. Taktiež došlo k zvýšeniu respondentov, ktorých žiadosť o úver bola zamietnutá alebo ponuky úveru boli neakceptovateľné.

Tabuľka 13 Vývoj ukazovateľov princípu "prístup k financiám" v SR

Ukazovateľ	M. j.	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Medziročná zmena*		Strednodobý trend**	
										Abs.	Vývoj	Abs.	Vývoj
Index sily zákonných práv	bod	8,0	7,0	7,0	7,0	7,0	7,0	-	-	0,0	=	-1,0	↘
Celkový čas potrebný na získanie platby	deň	42,0	19,3	26,0	23,0	23,3	19,0	-	50,0	31,0	↑	8,0	↗
Straty z nedobytých pohľadávok (% z celkového obrátu)	%	4,0	5,2	1,5	1,6	1,0	0,7	-	-	-0,3	↓	-3,3	↘
Náklady na požíčanie pri malých úveroch v porovnaní s veľkými	%	43,7	42,3	37,0	35,9	28,4	-	-	-	-7,5	↓	-15,3	↘
Ochota bánk poskytnúť úver (% respondentov, ktorí indikovali zhoršenie)	%	10,7	4,3	4,4	4,6	11,1	3,5	10,2	10,3	0,10	↑	-0,4	↘
Zamietnuté žiadosti o úver a neakceptovateľné ponuky úveru	%	17,5	15,5	8,2	16,2	13,4	11,5	8,8	26,3	17,4	↑	8,8	↗
Prístup k verejnej finančnej podpore vrátane záruk (% respondentov, ktorí indikovali zhoršenie)	%	11,2	10,7	11,7	11,3	19,2	12,5	15,6	14,5	-1,1	↓	3,3	↗
Investície rizikového kapitálu (% HDP)	%	-	-	-	0,0	-	0,0	0,02	-	0,02	↑	0,02	↗
Kapitálové financovanie nových a rastúcich firiem	bod	-	2,5	3,0	3,0	3,1	-	-	-	0,1	↑	0,5	↗
Financovanie nových a rastúcich firiem prostredníctvom podnikateľských anjelov	bod	-	3,2	3,1	3,1	3,1	-	-	-	0,0	=	-0,1	↘
Dostupnosť finančných zdrojov	bod	5,93	3,72	3,28	3,9	3,28	5	4,72	4,52	-0,2	↓	-1,4	↘
MSP, ktoré považujú granty a zvýhodnené úvery za relevantný zdroj financovania	%	19,0	25,0	13,9	15,4	16,1	15,7	17,7	16,33	-1,3	↓	-2,7	↘
MSP, ktoré využili granty alebo zvýhodnené úvery v predchádzajúcich 6M	%	3,0	3,0	1,3	2,3	3,2	2,6	5,1	3,10	-2,0	↓	0,1	↗
Podiel bankových úverov MSP na celkovom objeme podnikateľských bankových úverov	%	80,2	81,7	79,8	80,5	79,8	80,0	80,7	79,4	-1,3	↓	-0,9	↘
Zlyhané úvery MSP	%	10,3	9,0	8,1	6,7	5,7	4,5	4,6	3,9	-0,7	↓	-6,4	↘
Úroková miera bankových úverov MSP	%	3,8	3,4	3,1	3,0	3,0	2,9	2,6	2,4	-0,2	↓	-1,4	↘
Objem bankových úverov MSP	mil. Eur	11 902	13 170	13 523	14 527	15 120	15 255	16 208	16 499,0	291,0	↑	4597,0	↗
MSP využívajúce bankové úvery	%	17,7	18,2	18,9	18,8	19,1	19,4	18,8	18,7	-0,1	↓	1,0	↗

Zdroj: vypracované SBA na základe údajov Svetovej banky (Doing Business), EK (SAFE), Eurostatu, GEM, ECB, OECD, NBS a DataCentra

Realizované iniciatívy, legislatívne úpravy ako aj samotné finančné programy mali v kombinácii s priaznivými trhovými podmienkami priaznivý dopad na slovenské MSP a umožnili im využiť široké spektrum finančných nástrojov.

3.7 Hodnotenie uplatňovania princípu „jednotný trh“ na Slovensku

Hodnotenie uplatňovania princípu „jednotný trh“ negatívne ovplyvnil v roku 2021 nedostatok dát. Za rok 2021 boli dostupné dáta iba k trom ukazovateľom tohto princípu. V týchto sledovaných údajoch sa Slovensko sa nachádza mierne pod európskym priemerom.

Tabuľka 14 Porovnanie ukazovateľov princípu "jednotný trh" v SR a EÚ v r. 2014 – 2021

Ukazovateľ	M. j.	2014		2015		2016		2017		2018		2019		2020		2021	
		SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ
Doteraz netransponované smernice o jednotnom trhu	abs.	7,00	7,96	5,00	8,00	7,00	15,50	5,00	9,20	2,00	7,40	2,00	5,80	14,00	10,80	-	-
Priemerné oneskorenie transpozície omeškaných smerníc	mesiac	5,20	7,46	2,90	7,46	3,70	7,10	9,80	8,70	2,70	8,40	8,80	11,50	7,50	7,40	-	-
Prebiehajúce konania o porušení povinnosti	abs.	22,00	30,22	23,00	27,00	22,00	24,00	27,00	24,00	27,00	25,00	27,00	29,00	27,00	31,00	-	-
MSP vyvážajúce tovar v rámci EÚ v odvetví priemyslu	%	9,0	17,1	9,2	16,6	8,7	16,6	7,6	-	8,3	16,4	8,1	-	8,0	-	-	-
MSP dovážajúce tovar v rámci EÚ v odvetví priemyslu	%	16,5	25,8	17,7	25,4	17,4	26,6	15,0	-	17,3	27,5	17,7	-	18,6	-	-	-
MSP vyvážajúce do krajín EÚ prostredníctvom online predaja	%	-	-	7,0	8,0	-	-	8,0	9,0	-	-	7,0	8,0	-	-	7,0	9,0
Dynamika / premenlivosť trhu	bod	4,4	5,0	4,1	4,9	4,4	4,8	4,8	4,8	4,3	4,8	4,7	5,0	4,2	4,9	4,4	4,8
Voľný prístup na existujúce trhy pre nové a rastúce firmy	bod	4,7	4,7	4,3	4,5	4,1	4,6	4,0	4,4	4,5	4,6	4,7	12,6	4,8	4,6	4,6	4,8
Podiel MSP vyvážajúcich do krajín EÚ z odvetvia priemyslu	%	-	-	8,4	-	7,7	16,7	7,6	15,1	8,2	16,1	7,8	13,9	7,9	13,5	-	-

Zdroj: Vypracované SBA na základe údajov EK (Internal Market Scoreboard), Eurostatu a GEM.

Strednodobé hodnotenie vývoja uplatňovania princípu „jednotný trh“ na Slovensku je v rokoch 2014 – 2021 skôr negatívne. Zo strednodobého hľadiska sa zhoršil voľný prístup na existujúce trhy pre nové a rastúce firmy. Pozitívnu medziročnú zmenu a aj strednodobý trend zaznamenal ukazovateľ objemu vývozu MSP do krajín EÚ. Podiel MSP vyvážajúcich do krajín EÚ prostredníctvom online predaja ostal zo strednodobého hľadiska nezmenený. Zlepšeniu prístupu na jednotný trh napomáha implementácia Stratégie vnútorného trhu pre tovar a služby z roku 2015, ktorej znenie je zamerané na odstraňovanie neprimeraných alebo nadmerných administratívnych prekážok a dobudovanie funkčného jednotného trhu prostredníctvom revízie právneho základu vzájomného uznávania výrobkov a revízie na poli normalizácie a tiež prijatie niekoľkých významných legislatívnych úprav zameraných na zamedzenie neodôvodneného geografického blokovania či iných foriem diskriminácie.

Tabuľka 15 Vývoj ukazovateľov princípu "jednotný trh" v SR

Ukazovateľ	M. j.	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Medziročná zmena*		Strednodobý trend**	
										Abs.	Vývoj	Abs.	Vývoj
Doteraz netransponované smernice o jednotnom trhu	abs.	7,0	5,0	7,0	5,0	2,0	2,0	14,0	-	12,0	↑	7,0	↗
Priemerné oneskorenie transpozície omeškaných smerníc	mesiac	5,2	2,9	3,7	9,8	2,7	8,8	7,5	-	-1,3	↓	2,3	↗
Prebiehajúce konania o porušení povinnosti	abs.	22,0	23,0	22,0	27,0	27,0	27,0	27,0	-	0,0	=	5,0	↗
MSP vyvážajúce tovar v rámci EÚ v odvetví priemyslu	%	9,0	9,2	8,7	7,6	8,3	8,1	8,0	-	-0,1	↓	-1,0	↘
MSP dovážajúce tovar v rámci EÚ v odvetví priemyslu	%	16,5	17,7	17,4	15,0	17,3	17,7	18,6	-	0,9	↑	2,1	↗
MSP vyvážajúce do krajín EÚ prostredníctvom online predaja	%	-	7,0	-	8,0	-	7,0	-	7,0	0,0	=	0,0	=
Dynamika / premenlivosť trhu	bod	4,4	4,1	4,4	4,8	4,3	4,7	4,2	4,4	0,1	↑	0,0	=
Voľný prístup na existujúce trhy pre nové a rastúce firmy	bod	4,7	4,3	4,1	4,0	4,5	4,7	4,8	4,6	-0,3	↓	-0,2	↘
Podiel vývozu MSP na celkovom vývoze do EÚ	%	31,3	30,6	31,2	30,2	29,8	30,1	32,1	31,7	-0,4	↓	0,4	↗
Objem vývozu MSP do krajín EÚ	mil. Eur	15 343	15 977	16 426	16 545	17 056	16 473	15 228	18 098,3	2 870,6	↑	2 755,8	↗
Podiel MSP vyvážajúcich do krajín EÚ z odvetvia priemyslu	%		8,4	7,7	7,6	8,2	7,8	7,9	-	0,1	↑	-0,5	↘

Zdroj: Vypracované SBA na základe údajov EK (Internal Market Scoreboard), Eurostatu, GEM a ŠÚ SR.

Slovensko prijalo v posledných dvoch rokoch analyzovaného obdobia viacero opatrení na zlepšenie prístupu MSP na jednotný trh - zavedením harmonizujúcich právnych úprav ako aj iniciatív zameraných na odstránenie neprimeraných administratívnych prekážok. Výzvou pre Slovensko, ako aj ďalšie krajiny EÚ však naďalej ostáva dobudovanie digitálneho jednotného trhu, umožňujúceho zapájať do zahraničného obchodu čoraz viac MSP.

3.8 Hodnotenie uplatňovania princípu „zručnosti a inovácie“ na Slovensku

Aj v tohtoročnom hodnotení sa prejavuje zaostávanie oproti priemeru krajín EÚ vo všetkých ukazovateľoch hodnotiacich princíp „zručnosti a inovácie“. Nakoľko dáta k ukazovateľom ohľadom IKT neboli za rok 2021 dostupné, v porovnaní EÚ a SR sme boli schopní hodnotiť iba 3 ukazovatele, podobne ako v roku 2020. Avšak pridanou hodnotou je doplnenie podielu inovatívnych MSP spolupracujúcich s inými a % predaja inovácií, ktoré sú nové na trhu a nové pre firmu za rok 2020. Hodnotenie princípu naznačuje, že Slovensko oproti iným krajinám EÚ stráca svoju konkurencieschopnosť.

Tabuľka 16 Porovnanie ukazovateľov princípu "zručnosti a inovácie" v SR a EÚ v r. 2014 – 2021

Ukazovateľ	M. j.	2014		2015		2016		2017		2018		2019		2020		2021	
		SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ
Podiel inovatívnych MSP spolupracujúcich s inými	%	8,4	11,2	-	-	8,2	12,2	-	-	-	-	-	-	8,2	12,3	-	-
Predaj inovácií, ktoré sú nové na trhu a nové pre firmu (% z obratu)	%	19,1	13,2	-	-	20,3	13,4	-	-	-	-	-	-	11,2	11,6	-	-
Podiel MSP predávajúcich online	%	14,0	17,0	15,0	18,0	14,0	20,0	17,0	19,0	16,0	19,0	14,0	19,0	20,0	20,0	16	22
Podiel MSP nakupujúcich online	%	9,5	22,0	12,1	22,6	13,0	23,6	11,9	25,9	14,3	25,9	-	-	-	-	-	-
Obrat z elektronického obchodu	%	7,0	9,0	11,0	10,0	11,0	9,0	12,0	10,0	11,0	10,0	11,0	11,0	11,0	11,0	8	12
Podiel podnikov zamestnávajúcich odborníkov v oblasti IKT	%	16,0	18,0	17,0	18,0	18,0	18,0	17,0	17,0	15,0	17,0	15,0	18,0	14,0	18,0	-	-
Podiel podnikov poskytujúcich svojim zamestnancom školenie IKT	%	15,0	19,0	17,0	19,0	18,0	20,0	15,0	19,0	16,0	20,0	16,0	22,0	14,0	18,0	-	-
Miera inovácií	%	34,0	30,1	20,7	27,9	25,9	29,5	29,2	29,9	22,0	28,7	-	-	-	-	-	-
Národný výskum a vývoj dostupný MSP	bod	3,6	4,3	3,2	4,1	3,3	4,2	3,1	4,2	3,3	4,2	3,5	4,4	3,5	4,5	3,5	4,5
Podiel MSP v počiatočnom štádiu podnikania s jedinečným produktom/službou	%	33,9	30,6	20,7	28,5	25,9	29,5	29,2	29,9	22,0	27,7	-	-	-	-	-	-

Zdroj: Vypracované SBA na základe údajov Eurostatu a GEM

V poslednom hodnotenom roku 2021 je možné vnímať pozitívne najmä zvýšenie podielu podnikateľských subjektov v high-tech odvetviach na počte MSP priemyselnej výroby a služieb a zvýšenie dostupnosti národného výskumu a vývoja pre MSP. Hoci podiel MSP predávajúcich online a obrat z elektronického obchodu medziročne klesol, zo strednodobého hľadiska majú pozitívny vývoj. Negatívne vnímame výraznejší medziročný pokles podielu MSP na high – tech vývoze, pričom tento podiel poklesol aj zo strednodobého hľadiska.

Tabuľka 17 Vývoj ukazovateľov princípu "zručnosti a inovácie" v SR

Ukazovateľ	M. j.	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Medziročná zmena*		Strednodobý trend**	
										Abs.	Vývoj	Abs.	Vývoj
Podiel inovatívnych MSP spolupracujúcich s inými	%	8,4	-	8,2	-	-	-	8,2	-	0,0	=	-0,2	↘
Predaj inovácií, ktoré sú nové na trhu a nové pre firmu (% z obratu)	%	19,1	-	20,3	-	-	-	11,2	-	-9,1	↓	-7,9	↘
Podiel MSP predávajúcich online	%	14,0	15,0	14,0	17,0	16,0	14,0	20,0	16,0	-4,0	↓	2,0	↗
Podiel MSP nakupujúcich online	%	9,5	12,1	13,0	11,9	14,3	-	-	-	2,3	↑	4,8	↗
Obrat z elektronického obchodu	%	7,0	11,0	11,0	12,0	11,0	11,0	11,0	8,0	-3,0	↓	1,0	↗
Podiel podnikov zamestnávajúcich odborníkov v oblasti IKT	%	16,0	17,0	18,0	17,0	15,0	15,0	14,0	-	-1,0	↓	-2,0	↘
Podiel podnikov poskytujúcich svojim zamestnancom školenie IKT	%	15,0	17,0	18,0	15,0	16,0	16,0	14,0	-	-2,0	↓	-1,0	↘
Miera inovácií	%	34,0	20,7	25,9	29,2	22,0	-	-	-	-7,2	↓	-12,0	↘
Národný výskum a vývoj dostupný MSP	bod	3,09	3,15	3,21	3,27	3,33	3,39	3,45	3,51	0,1	↑	0,4	↗
Podiel MSP v počiatočnom štádiu podnikania s jedinečným produktom/službou	%	33,9	20,7	25,9	29,2	22,0	-	-	-	-7,2	↓	-11,9	↘
Podiel MSP na high-tech vývoze	%	36,3	39,0	38,0	27,7	27,9	30,3	39,6	31,6	-8,0	↓	-4,7	↘
Podiel podnikateľských subjektov v high-tech odvetviach na počte MSP priemyselnej výroby a služieb	%	3,9	4,3	4,4	4,9	5,3	5,6	5,8	6,3	0,5	↑	2,4	↗

Zdroj: Vypracované SBA na základe údajov Eurostatu, GEM, SBA a ŠÚ SR.

Nedostatky v rámci implementácie princípu „zručnosti a inovácie“ pretrvávajú na Slovensku už niekoľko rokov. Vláda prostredníctvom iniciatív a legislatívnych úprav robí niektoré kroky, ktoré by v budúcnosti mohli mať vplyv na zlepšenie hodnôt v ukazovateli, avšak zatiaľ stále Slovensko výraznejšie zaostáva. Výzvou sú najmä reformy vzdelávacieho systému, ktorý kvalitatívne nestačí na najlepšie krajiny EÚ, čoho výsledkom je pretrvávajúci nedostatok odborníkov v oblasti IT. Taktiež inovácie ostávajú problematickým miestom slovenských MSP.

3.9 Hodnotenie uplatňovania princípu „životné prostredie“ na Slovensku

Hodnotenie princípu „životné prostredie“ sme predchádzajúci rok rozšírili o niektoré nové ukazovatele. Tie sú v súlade s princípom, avšak majú poskytnúť ucelenejšie informácie. Jedným z dôvodov, prečo sme sa takto rozhodli je aj fakt, že princíp uplatňovania životného prostredia sa v Európe dostáva do popredia čoraz viac a silnejšie, najmä v súvislosti so stratégiou uhlíkovej neutrality. Po troch rokoch boli opäť dostupné dáta za viaceré ukazovatele. Oproti roku 2017 sa zvýšil podiel MSP, ktoré prijali opatrenia v oblasti efektívneho využívania zdrojov a tých MSP, ktoré pre svoju činnosť v oblasti efektívneho využívania zdrojov využili verejné podporné opatrenia. Taktiež sa zvýšil podiel MSP ponúkajúcich ekologické produkty alebo služby.

Slovensko v štyroch zo šiestich dostupných ukazovateľoch dosahovalo v roku 2021 lepšie výsledky ako bol priemer krajín EÚ.

Tabuľka 18 Porovnanie ukazovateľov princípu "životné prostredie" v SR a EÚ v r. 2014 – 2021

Ukazovateľ	M. j.	2014		2015		2016		2017		2018		2019		2020		2021	
		SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ
Podiel MSP, ktoré prijali opatrenia v oblasti efektívneho využívania zdrojov	%	-	-	90,0	95,0	-	-	84,0	89,0	-	-	-	-	-	-	96,6	89,3
Podiel MSP, kt. pre svoju činnosť v oblasti efektívneho využívania zdrojov využili verejné podporné opatrenia	%	-	-	52,0	30,0	-	-	43,0	38,0	-	-	-	-	-	-	57,5	46
Podiel MSP ponúkajúcich ekologické produkty alebo služby	%	-	-	34,0	26,0	-	-	30,0	25,0	-	-	-	-	-	-	40,5	31,6
Podiel MSP, na kt. obrate sa ekologické produkty alebo služby podieľajú viac než 50 %	%	-	-	25,0	18,0	-	-	26,0	20,0	-	-	-	-	-	-	27	23,3
Podiel MSP, kt. využili opatrenia verejnej podpory na výrobu ekologických výrobkov	%	-	-	28,0	23,0	-	-	1,0	25,0	-	-	-	-	-	-	22,5	29,1
Rozvoj environmentálnych technológií	%	-	-	18,7	-	15,3	-	16,5	-	13,6	-	11,8	-	-	-	-	-
Eko-inovačný index	koef.	79,0	105,0	83,0	106,0	86,0	108,0	86,0	109,0	85,0	110,0	80,0	112,0	78,0	117,0	82	121
Podiel spotreby OZE	%	11,7	16,2	12,9	16,7	12,0	17,0	11,5	17,5	11,9	18,0	16,9	18,9	17,3	22,1	-	-

Zdroj: Vypracované SBA na základe údajov EK (Flash Eurobarometer) a Eurostatu.

V horizonte 6 rokov prijalo Slovensko niekoľko opatrení zameraných na uplatňovanie princípu „životné prostredie“ – predovšetkým v oblasti obehového hospodárstva a tvorby pracovných miest v „zelenom“ hospodárstve.

Zdá sa, že od roku 2020 sa po čase začali prejavovať niektoré pozitívne aspekty zavedených iniciatív. Veľké množstvo iniciatív sme dokumentovali už v legislatívnej časti tohto Auditu. V roku 2021 zaznamenal negatívnu medziročnú zmenu iba ukazovateľ podielu zeleného z celkového verejného obstarávania vo väzbe na počet zákaziek.

Tabuľka 19 Vývoj ukazovateľov princípu "životné prostredie" v SR

Ukazovateľ	M. j.	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Medziročná zmena*		Strednodobý trend**	
										Ab s.	Vývoj	Ab s.	Vývoj
Podiel MSP, ktoré prijali opatrenia v oblasti efektívneho využívania zdrojov	%	-	90,0	-	84,0	-	-	-	96,6	12,6	↑	6,6	↗
Podiel MSP, kt. pre svoju činnosť v oblasti efektívneho využívania zdrojov využili verejné podporné opatrenia	%	-	52,0	-	43,0	-	-	-	57,5	14,5	↑	5,5	↗
Podiel MSP ponúkajúcich ekologické produkty alebo služby	%	-	34,0	-	30,0	-	-	-	40,5	10,5	↑	6,5	↗
Podiel MSP, na kt. obrate sa ekologické produkty alebo služby podieľajú viac než 50 %	%	-	25,0	-	26,0	-	-	-	27,0	1,0	↑	2,0	↗
Podiel MSP, kt. využili opatrenia verejnej podpory na výrobu ekologických výrobkov	%	-	28,0	-	1,0	-	-	-	22,5	21,5	↑	-5,5	↘
Vývoj environmentálnych technológií (patenty)	%	-	18,7	15,3	16,5	13,6	11,8	-	-	-1,8	↓	-6,9	↘
Eko-inovačný index	koef.	79,0	83,0	86,0	86,0	85,0	80,0	78,0	82,0	4,0	↑	3,0	↗
Podiel spotreby OZE	%	11,7	12,9	12,0	11,5	11,9	16,9	17,3	-	0,4	↑	5,6	↗
Vývoj emisií CO ₂ z priemyselných procesov a použitia produktov	kilotona	-	119,9	121,8	124,2	111,8	73,5	-	-	-38,3	↓	-46,5	↘
Podiel zeleného z celkového verejného obstarávania vo väzbe na počet zákaziek	%	6,4	20,7	3,5	3,3	7,6	0,3	14,7	5,14	-9,6	↓	-1,3	↘
Podiel zeleného z celkového verejného obstarávania vo väzbe na hodnotu uskutočnených zákaziek	%	23,3	25,8	7,9	6,4	3,8	10,9	11,5	17,7	6,3	↑	-5,6	↘

Zdroj: Vypracované SBA na základe údajov EK (Flash Eurobarometer), Eurostatu, SHMÚ a Enviroportal.

Tlak na implementáciu opatrení zameraných na ochranu životného prostredia narastá v každom smere. Udržateľnosť podnikania či zelená ekonomika predstavujú nové trendy, vďaka ktorým dochádza k minimalizácii negatívnych dopadov na životné prostredie. V nadväznosti na uvedené, implementuje vláda SR množstvo iniciatív. V roku 2021 sa začali oproti minulým rokom prejavovať pozitívne výsledky iniciatív a Slovensko sme tak mohli zaradiť na mierny nadpriemer spomedzi hodnotených krajín EÚ.

3.10 Hodnotenie uplatňovania princípu „internacionalizácia“ na Slovensku

Hodnotenie princípu „internacionalizácia“ je aj v tomto roku ovplyvnené nedostatkom niektorých dát, ktoré by mali byť dostupné na dvojročnej báze, avšak ani koncom roka 2021 nedošlo k ich aktualizácii. Preto sme schopní posúdiť uplatňovanie princípu „internacionalizácia“ podobne, ako v roku 2020. Podiel MSP vyvážajúcich do krajín mimo EÚ online sa mierne zvýšil, avšak aj naďalej zaostáva za priemerom krajín EÚ.

Tabuľka 20 Porovnanie ukazovateľov princípu "internacionalizácia" v SR a EÚ v r. 2014 – 2021

Ukazovateľ	M. j.	2014		2015		2016		2017		2018		2019		2020		2021	
		SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ
MSP vyvážajúce do krajín mimo EÚ online	%	-	-	2,5	4,3	-	-	2,8	5,0	-	-	2,0	5,0	-	-	3,0	5,0
MSP vyvážajúce tovar do krajín mimo EÚ	%	1,9	10,0	1,9	9,7	1,9	9,8	1,8	-	1,7	9,5	1,7	-	3,9	-	-	-
MSP dovážajúce tovar z krajín mimo EÚ	%	2,7	11,2	2,8	11,3	2,8	11,6	2,7	-	2,8	11,7	2,9	-	7,0	-	-	-
Podiel MSP vyvážajúcich do krajín mimo EÚ z odvetvia priemyslu	%	-	-	1,8	-	1,8	6,3	1,7	5,0	1,7	10,0	1,7	10,0	1,7	9,2	-	-

Zdroj: Vypracované SBA na základe údajov OECD, WEF a Eurostatu.

Zo strednodobého hľadiska, ako i medziročne, narástol objem vývozu MSP do krajín mimo EÚ.

Prieskumy SBA v minulosti potvrdili, že väčšina MSP nemá záujem o podnikanie za hranicami Slovenska. Aj z tohto hľadiska má veľký zmysel pokračovať v internacionalizačných aktivitách realizovaných na Slovensku.

Tabuľka 21 Vývoj ukazovateľov princípu "internacionalizácia" v SR

Ukazovateľ	M. j.	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Medziročná zmena*		Strednodobý trend**	
										Abs.	Vývoj	Abs.	Vývoj
MSP vyvážajúce do krajín mimo EÚ online	%	-	2,5	-	2,8	-	2,0	-	3,0	1,0	↑	0,5	↗
MSP vyvážajúce tovar do krajín mimo EÚ	%	1,9	1,9	1,9	1,8	1,7	1,7	3,9	-	2,2	↑	2,0	↗
MSP dovážajúce tovar z krajín mimo EÚ	%	2,7	2,8	2,8	2,7	2,8	2,9	7,0	-	4,1	↑	4,4	↗
Podiel MSP vyvážajúcich do krajín mimo EÚ z odvetvia priemyslu	%	-	1,8	1,8	1,7	1,7	1,7	1,69	-	0,0	=	-0,1	↘
Podiel vývozu MSP na celkovom vývoze mimo EÚ	%	19,0	21,0	16,4	16,2	15,3	15,9	16,3	16,8	0,5	↑	-2,2	↘
Objem vývozu MSP do krajín mimo EÚ	mil. Eur	1 850,0	2 007,4	1 532,1	1 604,5	1 646,7	1 618,1	1 983,5	2 132,4	148,9	↑	282,4	↗

Zdroj: Vypracované SBA na základe údajov OECD, WEF, Eurostatu a SBA.

Poskytovanie podpory MSP vykonávajúcich internacionalizačné aktivity sa aj v roku 2021, podobne ako v predchádzajúcich rokoch, sústredilo na Národný projekt „Podpora internacionalizácie MSP“ pod hlavičkou SARIO v spolupráci Národných podnikateľských centier a Slovak Business Agency. Internacionalizačnú podporu poskytuje prostredníctvom prístupu k financovaniu napríklad Eximbanka. Spolupráca by mala stimulovať ďalší rozvoj a

rast MSP, posilniť ich konkurencieschopnosť a postavenie v národnom hospodárstve, čo vytvára predpoklady pre ich úspešný prienik na zahraničné trhy.

3.11 Hodnotenie uplatňovania princípu „digitalizácia“ na Slovensku

Výber hodnotených ukazovateľov digitalizácie sme založili na základe Metodickéj príručky „Monitorovanie výkonnosti MSP v Európe“. Všetky dostupné a použité zdroje pochádzajú z európskeho štatistického úradu Eurostat. Tento rok sme do hodnotenia princípu digitalizácia pridali aj ukazovateľ „*použitie sociálnych médií v podnikoch: sociálne siete*“, ktorý je verejne dostupný v databáze DATAcube.

Výhodou ukazovateľov použitých na hodnotenie digitalizácie je dobrá dostupnosť, pričom niektoré štatistiky sú sprístupňované v dvojročných intervaloch (jednotlivci, ktorí využívajú programovací jazyk). Ako môžeme vidieť z hodnotenia, Slovensko zaostáva vo všetkých hodnotených oblastiach, napriek tomu, že v niektorých je toto zaostávanie oproti priemeru EÚ 27 len mierne. Pod priemerom EÚ 27 je však aj tento rok využívanie cloudových služieb. Len veľmi mierne zaostáva Slovensko voči priemeru EÚ pri ukazovateli MSP s vlastnou webovou stránkou či jednotlivci, ktorí využívajú programovací jazyk.

Tabuľka 22 Porovnanie ukazovateľov princípu "digitalizácia" v SR a EÚ v r. 2014 – 2021

Ukazovateľ	M. j.	2014		2015		2016		2017		2018		2019		2020		2021	
		SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ
MSP s vlastnou webovou stránkou (%)	%	74,0	72,0	79,0	74,0	78,0	76,0	78,0	75,0	76,0	76,0	73,0	76,0	75,0	76,0	75	77
MSP, ktoré nakupujú cloudové počítačové služby	%	19,0	17,0	20,0	19,0	17,0	18,0	22,0	23,0	20,0	23,0	-	-	25,0	35,0	35	40
MSP využívajúce vlastnú webovú stránku alebo aplikáciu k predaju	%	-	-	-	-	-	-	-	-	13,0	13,0	11,0	14,0	15,0	15,0	13	16
Jednotlivci, ktorí využívajú programovací jazyk	%	-	-	3,0	5,0	3,0	5,0	4,0	5,0	-	-	4,0	6,0	-	-	4,0	6,0
MSP s prístupom k internetu	%	98,0	97,0	97,0	97,0	97,0	97,0	98,0	97,0	96,0	97,0	96,0	97,0	95,8	97,9	94,7	98,3
MSP, ktorých zamestnanci majú prístup k internetu	%	97,6	96,7	97,2	96,6	96,8	96,6	97,5	97	96,1	97,1	95,4	97,3	95,8	97,9	94,7	98,3
Zamestnaní IKT špecialisti	%	2,8	3,4	2,8	3,5	2,9	3,6	2,8	3,7	3,2	3,8	3,7	3,9	4,2	4,3	4,3	4,5
Použitie sociálnych médií v podnikoch: sociálne siete	%	26,6	-	30,2	-	30,6	-	35,9	-	-	-	41,6	-	-	-	44,2	-

Zdroj: Vypracované SBA na základe údajov Eurostatu a ŠÚSR.

Pozitívom hodnotenia ukazovateľov v princípe digitalizácie je vývoj zo strednodobého hľadiska, v rokoch 2014 – 2021. Medziročne sa zvýšil podiel MSP, ktoré nakupujú cloudové počítačové služby, pričom tento podiel sa zvýšil aj zo strednodobého hľadiska až o 16 p. b. Negatívnou medziročnou zmenou ako aj negatívnym strednodobým trendom sa vyznačoval ukazovateľ podielu MSP s prístupom k internetu. Podiel jednotlivcov využívajúcich programovací jazyk ostal aj po dvoch rokoch nezmenený.

Tabuľka 23 Vývoj ukazovateľov princípu "digitalizácia" v SR

Ukazovateľ	M. j.	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Medziročná zmena*		Strednodobý trend**	
										Abs.	Vývoj	Abs.	Vývoj
MSP s vlastnou webovou stránkou (%)	%	74,0	79,0	78,0	78,0	76,0	73,0	75,0	75,0	0,0	=	1,0	↗
MSP, ktoré nakupujú cloudové počítačové služby	%	19,0	20,0	17,0	22,0	20,0	-	25,0	35,0	10,0	↑	16,0	↗
MSP využívajúce vlastnú webovú stránku alebo aplikáciu k predaju	%	-	-	-	-	13,0	11,0	15,0	13,0	-2,0	↓	0,0	=
Jednotlivci, ktorí využívajú programovací jazyk	%	-	3,0	3,0	4,0	-	4,0	-	4,0	0,0	=	1,0	↗
MSP s prístupom k internetu	%	98,0	97,0	97,0	98,0	96,0	96,0	95,8	94,7	-1,1	↓	-3,3	↘
MSP, ktorých zamestnanci majú prístup k internetu	%	97,6	97,2	96,8	97,5	96,1	95,4	95,8	94,7	-1,1	↓	-2,9	↘
Zamestnanci IKT špecialisti	%	2,8	2,8	2,9	2,8	3,2	3,7	4,2	4,3	0,1	↑	1,5	↗
Použitie sociálnych médií v podnikoch: sociálne siete	%	26,6	30,2	30,6	35,9	-	41,6	-	44,2	2,6	↑	17,6	↗

Zdroj: Vypracované SBA na základe údajov Eurostatu

Koronakríza a opatrenia, ktoré viaceré prevádzky uzatvorili mali v poslednom období veľký dopad na MSP aj v oblasti digitalizácie. Sledovali sme masívny presun predaja do online priestoru, pričom sa dá predpokladať, že aj po skončení koronakrízy tieto trendy pretrvávajú.

3.12 Postavenie SR v rámci EÚ po zohľadnení pravidelných a nepravidelných ukazovateľov

Hodnotenie SR v uplatňovaní jednotlivých princípov v roku 2021 je i tento rok premenlivé. Na výsledky tohto hodnotenia opäť vplyva nedostupnosť niektorých dát, a to či už z dôvodov nepoužitia údajov Svetovej banky, nedostupnosti niektorých rebríčkov z dôvodu koronakrízy, či nedostupnosti viacerých ukazovateľov, ktoré sú hodnotené na dvojročnej, prípadne viacročnej báze. Napriek tomu však hodnotenie prináša niektoré zaujímavé výsledky. S ohľadom na veľké množstvo chýbajúcich ukazovateľov sme upustili od jednoduchého hodnotenia len za rok 2021 a hodnotili sme komplexne, teda kde ukazovatele dostupné neboli, tak sme použili naposledy dostupné. Tento spôsob hodnotenia teda kombinuje a porovnáva vždy najaktuálnejšie dostupné údaje všetkých (pravidelných aj nepravidelných) ukazovateľov auditu, ktoré sú vzájomne porovnateľné s inými krajinami EÚ a majú rôznu periodicitu vykazovania.

V porovnaní s minuloročným auditom sa postavenie SR voči priemeru EÚ v roku 2021 zlepšilo jedine v uplatňovaní princípu „životné prostredie“, pričom minulý rok tento princíp dosahoval najhoršie hodnotenie. Zhoršenie pozorujeme vo všetkých ostatných princípoch. V roku 2021 Slovensko nemalo až v siedmych princípoch ani jeden ukazovateľ, ktorý by dosahoval lepšie hodnoty ako bol priemer európskych krajín.

4 Podnikateľské prostredie v SR a zahraničí

Základom pre dlhodobý rozvoj podnikateľských aktivít je kvalitné podnikateľské prostredie. Výsledky v oblasti medzinárodného porovnania konkurencieschopnosti zverejňujú každoročne viaceré inštitúcie. V kapitole 4, vo väzbe na postavenie SR, predstavíme výsledky medzinárodných rebríčkov. Postavenie Slovenska je z pohľadu vyššie uvedených rebríčkov konkurencieschopnosti analyzované okrem umiestnenia v rebríčku aj z pohľadu pozície v rámci krajín regiónu V4. Z časového hľadiska je v nasledujúcich podkapitolách analyzovaná konkurencieschopnosť podnikateľského prostredia Slovenskej republiky z krátkodobého, ako aj zo strednodobého hľadiska.

4.1 IMD World Digital Competitiveness Ranking

V rámci indexu opäť Inštitút pre rozvoj manažmentu (Institute for Management Development) vydáva Svetovú ročenku digitálnej konkurencieschopnosti. Hodnotí v nej 63 krajín z hľadiska digitálnej konkurencieschopnosti. Index vyjadruje pripravenosť podnikateľského prostredia na rozvoj digitálnej ekonomiky, pričom za kvalitné prostredie je považované také, ktoré pomáha rozvíjať digitálne kapacity. Sústreď sa pritom na tri faktory:

- Znalosti – schopnosť porozumieť a naučiť sa nové technológie.
- Technológie – schopnosti rozvíjať nové digitálne inovácie.
- Pripravenosť na budúcnosť.

V Audite hodnotenia uplatňovania princípov 2021 vyhodnocujeme aj tento ukazovateľ z dôvodu samostatného hodnotenia digitalizácie. Rebríček je pravidelne vyhodnocovaný od roku 2016.

V roku 2021 sa na prvých troch miestach umiestnili Spojené štáty americké, Hongkong a Švédsko. Do prvej desiatky IMD zaradilo ešte Dánsko, Singapur, Švajčiarsko, Holandsko, Taiwan, Nórsko, Spojené arabské emiráty.

Tabuľka 24 Postavenie vybraných krajín v rebríčku WDCR v r. 2021

Poradie krajín	Krajina	Medziročná zmena (v poradí krajín)
1.	USA	0
2.	Hongkong	+3
3.	Švédsko	+1
4.	Dánsko	-1
5.	Singapur	-3
6.	Švajčiarsko	0
7.	Holandsko	0
8.	Taiwan	+3
9.	Nórsko	0
10.	Spojené arabské emiráty	+4
33.	Česká republika	+2
41.	Poľsko	-9
42.	Maďarsko	-5
47.	Slovenská republika	+3

Zdroj: Vlastné spracovanie, spracované na základe ročenky World Competitiveness Yearbook 2020, 2021

Slovensko v hodnotení stúplo o tri priečky, čo je pomerne výrazný posun smerom vyššie. Ostatné krajiny V4 sa vyvíjali skôr negatívne. Poľsko v rebríčku pre rok 2021 prepadlo o 9 pozícií a Maďarsko o 5 pozícií. Zlepšila sa iba pozícia Českej republiky o dve miesta. Napriek uvedeným prepadam sa všetky krajiny V4 v rebríčku umiestnili lepšie ako Slovensko, pričom hodnotenie Slovenska patrí stále medzi podpriemerné.

Tabuľka 25 Celkové postavenie SR v rebríčku WDCR v r. 2016 - 2021

World Competitiveness Yearbook	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Poradie SR	41	43	50	47	50	47
Hodnotená oblasť: Znalosti	41	43	49	48	51	46
Hodnotená oblasť: Technológie	41	43	47	44	51	45
Hodnotená oblasť: Pripravenosť na budúcnosť	43	46	53	47	51	46
Celkový počet hodnotených krajín	59	63	63	63	63	63

Zdroj: SBA, spracované na základe ročeniek World Digital Competitiveness Ranking 2016 – 2021

V roku 2021 skončilo Slovensko v hodnotení na 47. mieste. Od roku 2016 Slovensko v rebríčku prevažne klesalo, avšak rok 2021 naznačuje mierny obrat trendu. Vo všetkých hodnotených oblastiach bolo Slovensko hodnotené lepšie oproti roku 2020 a v hodnotenej oblasti „Znalosti“ dokonca najlepšie od roku 2017. Inštitút poukazuje najmä na rezervy Slovenska v digitalizácii MSP, nedostatku kvalifikovanej pracovnej sily na trhu práce, vysoké náklady na začiatok podnikania, nedostatočné možnosti alternatívneho financovania MSP a startupov.

4.2 World Competitiveness Ranking

Index konkurencieschopnosti ekonomík, ktorý vydáva švajčiarsky inštitút IMD (Inštitút pre rozvoj manažmentu) hodnotí kvalitu podnikateľského prostredia v 64 ekonomikách sveta (v roku 2021 pribudla Botswana) už od roku 1989. Na účely tohto indexu sa považuje za kvalitné prostredie také, ktoré najviac napomáha podnikom presadiť sa doma a v zahraničí. Sledovaný index berie pri vyhodnocovaní konkurencieschopnosti ekonomík do úvahy rôzne typy údajov, pričom ide o kombináciu tzv. tvrdých a mäkkých dát. Tvrdé dáta v podobe štatistických údajov sú získavané z rôznych medzinárodných, národných a regionálnych organizácií, súkromných inštitúcií, ako aj partnerských inštitúcií. Z hľadiska váhy predstavujú 2/3 na celkovom hodnotení. Zvyšná 1/3 je tvorená tzv. mäkkými dátami, ktoré sú získavané na základe prieskumu (Executive Opinion Survey). Index v roku 2021 zahrňal až 335 ukazovateľov, pričom rebríček zohľadňuje širokú škálu tzv. tvrdých štatistík, ako aj mäkkých údajov z prieskumu verejnej mienky, ktorý pokrýva aj oblasť sociálnej súdržnosti, globalizácie a korupcie. Kritériá sa pravidelne revidujú a aktualizujú v závislosti od nových teórií, výskumov a údajov, ako aj v závislosti od vývoja globálnej ekonomiky. V roku 202 boli pridané nové kritériá, ktoré reflektujú dosiahnutie trvalo udržateľných cieľov OSN (Sustainable Development Goals – SDGs.). Kritériá poskytujú predstavu, kde sa nachádza hospodárstvo s ohľadom na rôzne trvalo udržateľné ciele (ako vzdelávanie, životné prostredie, inklúzia, starnutie populácie a zdravie).

Podľa svetovej ročenky konkurencieschopnosti (World Competitiveness Yearbook) sa v roku 2021 na prvých troch miestach umiestnilo Švajčiarsko, Švédsko a Dánsko. V prvej desiatke najkonkurencieschopnejších krajín sa umiestnilo aj Holandsko (4. miesto), Singapur (5. miesto), Nórsko (6. miesto), Hongkong (7. miesto), Taiwan (8. miesto), Spojené arabské

emiráty (9. miesto) a Spojené štáty americké (10. miesto). V roku 2021 bolo hodnotených a medzinárodne porovnávaných 64 krajín. V rámci medziročného porovnania najvýraznejšie si v celom rebríčku polepšilo Jordánsko (o 9 priečok) ale taktiež Kazachstan (o 7 priečok) a Slovensko (o 7 priečok). V prvej desiatke krajín si najvýraznejšie polepšilo v sledovanom ukazovateli konkurencieschopnosti Švédsko (o 4 priečky). Ďalej aj Taiwan (o 3 priečky) a Švajčiarsko (o 2 priečky). Naopak, najvýraznejšiu stratu pozície zaznamenalo Poľsko (o osem priečok), Saudská Arábia (o 7 priečok), Filipíny (o 7 priečok) a Kanada (o 6 priečok), pričom Kanada vypadla z prvej desiatky najlepšie hodnotených krajín sveta.

Tabuľka 26 Postavenie vybraných krajín v rebríčku WCY v r. 2021

Poradie krajín	Krajina	Medziročná zmena (v poradí krajín)
1.	Švajčiarsko	+ 2
2.	Švédsko	+ 4
3.	Dánsko	- 1
4.	Holandsko	0
5.	Singapur	- 4
6.	Nórsko	+ 1
7.	Hongkong	- 2
8.	Taiwan	+ 3
9.	Spojené arabské emiráty	0
10.	Spojené štáty americké	0
34.	Česká republika	- 1
42.	Maďarsko	+ 5
47.	Poľsko	- 8
50.	Slovenská republika	+ 7

Zdroj: SBA, spracované na základe ročenky World Competitiveness Yearbook 2020, 2021.

Slovensko sa v rebríčku posunulo výraznejšie po dlhšom období stagnácie a poklesov. V medziročnom porovnaní ide o zlepšenie až o sedem pozícií, čo Slovensko robí jedného zo skokanov roka v rámci všetkých krajín. Napriek tomu však celkové hodnotenie Slovenska ostáva pomerne nízke, keď skončilo najhoršie spomedzi krajín V4 a celkovo až 50. Zaostávanie za Českom je však oproti minulosti nižšie. Medziročne sa Slovensko v roku 2021 posunulo najmä vo vnímaní transparentnosti a spravodlivosti. Inštitút oceňuje na Slovensku kvalitu pracovnej sily a prístup k financovaniu, ktorý bol aj v roku 2021 stále pomerne dobrý. Slabinou je najmä kvalita vedy a výskumu, kvalita vládnych rozhodnutí, či pracovnoprávna legislatíva.

Nepriaznivou skutočnosťou zaznamenanou v roku 2021 je aj vývoj pozície SR v rámci hodnotených krajín EÚ.¹⁰ Podľa zostaveného rebríčka konkurencieschopnosti WCY 2021 sa Slovensko umiestnilo na 23 z 26 hodnotených krajín (nebola hodnotená Malta). Dosiahnuté výsledky vypovedajú o slabom postavení SR aj v rámci krajín EÚ. Medzi najväčšie výzvy pre rast konkurenčnej schopnosti Slovenska sa radí: stabilizácia výdavkov a návrat k vyrovnanému rozpočtu, posilnenie procesov digitalizácie vo všetkých sektoroch; vysoké náklady na pracovnú silu; reforma sektora vzdelávania, ktorá by bola v súlade s potrebami zamestnávateľov a posilnenie podnikateľského prostredia.¹¹

¹⁰ V zostavenej tabuľky WCY nie je hodnotená Malta.

¹¹ Tlačová správa IMD World Competitiveness Yearbook 2020. Svetová ročenka konkurencieschopnosti 2020 (Slovenská republika).

Tabuľka 27 Celkové postavenie SR v rebríčku WCY v r. 2014 - 2021

World Competitiveness Yearbook	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Poradie SR	45.	46.	40.	51.	55.	53.	57.	50.
Celkový počet hodnotených krajín	60	60	59	63	63	63	63	64

Zdroj: SBA, spracované na základe ročeniek World Competitiveness Yearbook 2014 – 2021.

4.3 Index ekonomickej slobody

Americká organizácia The Heritage Foundation v spolupráci s denníkom The Wall Street Journal každoročne vypracúvajú analytickú štúdiu Index ekonomickej slobody, v ktorej je skúmaná úroveň ekonomickej slobody v jednotlivých krajinách. Skúmaný index poukazuje na väzbu medzi ekonomickou slobodou a prosperitou ekonomík. Index definuje ekonomickú slobodu ako „obmedzenosť vládneho vplyvu na rozhodovanie o produkcii, alebo spotrebe tovaru a služieb nad rozsah nevyhnutný na zachovanie slobody“. ¹² Úroveň ekonomickej slobody je hodnotená na základe 12 oblastí ekonomickej slobody, ktoré sú zoskupené do nasledovných štyroch pilierov:

- uplatňovanie zákona (ochrana vlastníckych práv, integrita vlády, efektivita súdnictva),
- veľkosť vlády (vládne výdavky, daňové zaťaženie, fiškálne zdravie),
- efektívnosť regulácie (sloboda podnikania, sloboda pracovného trhu a menová sloboda),
- otvorenosť trhov (sloboda obchodovania, investičná sloboda a finančná sloboda).

Každá z dvanástich oblastí ekonomickej slobody je hodnotená na škále od 0 (minimálna ekonomická sloboda) do 100 (maximálna ekonomická sloboda), pričom výsledné skóre krajiny je vypočítané ako priemer zo sledovaných 12 oblastí ekonomickej slobody. Celkové hodnotenie je aritmetickým priemerom hodnotení jednotlivých oblastí, pričom každej z oblastí sa prisudzuje rovnaká váha. V roku 2019 bolo hodnotených celkovo 180 krajín sveta. Výsledné hodnotenie ekonomickej slobody zodpovedá úrovni hodnotiacej škále, pričom krajina môže byť považovaná za: slobodnú (100-80), prevažne slobodnú (79,9-70), mierne slobodnú (69,9-60), prevažne neslobodnú (59,9-50) alebo môže byť považovaná za krajinu, v ktorej je potláčaná sloboda (49,9-40).

Najslobodnejšou ekonomikou sveta sa stal opäť Singapur. Nasledujú Nový Zéland, Austrália. Najvyššie umiestnenou krajinou z Európy sa stalo Švajčiarsko na treťom mieste, nasledované Írskom. Ďalej nasledujú Taiwan (najväčší posun, z 11. miesta rebríčka na 6. miesto), Spojené kráľovstvo, Estónsko (najvyššie umiestnená krajina spomedzi krajín EÚ), Kanada a Dánsko. V roku 2021 nebol samostatne hodnotený Hong Kong, ktorý sa v predošlých hodnoteniach umiestňoval na popredných priečkach. V hodnotení roku 2021 bola táto, z hľadiska ekonomickej slobody vysoko cenená krajina zahrnutá do hodnotenia ako súčasť Číny. V posilňovaní postavenia slobodnej ekonomiky pokračovalo Estónsko, ktoré sa posunulo v rebríčku o dve miesta vyššie.

¹² Prevzaté zo stránky Nadácie F.A. Hayeka. Dostupné na: <<https://www.hayek.sk/index-ekonomickej-slobody-2014/>>

Tabuľka 28 **Postavenie a hodnotenie vybraných krajín v rebríčku IEF v r. 2021**

Poradie krajín	Krajina	Dosiahnuté skóre	Medziročná zmena v bodoch
1.	Singapur	89,7	+ 0,3
2.	Nový Zéland	83,9	-
3.	Austrália	82,4	- 0,2
4.	Švajčiarsko	81,9	- 0,1
5.	Írsko	81,4	+ 0,5
6.	Taiwan	78,6	+ 1,5
7.	Spojené kráľovstvo	78,4	+ 0,9
8.	Estónsko	78,2	+ 0,5
9.	Kanada	77,9	- 0,3
10.	Dánsko	77,8	- 0,5
27.	Česká republika	73,8	- 1,0
41.	Poľsko	69,7	+ 0,6
55.	Maďarsko	67,2	+ 0,8
61.	Slovenská republika	66,3	- 0,5

Zdroj: SBA, spracované na základe Správy o IEF 2021, 2020

V roku 2021 sa Slovenská republika v hodnotenom indexe ekonomickej slobody umiestnila na 61. mieste (mierne slobodná). V medziročnom porovnaní ide o oslabenie pozície Slovenska o 1 miesto. Aj z pohľadu regiónu V4 sa zmenilo postavenie Slovenska v porovnaní s rokom 2020. V roku 2020 zastávalo predposledné miesto z krajín Vyšehradskej skupiny, v roku 2021 to však už bolo posledné miesto. Česká republika si udržiava svoju dominantnú pozíciu v rámci regiónu V4, za ktorou nasledovalo Poľsko. Výrazný progres zaznamenalo Maďarsko, ktoré sa posunulo v hodnotení ekonomickej slobody o sedem pozícií. V rámci porovnania krajín EÚ zastáva Slovensko 22. miesto (rovnako ako v minulom roku).

Z pohľadu vývoja úrovne ekonomickej slobody, tak ako v prípade hodnotenia ostatných ukazovateľov, ktoré posudzujú úroveň konkurencieschopnosti krajiny, vyplynulo medziročné oslabenie postavenia Slovenska. Ani zo strednodobého hľadiska, nedošlo k výraznejšiemu zlepšeniu pozície. V porovnaní s rokom 2015 je postavenie Slovenska horšie o 11 miest. Vo všeobecnosti je možné konštatovať, že v sledovanom období 2014 – 2021 dochádza k miernemu poklesu, najmä v oblasti slobody podnikania, slobody na pracovnom trhu a menovej slobody. V medziročnom porovnaní okrem toho dochádza najmä k miernemu rastu v oblasti efektivity súdництва, slobody podnikania a miernemu zlepšeniu v oblasti fiškálneho zdravia.

Tabuľka 29 **Celkové postavenie SR v rebríčku IEF v r. 2014 - 2021**

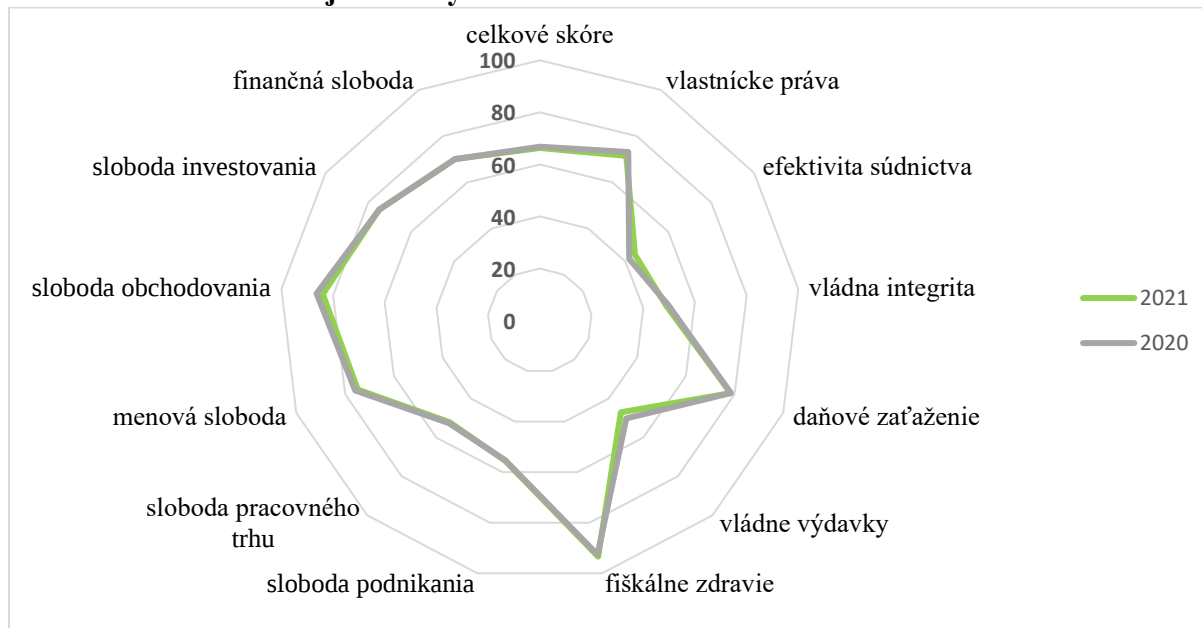
Index of Economic Freedom	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Poradie SR	57.	50.	56.	57.	59.	65.	60.	61.
Celkový počet hodnotených krajín	178	178	178	180	180	180	180	178

Zdroj: SBA, spracované na základe Správy o IEF 2014 – 2021

Najlepšie hodnotenie dosiahlo Slovensko v roku 2021 v rámci oblasti fiškálneho zdravia (93,4). Relatívne vysoké hodnotenie bolo zaznamenané aj v oblasti slobody obchodovania (84) a v oblasti slobody investovania (75,0). Na druhej strane Slovensko dosahuje relatívne vysoké

daňové zaťaženie (78,4). Kontinuálne medzi slabo hodnotené oblasti patrí efektívnosť súdnictva (44,4), vládna integrita (48,8) a oblasť efektivity vládnych výdavkov (47,0).

Graf 2 Postavenie SR v jednotlivých oblastiach IEF v r. 2019-2020

Zdroj: SBA, spracované na základe údajov IEF 2020 - 2021

5 Návrhy a odporúčania

Iniciatíva Small Business Act bola prijatá v roku 2008. Pozitívnu správou je, že uplatňovanie viacerých ukazovateľov na Slovensku zaznamenalo progres takmer vo všetkých hodnotených oblastiach. Rozdielna ostáva miera a rýchlosť uplatňovania jednotlivých princípov. Od roku 2014, ktorý predstavuje východiskový bod hodnotenia auditu došlo na základe vývoja hodnôt jednotlivých ukazovateľov k významnému posunu v podpore podnikania MSP na Slovensku predovšetkým v uplatňovaní princípov „najsôr myslieť v malom a ústretová správa“, „štátna pomoc a verejné obstarávanie“ a „prístup k financiám“. V medziročnom porovnaní zaznamenali zlepšenie v hodnotených parametroch princípy „životné prostredie“, „internacionalizácia“ a „najsôr myslieť v malom a ústretová správa“. Napriek pozitívnemu trendu v uvedených oblastiach je však potrebné priznať, že v mnohých prípadoch bol progres v ostatných krajinách markantnejší, čo sa prejavilo nielen v postavení SR v uplatňovaní princípov SBAfE, ale aj v medzinárodných indexoch hodnotiacich stav podnikateľského prostredia. V záujme zlepšenia postavenia SR v uplatňovaní princípov iniciatívy SBAfE sme na základe výsledkov auditu za rok 2021 navrhli niekoľko odporúčaní, ktoré by mohli významnou mierou prispieť k zlepšeniu podnikania MSP na Slovensku:

Princíp č. 1 – Podnikanie

- znižovať daňovo-odvodového zaťaženie podnikateľov, sprehľadniť daňový systém a znížiť niektoré priame sadzby daní;
- zabezpečiť, aby vzdelávací systém bral do úvahy nielen výchovu zamestnancov ale tiež rozvoj mäkkých a podnikateľských zručností;
- zavádzať podnikateľské vzdelávanie do učebných osnov a podporovať rozvoj podnikateľského myslenia a podnikateľských zručností na všetkých stupňoch škôl;
- povzbudzovať a rozvíjať podnikateľský potenciál žien a migrantov;
- znižovať regionálne rozdiely;
- prehľbovať spoluprácu medzi MSP a špecializovanými inštitúciami – Slovak Business Agency, Združenie podnikateľov Slovenska, Slovenský živnostenský zväz a pod.

Princíp č. 2 – Druhá šanca

- zjednodušiť podmienky pre urýchlené ukončenie podnikateľskej činnosti a vysporiadanie všetkých záväzkov;
- znížiť čas a náklady súvisiace s ukončením podnikateľskej činnosti;
- zaviesť legislatívne opatrenia umožňujúce podnikateľským subjektom verejne pristupovať k informáciám o bonite a podlžnostiach obchodných partnerov;
- zefektívniť systém súdnych rozhodnutí v obchodných sporoch a konkurzných konaniach;
- implementovať systém včasného varovania zabráňujúci potenciálnemu bankrotu podniku.

Princíp č. 3 – Najskôr myslieť v malom

- zvyšovať kvalitu doložiek vplyvov pre MSP;
- zamedziť nezrozumiteľnej a náročnej formulácii regulácií;
- pokračovať v znižovaní byrokratickej záťaže;
- znížiť legislatívny chaos, zavádzať jednotlivé opatrenia k určitému dátumu, dať podnikateľom dostatočný čas pripraviť sa na prípadné zmeny;
- vo väčšej miere implementovať MSP test do procesu posudzovania dopadov regulácií;
- implementovať princíp „najskôr myslieť v malom“ nielen do legislatívnych predpisov, ale aj administratívnych postupov;

Princíp č. 4 – Ústretová správa

- zlepšiť vzájomnú komunikáciu medzi orgánmi verejnej správy, ktorá by viedla k zníženiu potreby predkladania množstva požadovaných dokladov zo strany MSP;
- pokračovať v zavádzaní komplexného systém elektronickej verejnej správy znižujúci administratívnu náročnosť procesov;
- zlepšovať služby e-governmentu, napríklad v širšom zapojení firiem do vyplňania niektorých formulárov online (daňové priznanie);
- podporovať vzájomné konzultácie medzi verejnou správou a podnikateľským prostredím;
- zefektívniť a zrýchliť proces založenia spoločnosti (napr. prostredníctvom online udeľovania licencií na podnikanie);
- zabezpečiť zjednodušenie a sprehľadnenie legislatívy;
- podporovať a naďalej rozvíjať implementáciu zásady „len raz“;
- znížiť byrokratickú záťaž MSP;
- pokračovať v aplikácii prístupu „1 in 2 out“.

Princíp č. 5 – Štátna pomoc a verejné obstarávanie

- pokračovať v úplnej elektronizácii procesu verejného obstarávania – t. j. zabezpečiť služby elektronickej aukcie, elektronickeho výberového konania, povinného elektronickeho oznámenia a elektronických ponúk;
- zjednotenie elektronických platforiem z užívateľského hľadiska;
- skrátiť lehoty na vybavenie žiadostí o štátnu pomoc;
- skvalitniť vládne podporné programy pre MSP;
- zvýšiť informovanosť o formách štátnej pomoci pre MSP
- podporovať účasť MSP na školeniach a workshopoch (napr. aj formou e-learningu) o VO;
- častejšie umožnenie predkladania inovatívnych riešení.

Princíp č. 6 – Prístup k financiám

- zvýšiť informovanosť o alternatívnych zdrojoch financovania pre MSP;
- zvýšiť informovanosť o existujúcich finančných schémach a podpore pre MSP na miestnej, regionálnej a národnej úrovni;
- umožniť MSP žiadať o európske, národné alebo miestne dotácie priamo v centre „one-stop-shop“;
- zjednodušiť proces získania finančných prostriedkov zo štrukturálnych fondov;
- zaviesť prísnejšie sankcie za oneskorené platby s cieľom zmierniť riziká, ktoré môžu priviesť MSP do platobnej neschopnosti;
- prehodnotiť možnosť umožniť podnikateľským subjektom vyplácať mzdu vo forme akciových opcií, ktoré by boli zdaňované nižšou daňovou sadzbou ako príjem;
- zvýšiť povedomie o možnosti financovania MSP prostredníctvom grantov a zvýhodnených úverov.

Princíp č. 7 – Jednotný trh

- podporovať a rozvíjať osvetu v možnostiach prieniku MSP na trhy EÚ;
- znížiť počet oneskorených netransponovaných smerníc EÚ;
- stimulovať MSP k využívaniu expertov poskytujúcich poradenstvo v oblasti prieniku MSP na trhy EÚ;
- zabezpečiť poradenstvo a vzdelávanie zamerané na možnosti uplatnenia sa MSP na trhoch EÚ;
- ďalej podporovať elektronický predaj výrobkov a služieb;
- podporovať variabilitu exportu nielen z pohľadu tovarov a služieb, ale aj teritoriálnej štruktúry;
- zapájať MSP do propagácie produktov na medzinárodných výstavách.

Princíp č. 8 – Zručnosti a inovácie

- podporovať a motivovať MSP k realizácii inovačných aktivít;
- propagovať inovatívne produkty na prezentačných podujatiach;
- podporovať regionálne samosprávy v oblasti podpory inovácií, inovatívnych nápadov a šírenia dobrých skúseností;
- vo väčšej miere prepájať MSP, výskumné inštitúcie a univerzity;
- finančne podporovať výskumné projekty s medzinárodne akceptovateľnými a reálnymi výsledkami;
- poskytovať elektronické poradenstvo v oblasti možností využitia nástrojov verejnej podpory týkajúcich sa zavádzania inovácií v podniku;
- podporovať rozvoj digitálneho vzdelávania;
- skvalitniť vzdelávanie odborníkov v oblasti IKT.

Princíp č. 9 – Životné prostredie

- zvýšiť informovanosť MSP v oblasti ochrany životného prostredia a využívania energeticky úsporných opatrení;
- podporovať projekty zamerané na zvýšenie povedomia o eko-podnikaní;
- podporovať znižovanie energetickej a surovinovej náročnosti výroby;
- implementovať systém podpory energetického manažmentu pre MSP;
- motivovať MSP do využívania verejných podporných opatrení na výrobu ekovýrobov;
- pokračovať v podpore MSP využívajúcich obnoviteľné zdroje energie;
- motivovať a viesť MSP k udržateľnému podnikaniu;
- klásť zvýšený dôraz na zelené verejné obstarávanie.

Princíp č. 10 – Internacionalizácia

- poskytovať expertné poradenstvo MSP v oblasti prieniku na trhy mimo EÚ;
- podporovať účasť MSP na medzinárodných obchodných podujatiach;
- prepájať MSP a veľké podniky, ktoré sú už etablované na zahraničnom trhu;
- vo väčšej miere zapájať obchodné komunity;
- znížiť vplyv regulácií na priame zahraničné investície;
- zvýšiť efektívnosť colného odbavovacieho procesu.

Princíp č. 11 – Digitalizácia

- zvyšovať informovanosť o možnostiach a benefitoch digitalizácie, napríklad aj v širšej spolupráci neziskového sektora a štátu;
- vytvoriť špecifické podporné nástroje pre zavádzanie digitalizácie v podnikaní (poradenstvo, vzdelávanie pre zamestnancov, finančná podpora..);
- zrýchliť budovanie a prevádzku siete digitálnych inovačných HUB-ov v regiónoch SR;
- urýchlenie budovania siete vysokorýchlostného pripojenia k internetu a 5G sietí;
- zvýšiť digitálne schopnosti pracovnej sily na Slovensku, najmä v pokročilejšej práci s počítačom (programovanie a pod.),
- vytvoriť a sfunkčniť koordináciu prijatých opatrení a ich implementáciu do praxe,
- pokračovať v politike, ktorá zabezpečí pokrytie internetu pre 100 % populácie, aj v zaostalejších regiónoch.

Záver

Vláda SR v zmysle Programového vyhlásenia vlády SR na roky 2020 – 2024 označila za základný cieľ hospodárskej politiky zvýšenie konkurencieschopnosti slovenských podnikateľov. Vláda sa zaviazala vytvárať priaznivé prostredie pre rozvoj MSP (ako aj veľkých podnikov). Hlavným cieľom je zlepšenie legislatívnych a administratívnych podmienok pre zlepšenie podnikateľského prostredia ako celku.

K dosiahnutiu hlavného cieľa si stanovila nasledujúce parciálne ciele:

- vytvoriť lepšie podnikateľské prostredie, čo by sa malo prejsť aj na vyššom hodnotení v rebríčkoch konkurencieschopnosti;
- znížiť daňovo – odvodové zaťaženie a zavedenie jednotného daňovo – odvodového paušálu pre živnostníkov a malé podniky;
- zaviesť alternatívu ku gastrolístkom vo forme finančného príspevku;
- zaviesť univerzálnu voľnú živnosť;
- vykonať audit všetkých hlásení a výkazov vyžadovaných štátom;
- zaviesť všetkých 12 o odporúčaní OECD pre lepšie vládnutie;
- zaviesť princíp „1 in 1 out“, neskôr princíp „1 in 2 out“;
- podporovať inovácie.

Spomedzi cieľov vytýčených v Programovom vyhlásení sa vláde podarilo v roku 2021 naplniť len niektoré. Avšak vynaložené opatrenia sa neprejavili v zlepšení postavenia SR v rámci EÚ pri uplatňovaní princípov SBAfE.. Napriek tomu, že z hľadiska vývoja zaznamenali niektoré ukazovatele zlepšenie, na ostatné krajiny EÚ to nestačilo. V porovnaní s minuloročným auditom sa postavenie SR voči priemeru EÚ v roku 2021 zlepšilo jedine v uplatňovaní princípu „životné prostredie“. Vo všetkých ostatných princípoch Slovensko zaostáva za priemerom EÚ.

Pokiaľ ide o medzinárodné hodnotenie konkurencieschopnosti podnikateľského prostredia zaznamenala Slovenská republika pozitívny posun v dvoch rebríčkoch. V rebríčku World digital competitiveness od švajčiarskeho Inštitútu pre rozvoj manažmentu sa Slovensko spomedzi 63 hodnotených krajín umiestnilo na 47. mieste, pričom ide o zlepšenie o 3 priečky oproti predchádzajúcemu roku.

Slovensko si polepšilo aj v rámci indexu konkurencieschopnosti ekonomík, ktorý taktiež vydáva švajčiarsky inštitút IMD. Slovensko sa v rebríčku posunulo výraznejšie po dlhšom období stagnácie a poklesov a v medziročnom porovnaní ide o zlepšenie až o sedem pozícií.

V roku 2021 sa Slovenská republika v hodnotenom indexe ekonomickej slobody umiestnila na 61. mieste (mierne slobodná). V medziročnom porovnaní ide o oslabenie pozície Slovenska o 1 miesto.

Implementácia iniciatív prijatých v strednodobom horizonte sa síce vo väčšine prípadov pozitívne premietla do hodnotených ukazovateľov, v niektorých prípadoch bol však dopad týchto opatrení minimálny. V medziročnom porovnaní zaznamenala väčšina princípov stagnáciu príp. zhoršenie výkonnosti.

SR by sa mala v nadchádzajúcom období viac sústrediť na implementáciu opatrení v oblastiach, v ktorých zaznamenala výrazne podpriemerné výsledky – t. j. v oblasti podnikania, druhej šance a digitalizácie.

Použité zdroje

EOS. European Payment Practices 2019. Dostupné na: <<https://es.eos-solutions.com/en/press/European-Payment-Practices-2019.html>>

EUROPE DIRECT. EÚ vylepšuje svoju tvorbu právnych predpisov. Dostupné na: <<https://www.europedirectza.sk/eu-vylepsuje-svoju-tvorbu-pravnych-predpisov/>>

EUROPE DIRECT. Tvorba právnych predpisov EÚ. Dostupné na: <<https://www.europedirectpp.eu/tvorba-pravnych-predpisov-eu/>>

EURÓPSKA KOMISIA. Commission proposes a trusted and secure Digital Identity for all Europeans. Dostupné na: <https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_21_2663>

EURÓPSKA KOMISIA. Europe's Digital Decade: digital targets for 2030. Dostupné na: <https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/europe-fit-digital-age/europes-digital-decade-digital-targets-2030_en>

EURÓPSKA KOMISIA. Investment services and regulated markets. Dostupné na: <https://finance.ec.europa.eu/capital-markets-union-and-financial-markets/financial-markets/securities-markets/investment-services-and-regulated-markets_en>

EURÓPSKA KOMISIA. Monitoring SMEs' performance in Europe, Methodological assessment of the SME Scoreboard 2020. Dostupné na: <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/bitstream/JRC125058/jrc125058_sba20_method_report_09062021_idfinal.pdf>

EURÓPSKA KOMISIA. Organic action plan. Dostupné na: <https://agriculture.ec.europa.eu/farming/organic-farming/organic-action-plan_en#organicsintheeu>

EURÓPSKA KOMISIA. Rozvoj vidieka – dlhodobá vízia pre vidiecke oblasti. Dostupné na: <https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/12525-Rozvoj-vidieka-dlhodoba-vizia-pre-vidiecke-oblasti_sk>

EURÓPSKA RADA. Dohoda o lepšej tvorbe práva. Dostupné na: <<https://www.consilium.europa.eu/sk/policies/better-regulation/>>

EURÓPSKY PARLAMENT. Establishment of an EU Green Bond Standard. Dostupné na: <<https://www.europarl.europa.eu/legislative-train/theme-an-economy-that-works-for-people/file-eu-green-bond-standard>>

EURÓPSKY PARLAMENT. Investment protection and facilitation framework. Dostupné na: <<https://www.europarl.europa.eu/legislative-train/theme-an-economy-that-works-for-people/file-an-investment-protection-and-facilitation-framework>>

GLOBAL ENTREPRENEURSHIP MONITOR. Data. Dostupné na: <<https://www.gemconsortium.org/data>>

INTRUM. European Payment Report 2021. Dostupné na: <<https://www.intrum.co.uk/business-solutions/reports-insights/reports/european-payment-report-2021/>>

MINISTERSTVO HOSPODÁRSTVA SR. Správa o stave implementácie iniciatívy SBA pre rozvoj sektora MSP na Slovensku, s. 1. Dostupné na: <<https://www.economy.gov.sk/uploads/files/vLbgiwWq.pdf>>

MINISTERSTVO INVESTÍCIÍ, REGIONÁLNEHO ROZVOJA A INFORMATIZÁCIE SR. Európska komisia predstavila Digitálny kompas do roku 2030. Dostupné na: <<https://www.mirri.gov.sk/aktuality/digitalna-agenda/europska-komisia-predstavila-digitalny-kompas-do-roku-2030/index.html>>

MINISTERSTVO INVESTÍCIÍ, REGIONÁLNEHO ROZVOJA A INFORMATIZÁCIE SR. Otvorená verejná konzultácia týkajúca sa hodnotenia pravidiel EÚ v oblasti štátnej pomoci pre zavádzanie širokopásmových sietí. Dostupné na: <<https://www.mirri.gov.sk/aktuality/digitalna-agenda/otvorena-verejna-konzultacia-tykajuca-sa-hodnotenia-pravidiel-eu-v-oblasti-statnej-pomoci-pre-zavadzanie-sirokopasmovych-sieti/index.html>>

NARIADENIE EURÓPSKEHO PARLAMENTU A RADY (EÚ) 2021/821 z 20. mája 2021, ktorým sa stanovuje režim Únie na kontrolu vývozov, sprostredkovania, technickej pomoci, tranzitu a transferu položiek s dvojakým použitím (prepracované znenie). Dostupné na: <<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX:32021R0821>>

NARIADENIE EURÓPSKEHO PARLAMENTU A RADY (EÚ) č. 305/2011 z 9. marca 2011, ktorým sa ustanovujú harmonizované podmienky uvádzania stavebných výrobkov na trh a ktorým sa zrušuje smernica Rady 89/106/EHS. Dostupné na: <<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/ALL/?uri=celex:32011R0305>>

Návrh NARIADENIE EURÓPSKEHO PARLAMENTU A RADY o zahraničných subvenciách narušajúcich vnútorný trh. Dostupné na: <https://ec.europa.eu/competition/international/overview/proposal_for_regulation.pdf>

Návrh NARIADENIE EURÓPSKEHO PARLAMENTU A RADY, ktorým sa zriaďuje Fond na spravodlivú transformáciu. Dostupné na: <<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52020PC0022>>

OZNÁMENIE KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU, RADE, EURÓPSKEMU HOSPODÁRSKEMU A SOCIÁLNEMU VÝBORU A VÝBORU REGIÓNOV „Najskôr myslieť v malom“ Iniciatíva „Small Business Act“ pre Európu, Brusel, 25.6.2008, KOM(2008) 394, s. 4. Dostupné na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:52008DC0394&from=SK>

OZNÁMENIE KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU, RADE, EURÓPSKEMU HOSPODÁRSKEMU A SOCIÁLNEMU VÝBORU A VÝBORU REGIÓNOV. Pracovný program Komisie na rok 2021. Dostupné na: <<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/HTML/?uri=CELEX:52020DC0690&from=EN>>

OZNÁMENIE KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU, RADE, EURÓPSKEMU HOSPODÁRSKEMU A SOCIÁLNEMU VÝBORU A VÝBORU REGIÓNOV. Nová stratégia lesného hospodárstva EÚ do roku 2030. Dostupné na: <<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52021DC0572>>

OZNÁMENIE KOMISIE. Usmernenia o regionálnej štátnej pomoci 2021/C 153/01. Dostupné na: <[https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/ALL/?uri=CELEX:52021XC0429\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/ALL/?uri=CELEX:52021XC0429(01))>

PROTIMONOPOLNÝ ÚRAD SR. Štátna pomoc: EK zverejnila revidovaný rámec pre štátnu pomoc na výskum, vývoj a inovácie. Dostupné na: <https://www.antimon.gov.sk/statna-pomoc-ek-zverejnila-revidovany-ramec-pre-statnu-pomoc-na-vyskum-vyvoj-a-inovacie/>

SME. Priemerná splatnosť faktúr na Slovensku je 35 dní. Dostupné na: <https://index.sme.sk/c/22242014/priemerna-splatnost-faktur-na-slovensku-je-35-dni.html>

SMERNICA EURÓPSKEHO PARLAMENTU A RADY 94/62/ES z 20. decembra 1994 o obaloch a odpadoch z obalov. Dostupné na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/ALL/?uri=celex:31994L0062>

TREND.sk. Firmám pribúdajú zálohy a faktúry po splatnosti. Dostupné na: <https://www.trend.sk/biznis/bez-penazi-krk-dlhoch-firmam-pribudaju-zalohy-faktury-splatnosti>

ÚRAD PRE VEREJNÉ OBSTARÁVANIE. Informácia o celkovom štatistickom vyhodnotení procesu verejného obstarávania za rok 2019. Dostupné na: <https://www.uvo.gov.sk/otvorena-komunikacia/spravy-o-cinnosti-uradu/statistika-procesu-verejneho-obstaravania/rok-2021-6ea.html>

ÚRAD PRE VEREJNÉ OBSTARÁVANIE. Štatistika procesu verejného obstarávania. Dostupné na: <https://www.uvo.gov.sk/otvorena-komunikacia/spravy-o-cinnosti-uradu/statistika-procesu-verejneho-obstaravania-6e9.html>

ÚRAD VLÁDY SLOVENSKEJ REPUBLIKY. Partnerská dohoda. Dostupné na: <https://www.partnerskadohoda.gov.sk/komisia-predklada-novu-strategiu-na-zvysenie-udrzatelnosti-financneho-systemu-eu/>

Vyhláška č. 266/2020 Z. z. Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky, ktorou sa mení a dopĺňa vyhláška Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 373/2015 Z. z. o rozšírenej zodpovednosti výrobcov vyhradených výrobkov a o nakladaní s vyhradenými prúdmi odpadov v znení neskorších predpisov

Vyhláška č. 373/2015 Z. z. Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky o rozšírenej zodpovednosti výrobcov vyhradených výrobkov a o nakladaní s vyhradenými prúdmi odpadov

Zákon č 98/2004 Z. z. o spotrebnej dani z minerálneho oleja v znení neskorších predpisov

Zákon č. 125/2006 Z. z., o inšpekcii práce a o zmene a doplnení zákona č. 82/2005 Z. z. o nelegálnej práci a nelegálnom zamestnávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov a zákon č. 124/2006 Z. z., o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci a o zmene a doplnení niektorých zákonov (BOZP)

Zákon č. 177/2018 Z. z., o niektorých opatreniach na znižovanie administratívnej záťaže využívaním informačných systémov verejnej správy (zákon proti byrokracii)

Zákon č. 198/2020 Z. z., ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony v súvislosti so zlepšovaním podnikateľského prostredia zasiahnutým opatreniami na zamedzenie šírenia nebezpečnej nákazlivej ľudskej choroby COVID 19

Zákon č. 221/2019 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 177/2018 Z. z. o niektorých opatreniach na znižovanie administratívnej záťaže využívaním informačných systémov

verejnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon proti byrokracii) a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony

Zákon č. 287/2021 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 69/2018 Z. z. o kybernetickej bezpečnosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony

Zákon č. 294/2020 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 663/2007 Z. z. o minimálnej mzde v znení neskorších predpisov a ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce v znení neskorších predpisov

Zákon č. 302/2019 Z. z. o zálohovaní jednorazových obalov na nápoje a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

Zákon č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce v znení neskorších predpisov

Zákon č. 317/2018 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony

Zákon č. 387/2020 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 98/2004 Z. z. o spotrebnej dani z minerálneho oleja v znení neskorších predpisov a ktorým sa mení zákon č. 218/2013 Z. z. o núdzových zásobách ropy a ropných výrobkov a o riešení stavu ropnej núdze a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 235/2019 Z. z.

Zákon č. 404/2021 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 474/2013 Z. z. o výbere mýta za užívanie vymedzených úsekov pozemných komunikácií a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony

Zákon č. 408/2021 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 563/2009 Z. z. o správe daní (daňový poriadok) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony

Zákon č. 416/2020 Z. z.

Zákon č. 420/2020 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 57/2018 Z. z. o regionálnej investičnej pomoci a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa dopĺňa zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov

Zákon č. 421/2020 o dočasnej ochrane podnikateľov vo finančných ťažkostiach

Zákon č. 460/2019 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 79/2015 Z. z. o odpadoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony

Zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov

Zákon č. 474/2013 Z. z., o výbere mýta za užívanie vymedzených úsekov pozemných komunikácií a o zmene a doplnení niektorých zákonov

Zákon č. 518/2021 Z. z.

Zákon č. 563/2009 Z. z. o správe daní (daňový poriadok) a o zmene a doplnení niektorých zákonov

Zákon č. 57/2018 Z. z. o regionálnej investičnej pomoci a o zmene a doplnení niektorých zákonov

Zákon č. 593/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony

Zákon č. 663/2007 Z. z. o minimálnej mzde

Zákon č. 69/2018 Z. z. Zákon o kybernetickej bezpečnosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov

Zákon č. 73/2021 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 125/2006 Z. z. o inšpekcii práce a o zmene a doplnení zákona č. 82/2005 Z. z. o nelegálnej práci a nelegálnom zamestnávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 124/2006 Z. z. o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

Zákon č. 76/2021 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony

Zákon č. 79/2015 Z. z. o odpadoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

Zákon č. 79/2015 Z. z. o odpadoch v znení neskorších predpisov